Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Danske Museer

www.danskemuseer.com • årgang 23 • nr. 3 • juni 2010

INDHOLD

Danske Museer • årgang 23 • nr. 3 • juni 2010

3 Leder
Line Hjorth Christensen

6 Det lille museums formidling og forvaltning af en stor samling
John Rendboe

9 Historiefortællende borgerinddragelse på Greve Museum
Henriette Buus og Line Jørgensen

12 Mindretalsliv – Når historien bliver konkret
Peter Dragsboe

16 Dansk Plakatmuseum i Den Gamle By
Erik Meistrup

20 Pavillon 1909 – en udstrakt hånd
Johan Bender

24 Museumstekster – tid til fornyelse
Cecilie Lærke Asaa

27 Undren
Anne Sofie Tiedemann Dal og Anne Mette Liedecke

30 MuseumsUndervisningsUddannelsen – genvej til netværk, viden og erfaring
Marie Damsgaard Andersen

32 Ros til en fhv. minister og forventninger til ny udredning
Preben Sørensen

33 Fortsat fremgang for Sammenslutningen af Museumsforeninger
Preben Sørensen

38 Nye Bøger

42 Udstillinger

Forside: Fangenr. 141 669 i koncentrationslejren Dachau. Mærket er givet til Besættelsessamlingen på Billund Museum af en tidligere fange; den røde trekant markerer, at der her var tale om en politisk fange. Foto: Billund Museum, Besættelsessamlingen.

DANSKE MUSEER udgives af Museumstjenesten og udkommer 6 gange årligt.
Formålet med DANSKE MUSEER er at være et debatskabende og orienterende medie der er medvirkende til at udbrede kendskabet til den danske kulturarv, museernes egenart og arbejdsvilkår. Alle er velkomne til at sende artikler til DANSKE MUSEER. Eftertryk kun tilladt i uddrag og med tydelig kildeangivelse.

Bagside: Den Gamle By har slået dørene op til en udstilling af de originale konkurrenceforslag til en plakat til Landsudstillingen. Foto: Den Gamle By i Århus.

VEJLEDNING TIL FORFATTEREN

Tekst

I Danske Museer beregner vi en fordeling mellem tekst og illustration på 60% tekst, 40% illustration. Artikellængde ifølge aftale med redaktøren, hvor en normalside er 2200 anslag. Artiklen inddeles i underafsnit, og hvert afsnit forsynes med en overskrift. Forfatteren udfærdiger en manchet (kort indledning til artiklen på 3-4 linjer), som enten er artiklens indledning eller en kort beskrivelse af artiklens emne.

Illustrationer

Artiklen skal vedlægges illustrationer, som udvælges og fremsendes af forfatteren sammen med billedtekster. Antallet af illustrationer ifølge aftale med redaktøren.
Illustrationer og billedtekster indsendes altid sammen med artiklen.
Billeder leveres i digital form, kun undtagelsesvist modtages illustrationer til indscanning. Filerne sendes som selvstændige billedfiler, aldrig lagt ind i teksten, og skal leveres i mindst 300 dpi. Husk at angive fotografens navn. CD'er returneres normalt ikke.

Aflevering af manuskript

Deadline er angivet i hvert nummer. Manuskripter med billedmateriale sendes til redaktøren (se kolofon). Korte udstillingsomtaler med ledsagende illustrationer samt nye publikationer og andre meddelelser til respektive rubrikker i tidsskriftet sendes til redaktøren af dette stof (se kolofon). Tekst og billeder fremsendes digitalt. Anfør venligst navn og kontaktadresse. Diskette eller cd returneres ikke.

DANSKE MUSEER udgives af Museumstjenesten, Sjørupvej 1, Lysgård, 8800 Viborg. Tlf 86 66 76 66.

NR. 3/10

Redaktion
Line Hjorth Christensen (artikler)
Tove Borre (korte udstillingsomtaler, publikationer mm.) redaktions sekretær

Layout
Else Kierstein
e-mail: kierstein@esenet.dk

Redaktionens adresser
Line Hjorth Christensen
Engbakken 7
2830 Virum
Tlf. 35 38 07 31
e-mail: lhc@danskemuseer.com

Tove Lind Borre
Sct. Mogensgade 33,
8800 Viborg
Tlf. 86 62 14 34
e-mail: tlb@danskemuseer.com

Ekspedition
Museumstjenesten
Sjørupvej 1,
Lysgård, 8800 Viborg
Tlf. 86 66 76 66
www.danskemuseer.com

Annoncer
Rosendahls Mediaservice
Bent Nielsen,
e-mail: bni@rosendahls.dk
Tlf. 76 10 11 46

Abonnementspris
Kr. 230,- årligt

Frist for aflevering af stof til
nye bøger, udstillinger og meddelelser:
4: 20.8, **5:** 8.10, **6:** 5.11

Aflevering af stof til artikler aftales med Line Hjorth Christensen.

Vejledning til forfatteren:
Se også www.danskemuseer.com

Produktion
Rosendahls
e-mail: rosendahl@rosendahls.dk

Fodbold

Af Line Hjorth Christensen

I april offentliggjorde Kulturarvsstyrelsen resultatet af en landsdækkende publikumsundersøgelse. Resultatet viste, at den arketypiske danske museumsgæst er en midaldrende, veluddannet kvinde, bosat i hovedstadsregionen, med kulturudbud som foretrukken fritidsinteresse. Omtrent så forudsigeligt som havde man foretaget en lignende undersøgelse af kulturområdet *fodbold*, hvad man vist ikke har. Sandsynligvis fordi der ingen politiske ønsker er om at hverve flere roligans til kampene og ingen politisk plan om 'Fodbold For Alle'.
Til en start var museumsundersøgelsen tænkt som et redskab, museerne skulle kunne rette deres udstillinger og aktiviteter ind efter for at øge publikumstallet. Allerede fra begyndelsen forekom målsætningen diffus. For hvordan og til hvem skulle de tilpasses? Tænkt i fodbold ville det svare til, at der var kampe, som bød på tacklinger, angrebsspil, helflugtere, halvflugtere osv., der især skulle appellere til, lad os sige et kvindeligt publikum, hvilket selvfølgeligt er absurd. Undersøgelsens koncept emmede ikke bare af at ville legitimere efterfølgende politiske indgreb frem for et autentisk ønske om at blive klogere på oplevelsens karakter; dens fokus afslører ironisk nok også, at forsøg på at undersøge publikums motiver til at gå på museum, har nået et nulpunkt.
Interessen for publikum er også museumsdidaktikkens område, men forskningen er drevet af andre formål. Den har bl.a. bidraget ved at vise, hvordan personlige og sociale forudsætninger betyder noget for, hvad vi får ud at gå på museer. Til gengæld har den interesseret sig mindre for museet som selvstændig organisme, der fungerer uafhængigt af vores hjerner og uafhængigt af, hvem vi besøger dem sammen med. For heldigvis gør museerne også det. Gjorde museerne ikke det, var der jo mange andre steder, man ligeså godt kunne gå hen. Synspunktet, at museet udgør en selvstændig struktur, betyder så også, at selv de mindste handlinger, aktiviteter og forandringer i det museale økosystem rokker ved forudsætningerne for oplevelsen ned til udformning af genstandstekster, hjemmeside m.v.
Udvider man den optik til at omfatte hele det danske museumslandskab (hvor det som bekendt myld rer med museer), får selv det mindste museum, statsstøttet eller ej, en ikke uvæsentlig betydning for dette landskabs karakter – og dermed for de oplevelser, der kan finde sted. Zoomer man ind på de små museer, som flere artikler gør i dette nummer af Danske Museer, bliver man bekræftet i, at netop små museer om nogen kan gøre en forskel både i nærsamfundet og i det samlede billede. At de kan præge og berige en egn, ligesom de kan skabe forudsætninger for den gode museumsoplevelse. Den kan ligeligt indebære alt fra et ræsonnerende udstillingsbesøg, aktiv deltagelse i et dialogmøde til indlevering af en genstand fra familiens gemmer eller til tegning af et medlemskab i en venskabsforening. Til forskel fra den uræsonnable landsundersøgelse har de små enheder særlig god mulighed for puste nyt liv i publikumsperspektivet, hvis de vil og tør. Fordi de kan udvise en høj grad af sensibilitet over for områdets borgere, og fordi de kan gøre det uden at give køb på egne ideer, faglige kompetencer og målsætninger.

God sommer!

Særlige opgaver

Nationalmuseet.
Et hold konservatorer fra Nationalmuseets Bevaringsafdeling har fået opgaven at restaurere hele den gamle 1700-tals kirke i Røros i Norge. Kirken er på UNESCOs verdenskulturarvsliste og en af Norges kulturskatte. De danske konservatorers opgave vil være at lave en nænsom konservering og restaurering af kirkens smukke 1700-tals inventar. Kirkens inventar er unikt, da det næsten står uberørt, siden det blev malet.
Røros er en mineby, som for alvor blev udviklet omkring 1546 af blandt andre Christian 4., som på daværende tidspunkt var konge af Danmark og Norge. Røros Kirke er fra 1784. Røros er en af Europas ældste byer med træhuse, den har ca. 80 velbevarede træhuse med en karakteristisk mørke 'tømmerplanke' facade, der giver byen et historisk udseende og en speciel atmosfære. Både Røros Kirke og Røros by er optaget på UNESCOs verdenskulturvsliste.
Arbejdet kan følges på Nationalmuseets blog om aktuel bevaring http://aktuelbevaring.dk

MOEF A/S assisterer Færøernes Nationalmuseum i bevarelse af historisk nationalmonument
MOEF har været på Færøerne for at foretage 3D-opmålinger af Magnus-katedralen. 3D-opmålingerne skal danne grundlag for en arkæologisk undersøgelse og dokumentation af ruinen, som Færøernes Nationalmuseum står for. Ruinen har siden katedralen opførelse i 1300-tallet været udsat for vind og vejrs nedbrydeligheder, og er derfor under særlig observation, da man ønsker at undgå yderligere erosion. På baggrund af de 3D-opmålinger, som MOEF foretog af ruinen, har arkitektfirmaet Nebel & Olesen etableret tegningsmateriale, der viser, hvordan ruinen ser ud nu. 3D-materialet skal bruges i de forestående bygningsarkæologiske undersøgelser, hvor formålet er at registrere ruinens nuværende tilstand og historiske spor. Dermed skulle Færøernes Nationalmuseum kunne foretage de nødvendige konserveringstiltag.
Billeder og uddybende information: http://www.moef.dk/no_cache/130/article/140/87/

Kvorning design & kommunikation har vundet projekt "Secret Wartime Tunnels, Dover Castle, England".
Kvorning har vundet international udstillingsdesign-konkurrende om at omdanne og levendgøre The Secret Wartime Tunnels under Dover Castle i det sydøstlige England til museum og oplevelsescenter. Projektet omfatter en spektakulær iscenesættelse af det 6,5 km lange tunnelsystem i to etager med avanceret AV-teknologi, projektioner, levende billeder, lys og lyd samt en gennemgribende fornyelse af eksisterende museumsafsnit og nye interaktive udstillinger – i alt omkring 6.000 m². Kvornings projekt tilfører Dover Castle og tunnelsystemets intakte miljø en hidtil uset grad af dramatisk iscenesættelse og levendegørelse, der spiller op til og udfordrer det tidligere strengt hemmeligholdte fort. Tunnellerne dybt inde i The White Cliffs of Dover er etableret under Napoleonstiden. English Heritage, kulturarvsorganisationen bag projektet, har store ambitioner med Secret Wartime Tunnels. Museet og oplevelsescentret åbner sommeren 2011. www.kvorning.dk – www.kvorning.com.

Personalia

Erik Westerby-prisen er den 7. maj blevet uddelt i Nationalmuseet. Årets modtager er Claus von Carnap-Bornheim, der hædres for sit arkæologiske arbejde på tværs af Tyskland og Danmark.
Claus von Carnap-Bornheim er til daglig ledende direktør ved Stiftelsen Slesvig-Holstenske landsmuseer på Gottorp Slot. Claus von Carnap-Bornheim har i mange år arbejdet for at fastholde og videreudvikle det arkæologiske samarbejde på tværs af landegrænsen mellem Tyskland og Danmark.
Årets rejselegat er givet til mag.art. i forhistorisk arkæologi og museumsinspektør på Nationalmuseet, Claus Malmros.

Glaskunstner Pernille Knudsen, ny hyttemester ved Glasmuseet Ebeltoft er 11. maj hædret med Kunsthåndværkerprisen af 1879, Bronze Medaljen.

Symposier/konferencer

Novembersymposium ved Middelaldercentret, Syddansk Universitet
Museumsinspektør Janus Møller Jensen fa Østfyns Museer, Nyborg Slot har sammen med Louise Nyholm Kallestrup fra Institut for Historie, Kultur og Samfundsbeskrivelse, Syddansk Universitet, fået en større bevilling fra Carlsbergfondet til afholdelse af dette års novembersymposium ved Middelaldercentret. Det er et udslag af det samarbejde mellem museet og centret, der er blevet etableret over det sidste år. Symposiet er derudover støttet af det internordiske netværk Nordic Centre for Medieval Studies, som museet nu er en del af. Netværket er et samarbejde mellem universiteterne i Bergen, Helsinki, Göteborg og Odense.
En række forskere fra Europa og USA skal til november mødes og diskutere forestillingsverdener i overgangen fra middelalder til den moderne tid med fokus på forholdet mellem Gud, mennesker, religion og videnskab. www.sdu.dk/Om_SDU/Institutter_centre/Middelalder/Symposium/2010.aspx

Mobilreoler

Den langtidsholdbare arkivløsning

- Udnytter gulvarealet maximalt
- Giver orden og oversigt
- Stor flexibilitet
- Beskytter bedre mod støv
- Enkel betjening
- Driftsikkert
- Kan aflases for uvedkommende
- Kan skræddersys til næsten alle behov

▲ *Mobilreol til arkivalier.*

◀ *Mobilreol indrettet som gallerireol.*

SCAN-FLEX har i flere år beskæftiget sig med magasinindretning til museer og arkiver. Vi spænder lige fra småvarereoler til de store komplette indretninger.

Vi tilbyder Dem en reel og kompentent vejledning, lige fra de tomme rum til det færdige magasin – kontakt os for yderligere information.

SCAN-FLEX

Højvangsvej 11 • 4340 Tølløse
Tlf: 59186363 • Fax:59186614
E-post: scan-flex@mail.tele.dk • Hjemmeside: www.scan-flex.dk

Skuffeskabe

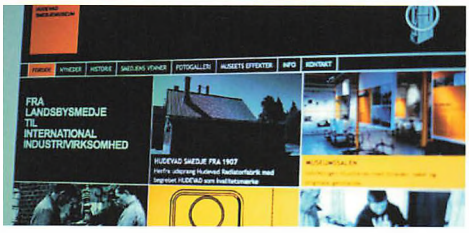

★ Stort udvalg af dimensioner - tilpas skuffen til indholdet
★ Beskytter mod støv og lys - ideel til liggende opbevaring
★ Skufferne kan trækkes helt ud og ind, hvilket giver fuld adgang til skuffen samt et komplet overblik over indholdet.

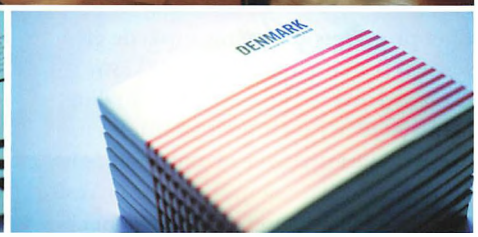
Ring til 46 32 80 08 eller besøg os på www.constructor.dk

CONSTRUCTOR
LAGER- & ARKIVINDRETNING

Det lille museums formidling og forvaltning af en stor samling

Af John Rendboe, Museumschef,
Billund Museum

Billund Museum er et lille kommunalt ejet og statsanerkendt museum med to inspektører, registrator, forvalter/håndværker, bestyrer, sekretær samt en række medarbejdere der er tilknyttet i projekter og diverse ordninger. For relativt få år siden var dette et typisk dansk museum. Men i de senere år er vi små museer forsvundet i næsten samme takt som gråspurven. Store enheder synes at være det evige svar på stort set alle spørgsmål. I et sådant forandringslandskab kan det være interessant at se, hvordan et lille museum griber en stor opgave an, og så i et lokalsamfund, hvor der måske er andre krav end til, skal vi sige Nationalmuseet.

Alle fotos: Billund Museum.

Billund Museum lystrede i 25 år navnet Grindsted-Vorbasse Museum, men skiftede i 2008 til det nuværende navn, uden at det havde fysiske følger. Det var ved forrige navneskifte i 1983 fra Grindsted Museum til Grindsted-Vorbasse Museum, at museet fik det museale ansvar for en forunderlig samling, kaldet Besættelsessamlingen, i Grindsted.

Samlingen

Samlingen var opstået som et skoleprojekt i slutningen af 1970'erne. To lærere på den lokale Vestre Skole, havde søgt efter et projekt, der kunne relatere 1970'ernes kriser i den store verden til en mere lokal geografi. Besættelsen under 2. verdenskrig virkede i denne sammenhæng oplagt.[1]
Projektet mundede ud i en udstilling som blev større end ventet, efterhånden som eleverne var kommet med genstande fra krigen fra deres forældre og bedsteforældre.
Efter projektets afslutning, ønskede giverne ikke genstandene tilbage. Vestre Skole sad nu med en besættelsessamling. Skolens leder, Erik Brandt-Christensen, overtog snart styringen af samlingen, som blev hans store passion. Nu var og er Vestre Skole en skole af anselige dimensioner. Med sine næsten 1000 elever var den byens største med et bygningskompleks, anlagt i årene lige før oliekrisen 1973. Her var plads. Samlingen fik hjemme i skolens kælder, hvor den efterhånden optog 550 m².

Personlig motivation

Brandt-Christensen arbejdede utrætteligt på samlingens opbygning. Selv havde han en baggrund som jagerpilot i 1950'erne. Brandt-Christensen har fortalt mig, hvordan han i 1956 sad kampklar i mange timer i sit fly i det tilfælde, at oprøret mod det kommunistiske diktatur i Ungarn skulle blive til en international konflikt. Det satte tankerne i gang. Og han søgte en anden livsbane end soldatens.[2] Med Brandt-Christensens baggrund in mente, er det ikke mærkeligt, at hans væsentligste motiv for samlingen var de lokale modstandsfolks indsats. Nærmere bestemt, dem der døde for deres indsats.

Museet kommer med

I 1983 overgik det museale ansvar til museet. Det betød bl.a. en systematiseret registrering med Blå Kort, genstandsnumre på genstande og systematiseret indsamling. Mens skoleinspektøren fortsatte som daglig leder af samlingen til 1997. 1997-98 blev

I mange år var der en helt særegen stemning over udstillingen i kælderen under Vestre Skole. Det var en udstilling lavet med stor entusiasme.

der fundet projektmidler til komplet gennemgang af samlingen ved en ung historiker. Nu blev alle genstande gennemgået og registreret. Samlingen blev endog i projektets 2.del sammenlignet med andre udstillinger i Danmark, og det blev vurderet, hvilket aspekt det ville være bedst at fokusere på.[3]
Rapporten fra 1997-98 konkluderede bl.a. at tematikken i udstillingen langsomt var ved at gå tabt, fordi mange genstande var blevet lagt oven på andre af pladsmangel. Selve den indholdsmæssige analyse af samlingen viste, at den nok var stærkest hvad

Forsiden til www.besaettelsessamlingen.dk . Fra forsiden kan man klikke sig videre på sitet, både på tekst og fotos. Der er valgt en bevidst brun farve hele vejen igennem. Tidslinjen forneden sikrer, at man kan orientere sig overordnet, i tid.

hverdagsgenstande angik. Derfor skulle det være omdrejningspunktet i en ny udstilling. Men hvor? Der fulgte mange planer i de kommende år. Men de led alle skibbrud i en tidlig fase, selv om der på et tidspunkt blev fremstillet et fint arkitekttegnet udstillingsforslag.

Planen

Tid til at gøre status: Siden 1997-98 var samlingen støt og roligt udvidet. De indkomne genstande var blevet registreret på behørig vis. Men de mange skibbrud mht. udstillinger, gjorde, at det var åbenlyst, at der skulle en mere langsigtet plan til for at skabe sammenhæng mellem museumslovens søjler. Men de fejlslagne planer havde dog ikke været helt forgæves, for det var også åbenlyst, at man skulle starte med formidlingen. Selv om formidling traditionelt er resultatet af alt vort isbjergsagtige arbejde, må man til tider begynde med slutningen for at nå frem til en anden slutning, måske den bedste.
Den gamle Besættelsessamling var blevet lukket for offentligheden ved årsskiftet 2003/04. En ny, mindre udstilling var åbnet i museets gamle afdeling i Grindsted, foråret 2004. Den var taget ned allerede 2005, mens en tredje udstilling blev bygget op i lokaler i Grindsteds udkant 2006. Disse udstillinger tilfredsstillede ikke publikum. De "gamle" forventede Besættelsessamlingens let uoverskuelige mangfoldighed, de unge kom ikke!

Lokalt engagement

I denne sammenhæng skal det understreges, at det lokale engagement er stort. I gamle telefonbøger er samlingen markeret under Vestre Skole: "Besættelsessamlingen". Bestemt form, ental.
Der skulle ikke prøves flere nye, men utilstrækkelige lokaler. For at realisere et ordentligt projekt med den rette tyngde må man gøre sine hoser grønne over for potentielle sponsorer. Det gør man kun ved at vise, man har styr på sagerne. Og med stor synlighed.
I den situation vi var i, kunne det kun lade sig gøre ved at gå på nettet. Derfor søgte vi KUAS om midler til et formidlingsprojekt i form af en hjemmeside. Vi fik pengene, med den interessante begrundelse, at vor samling var "af national betydning". Det var en blåstempling, man kan bruge.
I september 2008 gik vi i gang. Det viste sig snart, at skulle blive langt dyrere end ventet. Der var indkøbt eksterne kræfter i form af to studentermedhjælpere fra Frihedsmuseet, et firma i Grindsted stod for teknikken, de købte også en grafiker. En fotograf blev koblet på, på et tidspunkt også en lydmand, en klasse på Grindsted Erhvervsskole agerede fokusgruppe. Og det var virkelig interessant! For sagen er den, at når borgerne i et lokalsamfund ytrer sig om sit museumsvæsen, må man erkende, at der ofte er en aldersmæssig skævvridning til fordel for det grå guld. Nu fik vi at vide, hvad de 18-årige havde at sige i stedet for deres bedsteforældre.
4. maj 2009 kl. ca. 20.30, spillede vi befrielsesbudskabet, som det havde lydt nøjagtig 64 år tidligere og så kunne museets bestyrelsesformand, Preben Jensen, trykke på knappen og erklære vort site for åbent. www.besaettelsessamlingen.dk var i luften.

Fokusgrupper?

8 måneders arbejde var klar til vurdering. Men i en plan kan dette kun være et midlertidigt stoppunkt. Sitet skulle gerne vurderes med en brugerundersøgelse. Var det virkelig nødvendigt, kan man spørge? Brugerundersøgelser virker som et af tidens buzzwords på mange af os, bør der tilføjes. På et lille lokalmuseum bliver man løbende brugerundersøgt. Man er i højde med brugerne, som uden blusel siger de-

På opdagelse i besættelsesårene. www.besaettelsessamlingen.dk har flere interaktive features, hvor man bruger mediets muligheder for aktivering af brugerne. Det er vigtigt, at en sådan netudstilling ikke blot er en samling fotos af genstande.

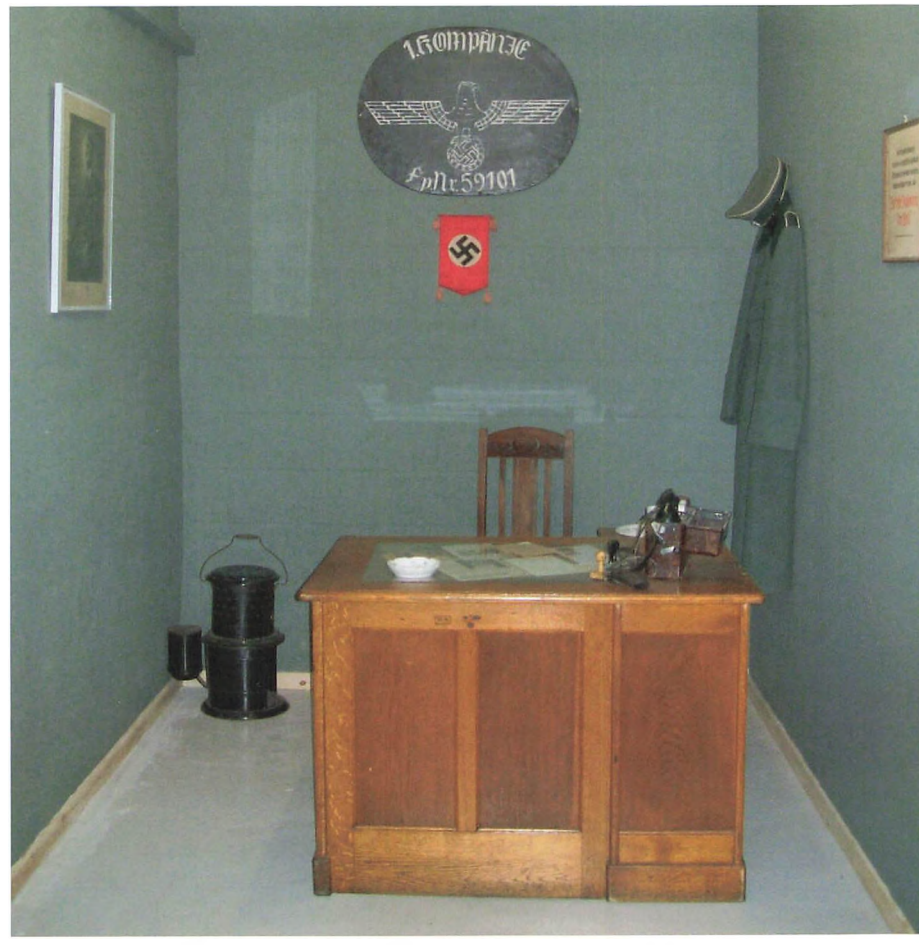
Der skal være mulighed for trinvis fordybelse på et videnssite. Vi valgte en grafik der lænede sig op ad et gammeldags kartotek. Man kan bladre på fanebladene og komme dybere ned i emnet. Der er desuden knyttet en lydside til flere af billederne.

res mening. Her er der alle former for outreach, hver eneste dag.

Alligevel var en brugerundersøgelse i allerhøjeste grad på sin plads. For vi kendte ikke publikum, hvilke aldersgrupper, geografisk fordeling eller hvad folk egentlig kunne lide, hvis de kunne lide noget, osv. Vi forlovede os med Anex, et københavnsk analysefirma, der udførte arbejdet. Hvis man som museum var bange for at blive påduttet noget, kunne man beroligt læse følgende i metodeafsnittet: "Det er vigtigt at holde for øje, at fokusgrupper ikke kan diktere udviklingsretningen. Fokusgrupper skal bruges som et konstruktivt redskab, der sætter ansigt på brugerne og formidler behov og præferencer, men ikke som en facitliste for hvordan tingene skal gøres."[4]

Der var i alt fire grupper med ti deltagere i hver, to grupper fra Storkøbenhavn og to fra Grindsted og omegn. Fokus var på: unge under gymnasial uddannelse; 16-18årige; historieinteresserede. Der var tilstræbt maksimal variation på køn og alder. Formålet var både at udarbejde en analyse af selve sitet og at undersøge holdningen til en fysisk udstilling. Det viste sig, at de unge faktisk troede, sitet tog udgangspunkt i en fysisk udstilling, mens de historieinteresserede mere så det som et videnssite. Generelt var der klart positiv stemning for en fysisk udstilling, men københavnerne syntes dog der var langt til Grindsted. Vi fik meget ud af det! Både tips til vedligehold af siden og til opbygning af fysisk udstilling.

Fra starten har der været meningen at få museumslovens 5 søjler til at gå hånd i hånd. Det var blevet på høje tid med et genstandscheck. Det var ikke sket siden 1997-98. Derfor søgte vi også midler hos KUAS i bevaringspuljen. Der fik vi 3 måneder, som er brugt til en kritisk gennemgang, fotografering og registrering af samlingen. Et arbejde, der er gået hurtigere, end vi turde drømme om – der er trods alt godt 10.000 genstande i samlingen.

Samlingens måske bedste genstand er det mobile officersbord, som kan klappes sammen og rigges til ganske hurtigt, uden brug af hammer og søm. Her udstillet på Billund Museums besættelsesudstilling.

Hvad skal vi nu?

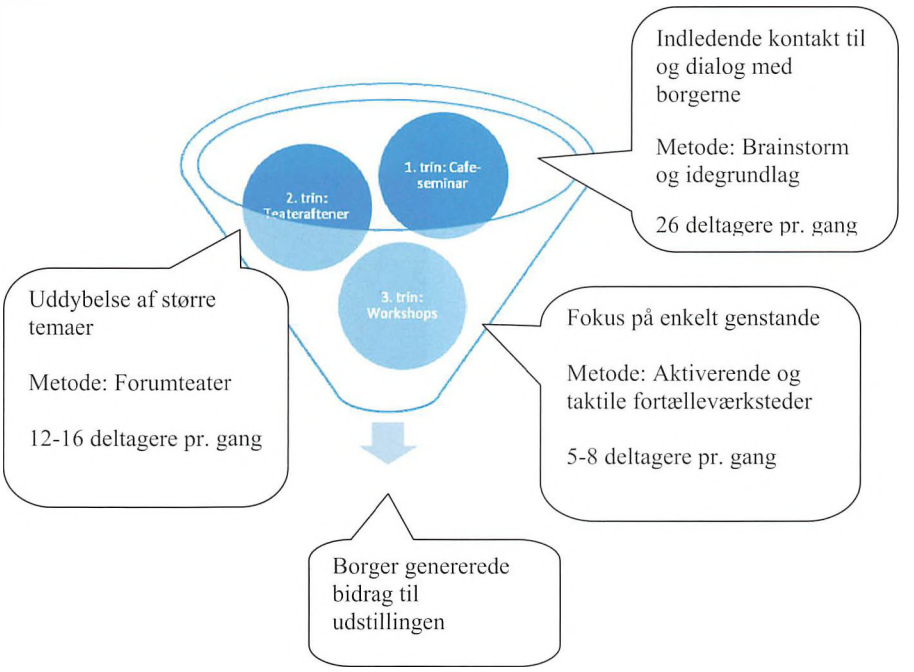
Selve sitet skal udvikles løbende, især med øje for skoleelever. Og så skal vi have noget gedigen forskningsviden om besættelsen ind på museet. Genstandene skal nu engang være illustrationer af historien, ikke omvendt. Vi er i fuld gang med at forberede os til fremtiden!

1. Lærer Alex Wraae til undertegnede, december 2008.
2. Fhv. skoleinspektør Brandt-Christensen til undertegnede, sommer 2005.
3. Rasmus Mariager: Upubliceret rapport. Grindsted-Vorbasse Museum, 1998 + *Mark og Montre 1998* s.105-114.
4. Anex: Metodeafsnit i endelig præsentation, januar 2010.

Historiefortællende borgerinddragelse på Greve Museum

Af museumsleder Henriette Buus
og etnolog Line Jørgensen

Fra første færd har Greve Museum valgt at inddrage kommunens borgere i udviklingen af en ny permanent udstilling. I løbet af 10 arrangementer har borgerne bidraget med viden ved hjælp af cafedialog, forumteater, storytelling samt taktilt og visuelt prægede workshops.

Museets kommende udstilling handler om Greve Kommune i perioden 1915-1990. Det er en periode, der til forskel fra mange andre kan fremvise et væld af nulevende informanter. Det giver en særlig gunstig mulighed for vidensindsamling, men samtidig en særlig problematik i forhold til at skulle udstille en tid, mange af museets gæster har oplevet på egen krop og har både viden og forudantagelser om. Det er vigtigt for Greve Museum, at borgerne genkender sig selv i den nye udstilling og samtidig møder andre måder at leve på i Greve. Disse oplagte muligheder og udfordringer har affødt ideen til målrettet at inddrage borgerne. Tanken er, at udstillingen skal formidle de mange forskellige og modstridende opfattelser blandt nye og gamle borgere i en hastigt voksende kommune. Den samme genstand skal give anledning til at fortælle forskellige historier alt efter hvilket perspektiv, den betragtes fra. Tesen er, at vi erkender, oplever, forstår og ønsker virkeligheden forskelligt, og at det er vigtigt at give plads til alle de besværlige og modsatrettede versioner af livet.

Trin 1: Cafeseminar

Borgerinddragelsen er indtil videre blevet udført gennem en tre trins tragtproces, hvor museet har arbejdet sig længere og længere ned i detaljerne, indtil de fortalte historier var knyttet til en enkelt genstand. Første trin var at invitere til et indledende cafe-seminar, hvor vi med en håndfuld brainstorm-teknikker fik et væld af historier frem til brug for det videre projekt. En konsulent i historiefortælling, Lena Bjørn fra Dacapoteatret, stod i spidsen for aftenen og sørgede for, at deltagerne blev "opvarmet"; der blev genereret 149 forskellige historier, som ledte os til at identificere fire hovedtemaer: 1) Og hvad med børnene, 2) Arbejdsliv, 3) Fester i fællesskaber og 4) Indkøb og forretningsliv. Dem har vi arbejdet videre med på fire tema-aftener, så borgernes erindringer og valg af historier fik lov til at forme resten af processen.

Trin 2: Forum-teater

De fire tema-aftener blev gennemført med 'forumteater' som metodisk greb og i samarbejde med Dacapo teatret, som har specialiseret sig i at kombinere konsulentvirksomhed og teater. Metoden fungerer som en slags redskab til at grave i deltagernes hukommelse ved at konsulenterne spiller små scener ud fra aftenens tema. Ideen er at få deltagerne til at protestere mod og kommentere på denne udlægning af en fortidig virkelighed. I fællesskab skaber deltagerne så den erindrede historie – som fortælling eller modstridende virkelighedsbilleder. Ved brug af teatrets visuelle, kropslige og følelsesmæssige natur frem-

kom detaljerede erindringer, som det er svært at spørge eller læse sig til.

Trin 3: workshops

Det 3. trin bestod af mindre fokusgruppeinterviews, som gav mere detaljerede oplysninger og mere taletid til den enkelte. Frem for det almindelige enkeltmands interview satte informanterne ved hjælp af denne form hinandens erindringer på arbejde. Der blev afholdt to forskellige workshops, hvor det ene handlede om cyklen og deltagernes forskellige brug af denne. Anden gang var fokus på hjemmet, dets interiør, indretning og funktioner. Gennem visuelle og taktile opgaver blev deltagerne hjulpet til at huske og fortælle.

På baggrund af deres fortællinger skulle deltagerne på cafe-seminariet udfylde farvekodede kort, hvorpå de havde skrevet deres historie ultra kort med angivelse af pointe, tid, sted og personer. Alle 149 historier blev hængt op på en tidslinie inddelt i ti-år i perioden 1915 til 1990, der svarer til den nye udstillings periode. Foto: Greve Museum.

Evaluering og udforskning af metoden

Det har været vigtigt for os hele tiden at evaluere projektet for at undersøge, om der er tale om brugbare metoder i en museal sammenhæng. Arbejdet har været positivt. Forumteater tilbyder et godt redskab til at skabe en afslappet og humoristisk atmosfære som følge af skuespillets sjove situationer og figurer, ligesom det stimulerer til både fælles og helt forskellige historier. Vigtigt for metodens succes er det dog, at historierne ikke bliver for personspecifikke, men er knyttet til delte oplevelser i det fælles offentlige rum.
Særligt interessant bliver det, når deltagerne provokeres af små skævheder og anakronismer i rollernes indbyrdes relationer, tiltale-, udtryksformer, handlemønstre osv. Det fremprovokerer kommentarer, som oplyser om ellers svært håndgribelige og utilgængelige normer, tabuer, kulturelle konventioner osv. Den information, der kommer ud af arrangementerne skaber overblik og forskellighed og fungerer godt, når man har brug for historier og vinkler, det kan være relevant at bore ned i senere. Vi fik da også kommentarer som Fremragende, Morsomt, Sjov måde at gøre det på, Ikke-klaustrofobisk og Hjælper på hukommelsen på en morsom måde.
Brugen af konkrete genstande i workshopforløbene giver store metodiske fordele. Deltagerne hjælpes til at huske og fortælle gennem det produkt, de skaber undervejs, fx en kollage. Den kan så igen bruges som fortælleredskab og illustration overfor de andre. Genstandene kan virke til at sætte erindringer i gang, også i dem, der måske kan opleves som for hverdagsagtige eller uinteressante. Lige så vigtigt er det, at deltagerne kan komme i tanke om genstande, museet ikke har tænkt på. "Hov I mangler jo en…", og så kommer værdifulde historier frem i lyset.

Da tavlerne var dekoreret færdig, skulle deltagerne fortælle om deres valg af udklip og om livet i deres illustrerede hjem. De måtte også meget gerne tage genstande i brug i fortællingen. Her fortæller en deltager om sin tavle og viser en gammel bordløber fra hendes hjem frem som eksempel. Foto: Greve Museum.

Ingen borgere, ingen borgerinddragelse

Vi mener, at borgerinddragelse er et yderst vigtigt element i jagten på at gøre museerne mere relevante og nærværende for publikum – især for ikke-brugere. Men det kan være en stor udfordring at få fat i borgerne. Til det indledende cafe-seminar blev 230 personer inviteret, 26 deltog, hvoraf 8 var "nye" museumsgængere. For at få fat i nye deltagere, opfordrede vi tidligere deltagere til at tage en ven eller bekendt med, som ikke kendte museet. Det fungerede over al forventning, og på denne måde fik museet hele tiden nye ansigter til. På nuværende tidspunkt er over halvdelen af projektets samlede deltagere ikke-brugere af museet. Projektet har således formået ikke kun at indsamle ny og differentieret viden, men også at udbrede kendskabet til museet. Vi er kommet tættere på borgerne, ligesom de har lært museet og hinanden at kende. Således er tre af deltagerne gået sammen om at danne museets nye frivillige havelaug.
I det kommende år vil Greve Museum arbejde videre med borgerinddragelsen, hvis vi får mulighed for at fortsætte projektet. F.eks. i forbindelse med genstands-indsamling til udstillingen og ved afprøvning af forskellige udstillingsinstallationer. For interesserede planlægger vi at afholde et erfaringsseminar om processen i efteråret 2010.

Deltagerne dekorerede hver deres opslagstavle med sedler, tegninger og udklip af møbler og andet interiør, der repræsenterede deres første hjem i den nuværende Greve kommune. Deltagerne fortalte derudover om de enkelte familiemedlemmers brug af boligen. Foto: Greve Museum.

Cyklerne fra samlingen, som vi brugte til workshoppen, blev dekoreret med farvekodede post its med historier, og de blev påført et udvalg af cykelrelaterede genstande fra museets magasin. En af deltagerne fortæller her om en cykelvimpel, han havde på sin cykel, da han var dreng. Foto: Greve Museum.

Mindretalsliv

– Når historien bliver konkret

Af Peter Dragsbo, museumsleder
Sønderborg Slot

I sommeren 2009 lød startskuddet for et tysk-dansk projekt om grænselandets historie efter 1945, *Mindretalsliv/Minderheitenleben*. Projektet skal formidle liv og livsvilkår i et europæisk grænseland, i det danske og tyske mindretal i vor egen tid, gennem udstillinger, publikationer og andre medier. I første fase er der iværksat indsamling af genstande, dokumentation og erindringer. Projektet er et internationalt museum-arkiv-organisationsprojekt – og et af de første, hvor de to mindretal både samarbejder indbyrdes og med flertalsinstitutioner på begge sider af grænsen.

Et grænseoverskridende firkantsamarbejde mindretal-flertal

"Die Wahrheit ist konkret" har Hegel sagt. Meget er skrevet og sagt om de nationale mindretal i det slesvigske grænseland. Men hvor meget er gjort håndgribeligt, forståeligt for os selv, for vore lande, for Europa? Historien om mindretallene strækker sig fra europæisk storpolitik til hverdagen nord og syd for grænsen med dens kulturmøder og kulturforskelle, symboler og begivenheder. Men vi mangler i høj grad de konkrete vidnesbyrd: Tingene, dokumenterne, billederne, erindringerne, de personlige fortællinger – alt det museums- og formidlingsegnede.

En grund til, at grænselandshistorien har manglet de konkrete dimensioner, skyldes måske den stærke tradition for historiefortælling i Sønderjylland en tradition fra den tid, da historien i skrift og tale var led i den nationalpolitiske kamp. Sideløbende var der i 1800-tallet også tradition for at inddrage den materielle kultur i den nationale dagsorden, jfr. kampen om tolkningen af de slesvigske bondegårdstyper.[1] Men med etableringen af de lokale museer i grænselandet blev den materielle kultur mere et spørgsmål om at fremhæve lokale og regionale kulturvariationer. Først med den etnologisk-kulturhistoriske forskning i Museum Sønderjylland, er den materielle kultur blevet brugt til mere overordnet at analysere grænselandets kulturelle dynamik med kulturmøder og kulturblandinger.[2] I forsknings- og formidlingsperspektiv vil *Mindretalsliv* derfor også i fremtiden bidrage til en større grad af symbiose mellem historie og kulturhistorie, til en mere naturlig kobling mellem den "store" og den "lille" historie, mellem den nationale historie og de konkrete kulturelementer. Manglen på vidnesbyrd om den nyeste sønderjyske historie stod lysende klart for

"Bayrisches Fest" hos det tyske mindretal, Bund Deutscher Nordschleswiger, i "Haus Nordschleswig", efteråret 2009 i Aabenraa/ Apenrade. Tv. For den tyske gæst ses formanden for BDN, Hinrich Jürgensen. Foto: Anna Buck, Projekt Mindretalsliv.

museet på Sønderborg Slot, da vi i 2005 blev bedt om at lave en udstilling om København-Bonn Erklæringerne 1955, deres forhistorie og virkninger. Hvor museet havde rige samlinger om forholdet mellem dansk og tysk, om national symbolik og identitet og grænselandets kultur i almindelighed fra ældre tid, glimrede den nyeste tid ved sit fravær i samlingerne, ligesom den havde været fraværende, siden de historiske udstillinger blev nyopstillet i 1974-76.

Den manglende samtidsindsamling blev også et problem, da *Danevirke Museum* i 2006 ønskede at opbygge en udstilling om det danske mindretals historie i Sydslesvig fra 1920 til i dag som led i udbygningen af museet med det formål både at være arkæologisk formidlingssted og museum for det danske mindretal. Selv *Deutsches Museum Nordschleswig* i Sønderborg/ Sonderburg, der ellers i 2007 slog dørene op for en forbilledlig nyordning af museet som det tyske mindretals museum, stod med betydelige mangler vedr. den nyeste tid i Nordslesvig.

Hvad var vel mere naturligt, at vi fandt sammen om at gøre noget ved det? Museum Sønderjylland – Sønderborg Slot gik derfor i samarbejde med de to mindretal og deres museer. Hurtigt kobledes også mindretallenes arkiver i Flensburg/ Flensborg og Aabenraa/Apenrade på, samt *Kulturstiftung Schleswig-Flensburg*, der også på andre områder (Industrimuseum Slesvig, dansk-tyske erindringssteder og Istedhal-

Mobiltelefon, brugt af pige fra det tyske mindretal i Nordslesvig, da hun studerede i Leipzig. Ringetonen var første strofe af mindretallets hjemstavnssang "Klein sind deine Berge" – et eksempel på nationalitets- og hjemstavnsfølelse i det moderne samfund. Foto: Ruth Clausen, Deutsches Museum Nordschleswig.

To eksempler på flertallets syn på det danske mindretal i Sydslesvig: En dåse med "Eintopf" fra socialhjælpen i 1930'erne, hvor myndighederne ofte prøvede at presse dårligt stillede familier ud af mindretallet – og et Bundesverdienstkreuz fra 1988 til formanden for Sydslesvigsk Forening, som symbol på den fulde anerkendelse af mindretallet. Foto: René Rasmussen, Danevirke Museum.

len) står som museumspartner syd for grænsen. På den måde opstod et i grænselandet unikt samarbejde, hvor mindretallene og deres kulturinstitutioner ligeligt og tillidsfuldt samarbejder med flertallenes: samarbejdet om *Projekt Mindretalsliv / Minderheitenleben*.

Formidling af et grænseland i Europa

Et hovedformål med projektet er at styrke bevidstheden om og interessen for mindretallene og det dansk-tyske grænseland, både hos grænselandsbefolkningen, hos flertalsbefolkningerne i Danmark og Tyskland og i Europa generelt. Vi tror nemlig på, at eksemplet fra det dansk-tyske grænseland, fra storpolitik til hverdagsliv, har aktuel interesse i en Verden, der er præget af vanskeligheder med at tackle gamle og nye møder mellem nationer og kulturer, og hvor der mange steder er konflikter omkring grænsedragninger og mindretal. Her kan "den slesvigske model", selv om den ikke er perfekt, vise, hvordan man kan gå fra krige og mistro til sameksistens og samarbejde. Projektets mål er samtidig at løfte den folkelige bevidsthed i Danmark og Tyskland om de to mindretals historie, identitet og betydning.

Et væsentligt formål med indsamlingen af konkret materiale er derfor at sikre permanente udstillinger i grænselandet og skabe en ny og aktuel formidling af grænselandet og mindretallenes nyere historie, liv og vilkår, både til landsdelens befolkning og til besøgende og turister. Samtidig vil det indsamlede materiale indgå i samlingerne på både museer og arkiver som en del af vores fælles kulturarv.

Projektet i gang

Første skridt blev igangsætning af to pilotprojekter, støttet for en igangsætningsbevilling fra Kulturarvsstyrelsen 2006. Det ene blev starten på opbygningen af mindretalsudstillingen på Danevirke Museum, det andet blev bearbejdelsen og færdiggørelsen af et specialeprojekt om mindretalsidentitet på *Archiv- und Forschungsstelle der Deutschen Volksgruppe*.[3] Med "blod på tanden" fortsatte vi samarbejdet og formulerede derefter det store fællesprojekt "Mindretalsliv / Minderheitenleben", som efter en lang ansøgningsprocedure og efterfølgende dialog med Interreg IVa-sekretariaterne nord og syd for grænsen i foråret 2009 opnåede det endelige tilsagn om en bevilling på ca. 3,2 mio. kr. fra Interreg IVa-programmet. Den krævede medfinansiering fra lokal side var i mellemtiden sikret fra hhv. Region Syddanmarks Kulturfond, Sønderborg Kommune, Land Schleswig-Holstein, Bundesrepublik Deutschland samt de deltagende institutioner. Projekt "Mindretalsliv/ Minderheitenleben" er nu i fuld gang. Organisatorisk er projektet opbygget således, at de to mindretalsorganisationer, *Sydslesvigsk Forening* og *Bund Deutscher Nordschleswiger* sammen med *Museum Sønderjylland* er projektets *Träger*, med Museum Sønderjylland – Sønderborg Slot som *leadpartner* og Peter Dragsbo som projektleder. Alle deltagende institutioner og organisationer deltager i styregruppen, der løbende tager beslutninger og initiativer – og efterhånden som der ansættes medarbejdere, deltager disse også ofte i styregruppens møder.

Fastelavn i Vestermølle Skole ved Rendsborg, en af de sydligste danske skoler syd for grænsen, oprettet efter 1945 af danske kredse, der havde sympati for "Danmark til Ejderen"-tanken. Foto: Anna Buck, Projekt Mindretalsliv.

Indsamling, erindringer og dokumentation

Første fase i projektet 2009-10 er det indsamlingsarbejde, som skal skaffe materiale på bordet.
I denne fase består projektet af tre delprojekter:
Indsamling af genstande og andre konkrete vidnesbyrd om mindretallenes historie og liv, ikke mindst fra perioden 1945 til i dag. Det drejer sig her om genstande både fra foreninger, fællesbygninger og fra privateje. De relevante genstande og vidnesbyrd kan både omfatte genstande, billeder og dokumenter, som har spillet en rolle i det enkelte mindretal, dets organisationer og fællesliv, og som opfattes som symbolsk for mindretallet og dets enkelte medlemmers identitet og tilhørsforhold. Genstandene kan også være vidnesbyrd om kulturernes stille "Miteinander" i grænselandet, i boligkultur, fritidsliv, skikke, leg og alvor. Som eksempler på relevante genstande kan nævnes studenterhuer fra de to mindretalsgymnasier som vidnesbyrd om den eksamensret, som mindretallenes gymnasier fik ved erklæringerne 1955, eller en *Schultüte*, som eksempel på et kulturelement, der fra de tyske skoler er blevet accepteret af skolerne i begge mindretal, men ikke i de danske skoler nord for grænsen. Men også T-shirts, bannere, plakater, hædersgaver, personlige billeder og dokumenter og meget andet er dukket op fra skolelofter, skrivebordsskuffer og skabe.
Til indsamlingsprojektet ansattes dels cand.mag. René Rasmussen, som også var ansat ved pilotprojektet 2006, dels lederen af Deutsches Museum Nordschleswig, Ruth Clausen. Gennem efterår og vinter 2009-10 har de gennemtrawlet grænselandet, specielt de to mindretal, og besøgt nøglepersoner og institutioner med henblik på genstande og materiale, der kan fås som gave eller langtids deponering til projektets deltagende museer og arkiver. Det indsamlede materiale registreres i første omgang under ét efter fælles retningslinjer; derefter vil det blive fordelt efter behov til de involverede museer.
Erindringsprojektet. I projektet indgår en selvstændig indsamling af erindringsmateriale, som kan give et bredt og alsidigt billede af livet i grænselandet i tiden efter 1945, både fortællinger om personer og familier i mindretallenes historie, om mindretalsliv og -identitet, om livet i grænselandet, om sprog, skikke og andre kulturelementer. I første omgang planlagdes en kampagne for skrevne erindringer, men efterfølgende valgtes en helt anden løsning, idet der i juli blev indgået kontrakt med tidligere medarbejder ved DR Syd, Flemming Nielsen, om at gennemføre interviews med 30 udvalgte nord- og sydslesvigere med mindretalsbaggrund. Efterfølgende vil disse interviews blive udskrevet og bearbejdet til en selvstændig publikation, ligesom materialet kan anvendes som råstof for anden formidling af mindretalsmedlemmers personlige historie og opfattelse af identiteter og kulturer. Erindringskampagnen viderefører således på en ny måde tidligere indsamlinger i Sydslesvig om tiden frem til 1948 (*Dagbøger fra Sydslesvig* 1999 og *Da Sydslesvig gik af lave* 2003) og Archiv- und Forschungsstelles pilotprojekt 2006.
Dokumentation gennem feltarbejde og film/video. I nær tilknytning til indsamlingsprojektet gennemføres desuden en etnologisk dokumentation, hvor både indsamlings- og erindringsprojektet opfølges med mere indgående, målrettede interviews og deltagerobservation af udvalgte begivenheder, fester, møder og andre forløb. Dokumentationen retter sig mod mindretalslivet i dag, 2009-10, både fællesliv og det personlige liv som mindretalstilknyttet med bred fokus på livet i et flernationalt og flerkulturelt grænseland. Til dokumentationsprojektet ansatte vi en etnolog med baggrund i begge "lejre", Anna Buck, der er opvokset i det sydligste Slesvig, student fra den danske Duborgskole i Flensborg, uddannet i Kiel og med erfaring fra kommunikationsarbejde i Freiburg. En anden del af dokumentationen

omfatter film/video-optagelser. Til dokumentationsprojektet er desuden knyttet en fast film/videomand, Roald Christesen fra Flensburg/ Flensborg, som bl.a. har dokumenteret det danske mindretals valgkamp op til det slesvig-holstenske landdagsvalg 27. september og det tyske mindretals deltagelse i det danske kommunalvalg 17. November 2009.
Dokumentationsmaterialet i film/ video bliver dels arkiveret som samtidsdokumentation, men skal også anvendes som råstof til projektets formidling, f.eks. korte klip i udstillinger, til film og TV-udsendelser, til brug for projektets og mindretallenes hjemmesider, til skole- og undervisningsbrug, til DVD-udgaver til salg mv. Det er dog klart, at der ikke inden for økonomiske rammer i delprojektet kan nyproduceres egentlige film, der kræver egen dagsorden og instruktion – men dette kan komme på et senere tidspunkt med finansiering fra anden side.

Dialog med grænselandets befolkning

Projekt Mindretalsliv/ Minderheitenleben er et projekt, der kræver en bred medvirken fra grænselandets befolkning, ikke mindst de to mindretals medlemmer. En vigtig del af projektet er derfor at koble offentlig opmærksomhed og faglig kvalitet i et samarbejde mellem fagfolk og offentlighed, hvor grænselandets befolkning løbende deltager og informeres. Dette er bl.a. sket gennem nogle velbesøgte "offentlighedsmøder", det første på Det danske Centralbibliotek i Flensburg / Flensborg, det andet i det tyske mindretals hus i Aabenraa / Apenrade, og det tredje 16. juni på Sønderborg Slot. Desuden har projektet åbnet egen hjemmeside og *Facebook*-profil, som fungerer som platform for dialog med grænselandets befolkning. Ikke mindst oprettelsen af en *Facebook*-side har skaffet mange nye kontakter, oplysninger og tips om genstande og ting, der burde dokumenteres. Dialogen følges op af de ansatte medarbejdere, og samtidig kan alle indlæg efter projektets afslutning lagres som et yderligere arkivmateriale. Som webadresser har vi valgt www.minderheitenleben.dk og www.mindretalsliv.de – for at svare til mindretalssproget i "flertalslandet". Under alle omstændigheder er projektet lige så konsekvent tosproget, som byskiltene i grænselandet er ved at blive. En vigtig målgruppe for projektet er endelig *børn og unge*, både i grænselandet og i "flertalslandene" generelt, som skal lære de særlige levevilkår i det fler-nationale, fler-kulturelle og fler-etniske grænseland at kende. Projektet har derfor indledt et samarbejde både med de to mindretals skoleforeninger og med bl.a. Grænseforeningen og det syddanske center for museumsundervisning om behovet for formidling i form af fortællinger og kilder på dansk og tysk, som kan uddrages af projektet. Lige nu ved vi ikke, i hvor høj grad denne formidlingsdel rettet mod undervisningsmateriale for skoler, mod børn generelt eller mod et "virtuelt mindretalsliv" i forlængelse af hjemme-og facebooksiderne. hvor mindretallene og grænselandets nyere historie og daglige realiteter i dag formidles over hele Europa på engelsk og tysk.

Fra "Sydslesvig hjem!" til "Hjemme i Sydslesvig". Broderi fra 1950, hvor ønsket om genforening med Danmark dominerede – og en mulepose fra 2006, det symboliserer mindretallets tilhør til både Danmark og Tyskland. Foto: René Rasmussen, Danevirke Museum.

1. Se: Bjarne Stoklund (red.): Kulturens nationalisering. Et etnologisk perspektiv på det nationale, Museum Tusculanum: København 1999 og: Peter Dragsbo (Hrsg.): Haus und Hof in Schleswig und Nordeuropa, Boyens: Heide 2008.
2. Se bl.a. Arkæologi Haderslevs arbejde med rigsdannelser og "folkevolde" og Inge Adriansens mangeårige arbejde med nationale symboler
3. Nina Jebsen: Leben in der Minderheit. Eine empirische Untersuchung zur Identitätskonstruktion der deutschen Minderheit upubl. magisterafhdl., se også artikel i: Kieler Blätter für Volkskunde, 40:2008, s. 119-53.

Kommende udstillinger:

- *Danevirke Museet / Dansk Museum i Sydslesvig:* Ny udstilling åbner efteråret 2010. Museet skal i de kommende år udbygges til museum for danskheden og det danske mindretal i Sydslesvig. Her er en ny semi-permanent udstilling på ca. 120 m² under opbygning, og på sigt planlægges et nyt og større museum, der på én gang er internationalt formidlingssted for Danevirke og museum for det danske mindretal og dansk historie i Sydslesvig.
- *Deutsche Museen Nordschleswig* i Sønderborg/ Sonderburg og Aabenraa/ Apenrade. Ny udstilling, hvor det tyske mindretals historie føres op til nutiden, åbnes efterår 2010
- *Museum Sønderjylland – Sønderborg Slot:* Nye udstillinger om mindretal-flertal og kulturmøde-nationsmøde åbner vinteren 2011-12. Udstillingerne om perioden 1945-2010 indgår i den rullende plan for fornyelse af de permanente udstillinger, som er startet i januar 2010 for en bevilling på 3 mio.kr. fra A.P. Møller-fonden.

Kommende publikationer

Et af resultaterne af indsamlings- og dokumentationsprojektet vil blive en tosproget publikation (arbejdstitel *Her er vi / Wir sind da*), der både opsamler resultaterne af væsentlige dele af projektet og kan fungere som "katalog" for udstillingerne på de tre museer. Desuden vil interviewene i erindringsprojektet blive publiceret som en særlig bog på dansk og tysk, ligesom de kan bruges løbende i vandreudstillinger eller anden formidling hos de to mindretalsarkiver.

Projektbærere

- *Museum Sønderjylland*
- *SSF, Sydslesvigsk Forening*
- *BDN, Bund Deutscher Nordschleswiger*

Deltagende institutioner

- *Museum Sønderjylland – Sønderborg Slot (Interreg-Leadpartner)*
- *Kulturstiftung Schleswig-Flensburg*
- *Deutsche Museen Nordschleswig*
- *Archiv- und Forschungsstelle der Deutschen Volksgruppe*
- *Danevirke Museum*
- *Studieafdelingen og Arkivet ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig*

Dansk Plakatmuseum i Den Gamle By

Af Erik Meistrup, kunstkritiker og forfatter

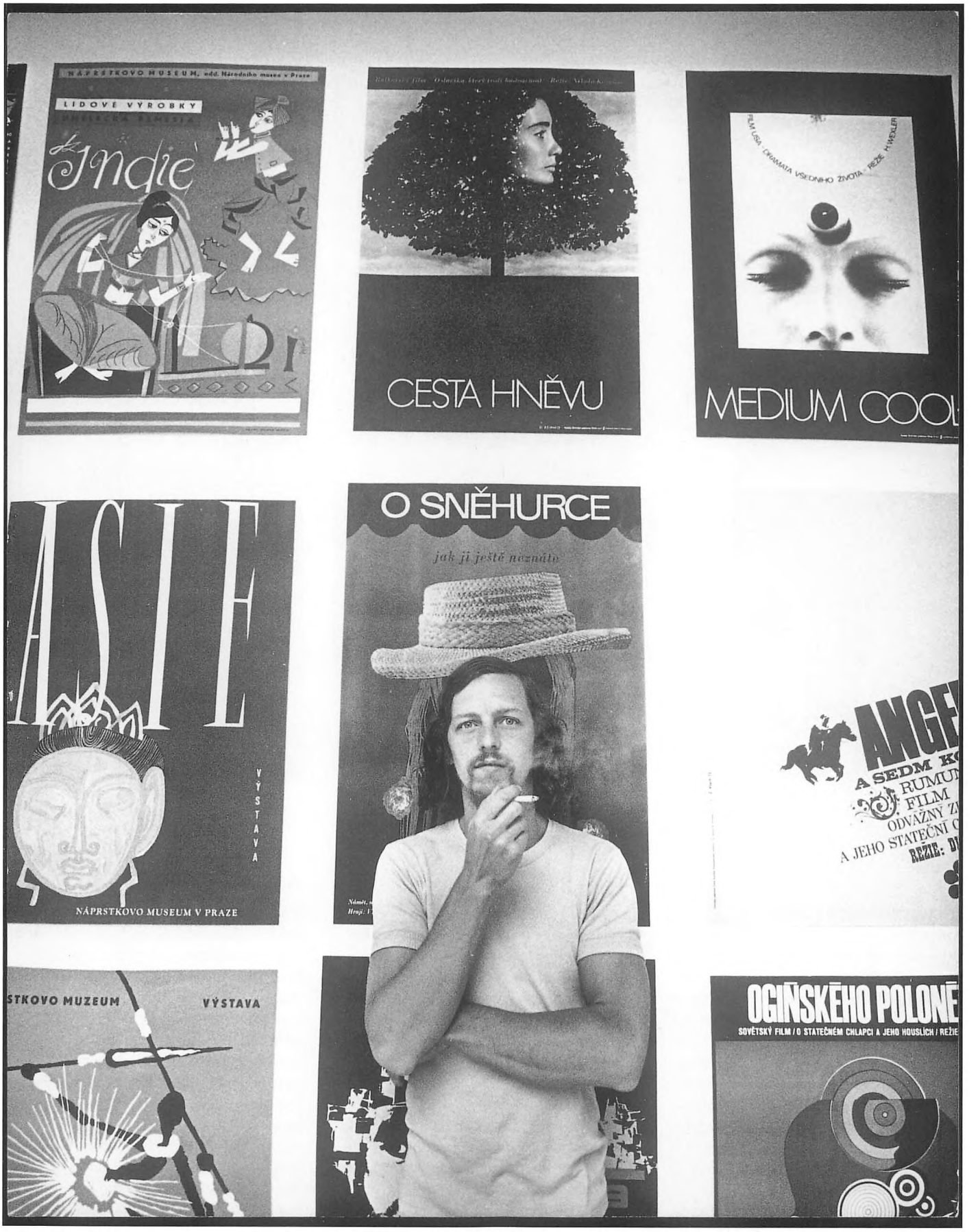
Dansk Plakatmuseum i Århus er historien om en lille samling, der fra at have været hjemmegalleri og i et tiår del af Århus Kunstbygning, blev til et nyt vigtigt specialmuseum med en gigantisk samling. Erik Meistrup, der har fulgt museet fra dets begyndelse, fortæller om et museum for en moderne og flygtig kommunikations- og kunstform, der for nyligt åbnede i nye rammer i Den Gamle By i Århus.

Forhistorien

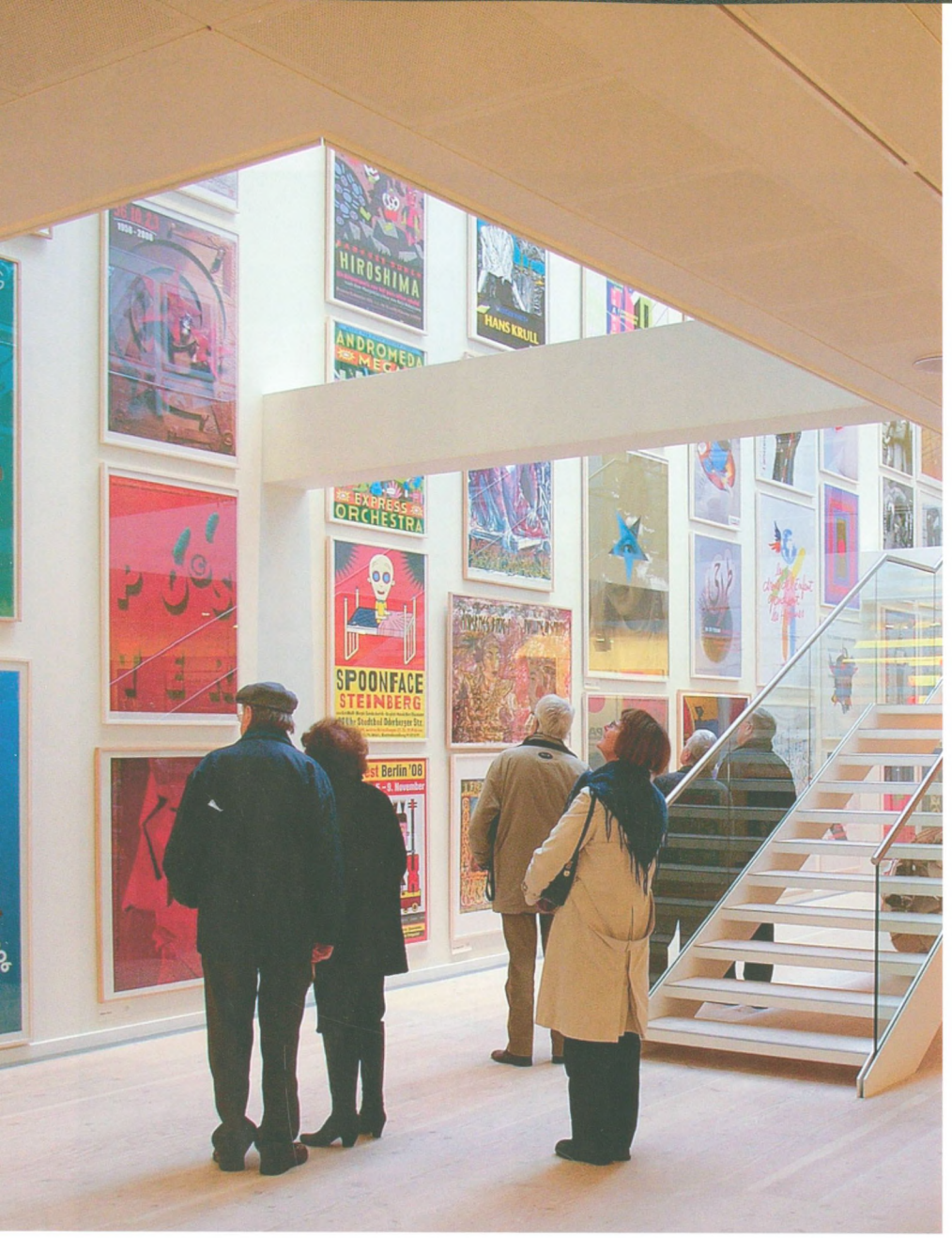
På mange måder ligner historien om Dansk Plakatmuseum et klassisk eventyr; det starter ud af ingenting, går så grueligt meget igennem og ender lykkeligt med en forening af den nye opkomling og den store etablerede institution. Denne startede i øvrigt også selv som en ugleset opkomling, men voksede sig til en stolt svane og til en af Danmarks største turistattraktioner.
Manden, der startede processen, var som i eventyret en ung mand, der ville erobre verden. Han hedder Peder Stougaard og stammer oprindelig fra Skive. Han skulle som de fleste have et godt borgerligt hverv og måtte omkring uddannelsen som kok i Ribe, før han i slutningen af 1960'erne brød broerne med det borgerlige erhverv og kom på Kunsthøjskole i Holbæk. Det blev grundlaget for en karriere som billedkunstner, hvor interessen og ambitionen først var at mestre de grafiske streger med surrealistiske fortællende træk. Stougaard startede som tegner i sort og hvidt og skabte små hæfter med en fortløbende fortællende tegning – f.eks. en absurd-humoristisk tur gennem tarmen. Mange år senere kom først hoveder og så farverne ind i hans egne udtryk.
Uddannelsen blev fulgt op med yderligere 4 år på Århus Kunstakademi, hvor opmærksomheden omkring billedsproget yderligere blev skærpet. Det betød bl.a., at han nærmest ved et tilfælde fik øje på plakaten som et særligt kunstnerisk medium. Først var der et par stykker. Så kom der flere og flere, for Stougaard havde og har fortsat et stort samlergén indbygget i sig – noget man tydeligt ser, hvis man lægger vejen forbi hans atelier, der er fyldt med ting og sager og væggene dækket af billeder.
Der gik sport i at samle ind. Først var det polske plakater, der fangede opmærksomheden, måske fordi disse plakater ofte netop havde surrealistiske træk. Efterhånden blev indsamlingsområdet bredere og bredere; pludselig var der 60.000, som fyldte hjemmet til bristepunktet. Noget måtte gøres.

Samlingen bliver til en institution

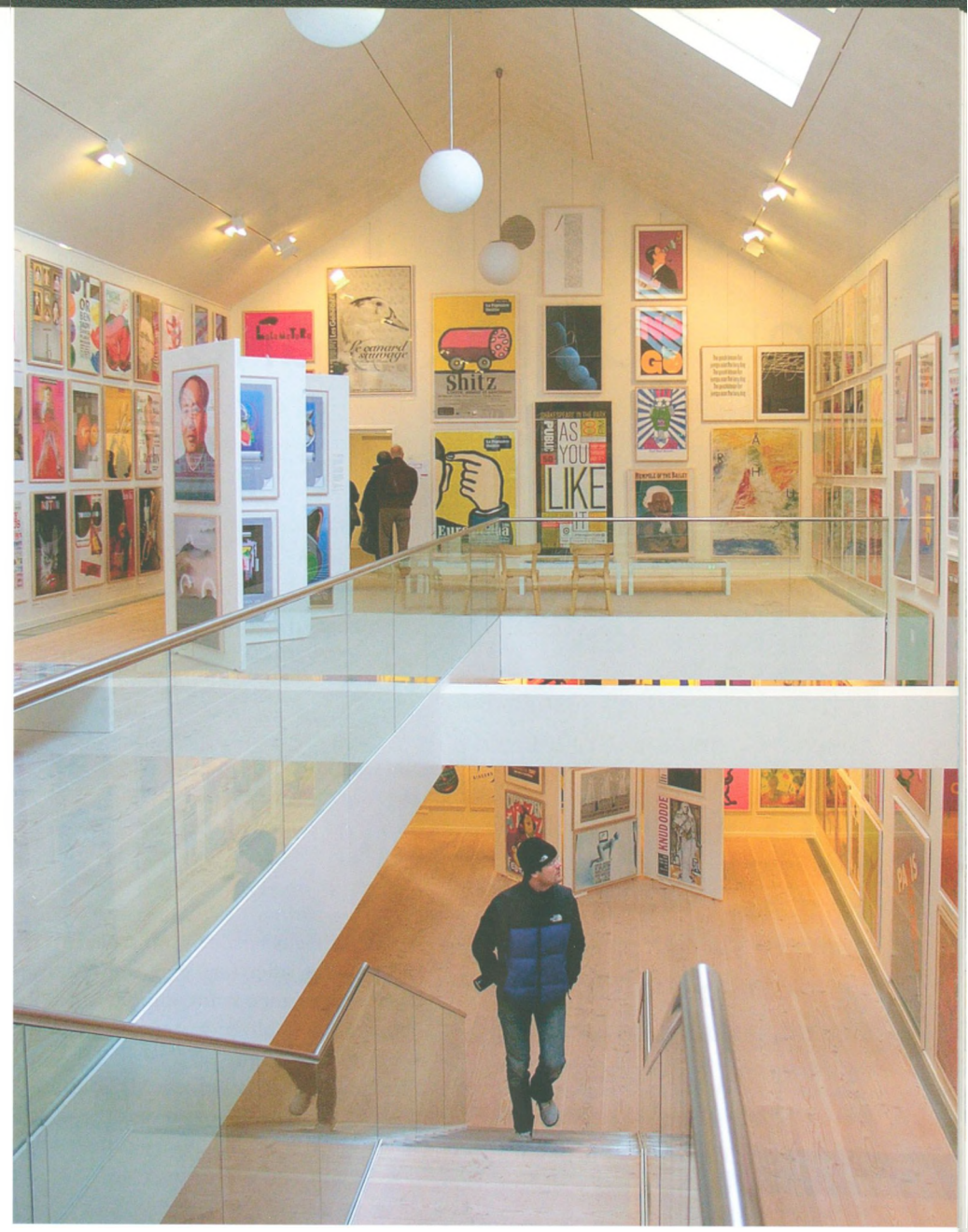
I 1981 blev fonden Dansk Plakatmuseum stiftet og ledelsen af denne har lige indtil nu ligget i hænderne på jurist Søren Kjems (formand) og lektor og arkitekt Thomas Kruse (næstformand). Begge har været valgt at den venneforening, der var baggrunden for fondens videre arbejde. Stifteren Peder Stougaard var født og aktivt medlem af bestyrelsen for fonden.
Fonden opstillede omgående en række ambitiøse mål for arbejdet. Man ville indsamle, registrere, forske og formidle danske og udenlandske plakater af enhver art. Ved at anlægge så bred en indsamlingspolitik opnåede man en enestående bredde og variation, som også har været med til at gøre samlingen til èn af de største i verden. Plakatmuseet kan derfor også opfylde kulturpolitiske beskrivelser og krav og passer derfor fint ind i sin nuværende ramme.
Fonden ville ud over at samle plakater også lave udstillinger, så samlingen kunne komme almenheden til gavn. Man indgik derfor omgående i drøftelser med Århus kommune for at skaffe to afgørende forudsætninger til veje. Det ene var et lagerområde, som blev til kælderen under Åby Bibliotek, og som løbende er blevet udvidet til arkivfaciliteter for museet. Det andet var at skaffe et fast udstillingsområde. Forhandlingerne førte i 1993 til opførelsen af en ny fløj til Århus Kunstbygning, og museets udstillinger fik til huse i Kunstbygningen, hvor man var frem til og med sommeren 2005. På det tidspunkt opgjorde man i øvrigt samlingen til 235.000 plakater fra 126 lande. Man havde i perioden fra 1993 til 2005 formået at afholde i alt 227 udstillinger – herunder såvel kultur- som kunsthistoriske samt udstillinger, der viser, hvordan plakaten er en del af samtidskunsten.

Peder Stougaard, stifteren og idémanden til Dansk Plakatmuseum, ses her fra den første store plakatudstilling i Århus Kunstbygning tilbage til 1974. Det var længe før Dansk Plakatmuseum blev dannet på papiret. Udstillingen viste plakater fra 74 lande, så når man kom ind i Kunstbygningen i Århus, var det som at gå i en indvendig plakatsøjle, en vandring rundt om på kloden fortalt på plakaten. Peder Stougaard ses her stående foran nogle Tjekkoslovakiske (som det hed dengang) plakater. Udstillingen dengang var den største opvisning af en plakatudstilling i Danmark, i alt blev der vist 700 plakater.

Åbningsudstillingen Plakatens Verden – World of Posters den 31.10.09.

Dansk Plakatmuseums nye udstillingslokaler med åben adgang fra stuen til 1. sal.

Fra selvstændighed til fusion

Århus Byråd vedtog i 2003, at man ville arbejde på at overflytte Dansk Plakatmuseum og foretage en fusion med Den Gamle By, der havde stillet sig meget positiv over for en sådan sammenlægning. I forbindelsen med principvedtagelsen stillede kommunen en bevilling på 4 mio. kr. til rådighed for skabelsen af en selvstændig museumsbygning mod at Den Gamle By tilsvarende forpligtede sig i processen. Byrådet bestemte også at bibeholde et særligt tilskud til driften af Dansk Plakatmuseum også efter fusionen.

Den Gamle By stillede, ud over en efterhånden omfattende finansiering, også med den oprindelige Pavillon fra Landsudstillingen i Århus i 1909. Bygningen bliver et helt naturligt ikon for Den Gamle Bys udbygning med 'Den Moderne By', hvor Plakatmuseet er den første færdige brik i et større puslespil, som skal vise byudviklingen i det 20. århundrede frem til midten af 1970'erne. Byudviklingen i hundredåret fra 1880 til 1980 og industrialiseringen går hånd i hånd med udviklingen af plakatmediet. Perioden fra 1900 til 1950'erne er dansk plakathistories guldalder.

Fra 2004 til åbningen af det nye Plakatmuseum den 31. oktober 2009 udarbejdede man først en særlig lokalplan, fordi det var nødvendigt med et indgreb i Den Botaniske Have, der er et centralt grønt område midt i byen. Dernæst skulle man ud fra en skitse til et museum, tegnet af arkitektfirmaet C.F. Møller, have skabt et endeligt udtryk og en intern projektorganisation i Den Gamle By. Sideløbende skulle der skaffes yderligere økonomiske midler, fordi man ønskede en større bygning, der også skulle indeholde en nyskabelse med et Erindringshus (til brug for arbejdet med demenspatienter) og i kælderen et 'kunstkammer' til særlige værdifulde kulturskatte.

I 2006 nedlagde man symbolsk grundstenen til det nye plakatmuseum og ved den lejlighed overdrog bestyrelsen endeligt samlingen til Den Gamle By. Bestemmelserne i fundatsen er, at museet skal bevares og udvikles som en selvstændig enhed inden for rammerne af Den Gamle By. Det betyder også, at bredden skal bevares i indsamlingsmåden såvel som i udstillingsvirksomheden.

Hvorfor et plakatmuseum?

Den 31. oktober 2009 åbnede så *Dansk Plakatmuseum i Den Gamle By*. Det skete med en stor international åbningsudstilling *Plakatens Verden * World of Poster* med 500 plakater i den 2 etagers udstillingsbygning på 450 m² og med et katalog af internationalt format. Samlingen er siden 1993 vokset fra over en ¼ mio. plakater til nu op mod 400.000. Det betyder at plakatmuseet har etableret sig som et af de mest betydningsfulde museer af sin art i verden. Plakatens aktuelle betydning kan også ses af indbydelsen til at deltage i åbningsudstillingen; den blev besvaret positivt af 120 kunstnere og designere fra hele verden. Alle plakater på udstillingen indgår efterfølgende i den store samling. Plakatmuseet indgår i et samspil med bl.a. det ældste plakatmuseum i Warzawa i Polen og nogle andre tilsvarende museer i f.eks. Slovakiet og Nederlandene. Man kan sige, at den moderne plakats betydning netop voksede frem i Østeuropa under den Kolde Krig som et medium, hvor man kunne have en mangetydig humanistisk og politisk kommentar til undertrykkelsen, mens man i Vesten måske især var optaget af den kommercielle plakats muligheder. Sidstnævnte måske allerbedst udtrykt i de 25 år , hvor DSB lagde scene til det største udstillingsrum for plakater med sine årlige kunstneriske plakater.

Dansk Plakatmuseum er en drøm, der blev en realitet gennem et kvart århundredes stædig fastholden af, at dette var et vigtigt projekt, der skulle lykkedes. Fordi plakater er et helt centralt kulturelt element i udviklingen af det moderne samfund, vi kender resultatet af i dag.

Plakater er en kommunikationsform og en kunstnerisk udtryksform, der primært udfolder sig i byrummet og har denne særlige karakter af flygtighed. Den er dér, og så er den væk igen. Overklistret med andre plakater eller revet ned eller ødelagt af vejr og vind.

Ved at sikre, at der er steder som Dansk Plakat Museum, hvor disse budskaber kan få et liv efter byrummets naturlige død, har vi alle mulighed for møde en kunstnerisk kommunikationsform, der altid har et formål, altid vil fortælle noget eller opfordre til noget, og som kombinerer billede, tekst, tegn piktogrammer eller tegning i et fast formsprog, som vil nå et publikum, der er i bevægelse, og dette publikum til at reagere. På det nye specialmuseum i Den Gamle By i Århus kan man nu altid selv foranstalte sine egne undersøgelser af dette unikke medium.

Pavillon 1909
– en udstrakt hånd

Af Johan Bender, forfatter

Købstadsmuseet Den Gamle By åbnede 31. oktober 2009 sin sidste nyerhvervelse, Pavillon 1909. De færreste kender til dens turbulente forhistorie, som også med tiden vil sænke sig ned i glemslens tusmørke. Det kan på sin vis også være lige meget, for den hviler nu elegant, naturligt og kronologisk velintegreret som forpost i museets bynære 1900-tals kvarter – den rækker ud og inviterer indenfor.

Forhistorien

Sikker og selvfølgelig troner den på sin høj, men med en nok så dramatisk og omskiftelig forhistorie bag sig. Pavillonen stammer fra Landsudstillingen i Århus, som hele sommeren 1909 var ligesom en lang Århus Festuge med besøg af mere end 600.000 gæster fra hele verden; udstillingen satte byen på den anden ende, men forsvandt efter lukningen som dug for solen, eller som pindebrænde på bål, i løbet af nogle efterårsuger. Pavillonen var den eneste overlevende bygning opført til udstillingen. Dens skæbne var fra starten skrøbelig, og siden kom den rundt på overlevelsesrejser, men fandt omsider hjem til Århus og fik sit blivende sted i Den Gamle Bys evighedsverden.

Såre heldigt for Pavillonen, thi alle Landsudstillingens bygninger var opført som skuearkitektur til engangsbrug i hvidmalet træ og dømt til ophugning ved lukningen, som verdensudstillingernes kulissebyer var det dengang. 'Den hvide By' blev den kaldt, og stilen var tidens art deco og jugend med klassisk monumentalt præg. Udstillingen var verdens- og fremtidsvendt med Elektricitetstårnet som vartegn og det helt store hit. Johannes V. Jensen var begejstret og skrev om 'Hellas ved Århus Bugt'. Der var megen dramatik omkring Landsudstillingen, dens tilblivelse, hele forløb og afvikling. Københavnerne havde forsøgt at kvæle den i fødselen. Dagbladet Politiken førte ligefrem en kampagne mod den og advarede: Tror sådan en lille by virkelig, at den vil kunne markedsføre og sælge danske produkter. Det kan kun ske fra København!

Det var vel ikke kun for at genere, men den navnkundige chefredaktør Henrik Cavling var primus motor i en komité, der

Pavillonen som den ligger nu, fremskudt mod Århus by, og viser et nyt ansigt til Den Gamle By.

ville gennemføre en verdensudstilling i København i 1913. Det ville Århus-planerne komme på tværs af. Århusianerne var imidlertid fast besluttede på deres landsudstilling på hele Danmarks vegne. Da Politiken efterhånden blev klar over det, overgav Cavling sig og støttede mediebevidst op. *If you cannot beat them, join them!*

Politikens mediebevidste rolle

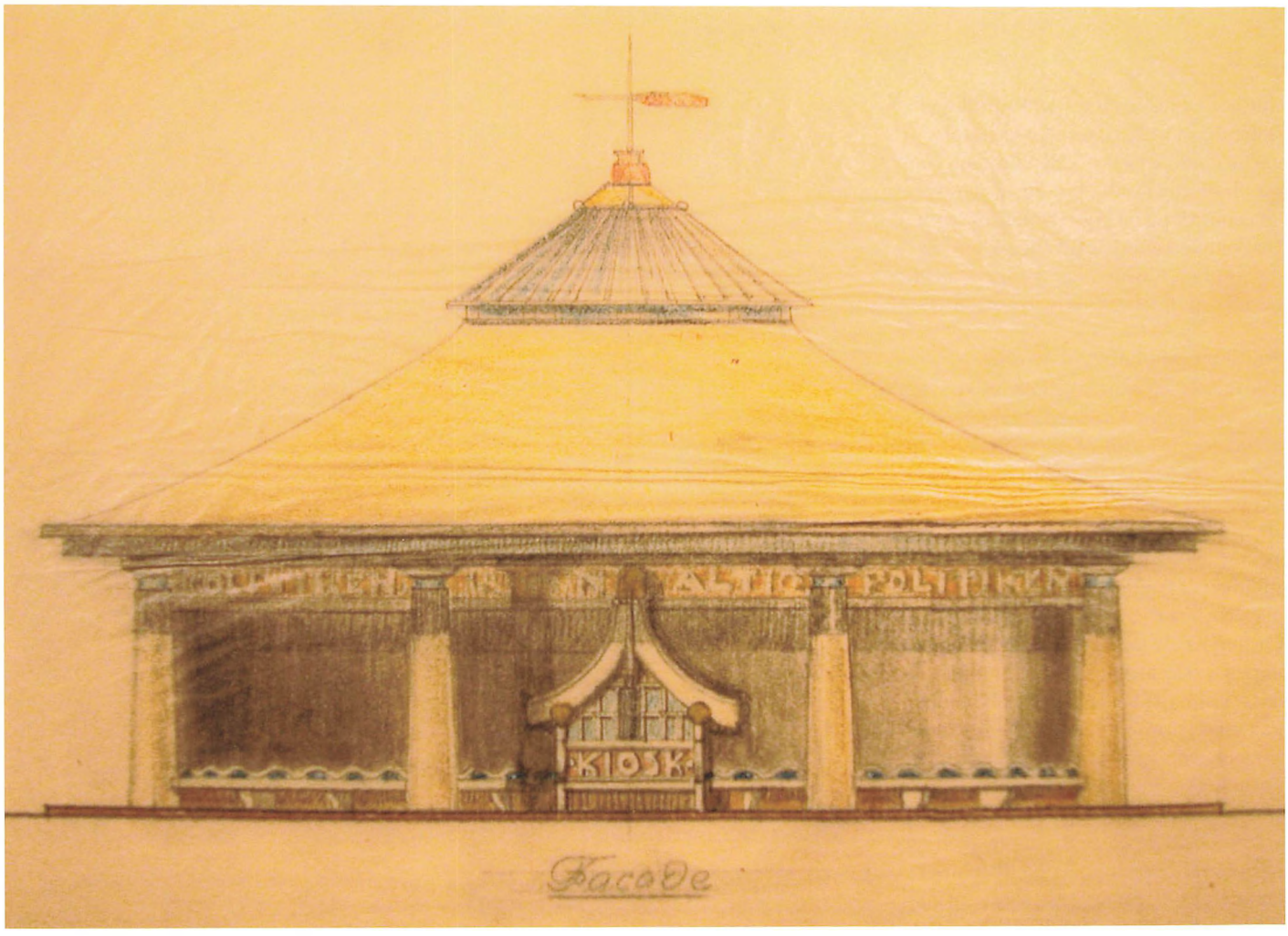
Alle danske og mange udenlandske aviser skrev dagligt om Landsudstillingen og forberedelserne hertil. Men Politiken var den eneste avis, bortset fra Århus Stiftstidende, der dagligt udsendte en udstillingsavis. For at være lige i orkanens øje blev Politikens avis redigeret, trykt og udsendt på selve udstillingen, i Politikens Pavillon, centralt placeret i nærheden af hovedindgangen. Cavling havde hyret selveste Landsudstillingens arkitekt Anton Rosen, som samtidig opførte det berømmede Palace Hotel på Rådhuspladsen, nabo til Politikens hus i København, og som havde tegnet Landsudstillingens mest spektakulære haller. Han formgav Politikens Pavillon som et græsk rundtempel, en tholos, med en pen og et blækhus på toppen, og Blækhuset blev den kaldt. En hypermoderne nyindforskrevet trykpresse fra Paris fremstillede avisen, Politikens plakater prydede væggene hele vejen rundt, et blødt lys faldt ned fra loftet.
Til rejsegildet kom Henrik Cavling, Johannes V. Jensen og andre særligt indbudte, drak portvin med arbejderne, og notabiliteterne festede om aftenen i restaurant Friheden et øjekast fra udstillingen. Senere arrangerede Cavling en to dages sørejse til Landsudstillingen, så københavnere kunne se den fine pavillon. Cavling talte og råbte hurra for Århus og pointerede, at udstillingen viste, hvad København formåede, da 2/3 af (de 1850) udstillere kom fra hovedstaden – det var nu noget overdrevet, men en fristelse i feststemningens iltre tale med fortsat indlagt byrivalisering. Politikens Pavillon var noget af en skønhedsåbenbaring, både set udefra og indefra, hvad postkort og arkitekturskribenter kunne bekræfte. Derudover var Politikens Pavillon på Landsudstillingen for industri, håndværk og kunst i sin funktion en enestående udstillingsbygning. I modsætning til alle de andre haller, der blot viste og solgte varer produceret rundt om i landet, så blev produktet Politiken lavet på stedet. Udstillingsgæsterne kunne overvære alle led i fremstillingen. Pavillon og dens kiosk havde altså en dobbeltfunktion – den rakte ud mod gæsterne og trak dem formålsbevidst indenfor.

Med Cavling i spidsen blev Politikens Pavillon vist frem for Københavnske gæster på Landsudstillingen i 1909.

Indtil 2003 lå Pavillonen på Wesselsminde i Nærum. Efter at have fungeret som spisesal for feriekolonien, blev den overtaget af en haveforening. Som det fremgår af billedet var det i 11. time at bygningen blev flyttet hjem til Århus og restaureret af Den Gamle By.

Landudstillingens arkitekt Anton Rosens originalskitse, der viser hvordan bygningen er ved at tage form på tegnebrædtet.

Landudstillingens arkitekt, Anton Rosen, skitserede i mange forskellige retninger inden man valgte den runde tempelform til Pavillonen.

Politikens dækning af Landsudstillingen adskilte sig også fra de andre blades, som var næsegrus og benovet beundrende for alt det nye, man kunne opleve. Politikens holdning til udstillingen var fair, med forbilledlig konstruktiv kritik, som da en leder foreslog "mere bal i haven". Der kom ballonfærd, Roald Ammundsens mandbærende drager, og en fransk flypioner gennemførte de første flyvninger i Danmark over Århus; det tiltrak københavnerne, selv kongefamilien kom.

Lutter nyttige ting og "godt gøjl"

I museumskredse diskuteres begrebet "Ræk-ud-museet". På en måde var Landsudstillingen en slags museum, en udstilling af industrisamfundets nyeste frembringelser; den omfattede også en stor kunsthal for at vise hele landets formåen både på det materielle og det kulturelle plan. Og denne udstilling gjorde meget for at række ud efter publikum. På de store verdensudstillinger blev det mere og mere almindeligt ved siden af varevisningen at have underholdningsindslag.

En stor del af Landsudstillingsområdet var forbeholdt en folke- eller forlystelsespark med blandt andet 85 populære afrikanere importeret fra zoologisk have i Hamburg. Her var stemning som i Tivoli eller på Bakken. I saglige industrikredse var man ikke meget for denne sammenblanding. Men Johannes V. Jensen skrev, at det efter en rundtur blandt lutter nyttige ting (især i Stationsbyen) var afvekslende at komme ned til "godt gøjl" i folkeparken, som holdt åbent flere aftentimer, efter at udstillingshallerne var lukkede.

Da Landsudstillingen lukkede 3. oktober, og hallerne solgtes som pindebrænde, blev kun to bygninger bevaret, den gamle borgmestergård, som blev det første hus i Den Gamle By og stamfader til alle de efterfølgende, nu sidst Pavillon 1909, som også blev reddet, godt nok på en kringlet måde.

Frem og tilbage

Politiken kunne simpelthen ikke bære, at dette stilfulde hus som alle de andre skulle ende som pindebrænde – og så i Århus! Chefredaktør Cavling lod den sejle til Sjælland, hvor den blev foræret til den af Politiken oprettede børnekoloni Wesselsminde i Nærum på kanten af Dyrehaven. Her var Blækhuset gennem 60 år opholdsstue og spisesal for børnene, men blev med årene så nedslidt, at den i 1970 blev overtaget af Søllerød kommune og taget i brug af den lokale haveforening.

I 2002 blev Foreningen for Bykultur i Århus opmærksom på, at her ovre i al ubemærkethed lå en enestående perle fra en central begivenhed i Århus' historie, som snart og samtidig med Den Gamle By kunne fejre 100-års jubilæum. Det var oplagt at føre den grimme ælling fra en andegård og som en hvid svane tilbage til sin hjemstavn. Nu eksisterede Den hvide By ganske vist ikke længere, men det gjorde Den Gamle By. Og dér fandt Pavillonen efter sin omflakken og udlændighed endelig sin rette plads – og nu for tid og evighed, thi museer er til for at bevare ting og sager til evig tid. Bogstavelig talt en apoteose for denne tholos.

Daværende formand for Foreningen for Bykultur, Henning Spure Nielsen, tog kontakt til folkene i Nærum og til Den Gamle By, som med økonomisk støtte fra fonde tog sig af dens videre skæbne. Han var i Søllerød for at forhandle og senere at føre den hjem igen. Det var nok lidt vemodigt for havefolket at skulle tage afsked med Blækhuset, men de glædede sig over den perspektivrige og langt fornemmere status den ville få på sin egentlige hjemmebane. Navneforandring fik den også. I Den hvide By kaldtes den Politikens Pavillon, men i Den Gamle By kommer den officielt til at hedde *Pavillon 1909* for både at markere, at den ligger bynært, som flagskib for Den Gamle Bys nye 1900-tals kvarter, og samtidig for at angive Den Gamle Bys 100-årsjubilæum, der godt kan tælles fra Borgmestergårdens tilstedeværelse på Landsudstillingen 1909.

Fra sin udkantsposition kan den kigge gennem Den Gamle Bys hovedstrøg op til torvet og have øjenkontakt med Borgmestergården dér. Tingene hænger sammen, ringen fra Landsudstillingen 1909 er sluttet.

Pavillonens nye funktion er som ekstraindgang til Den Gamle By. Hvad den yderligere kan anvendes til, det vil tiden og erfaringerne vise. Jeg var dybt betaget af at træde ind i dette rundtempel og se alle Landsudstillingens 33 refuserede smukke plakater hænge på væggene (men det er en anden spændende historie). Der var en andægtig stemning herinde i historiens vingesusen. Jeg opsnappede forskellige idéer med dens anvendelsesmuligheder: Et foredragsauditorium, en kammerkoncertsal, en blomsterudstilling, og en forretningsmand ville gerne leje den til firmafest! Den appellerer til fantasien, rækker ud efter mangeartede besøgende.

En inspektør ved Den Gamle By sagde til mig på åbningsdagen: "Det er det smukkeste rum i Den Gamle By!". "Inklusive Møntmestergården?" "Ja, og det må du godt citere mig for". Vel nok usammenligneligt, men umiddelbart indlysende.

I marts 2009 kunne bygningen fejre sit tredje og forhåbentligt sidste rejsegilde.

Vil De vide mere, læs:

Henning Spure Nielsen: *Pavillon fra Landsudstillingen tilbage til Århus;* Den Gamle By 2003.

Johan Bender: *Hurra for Århus! Vejene til og sporene fra;* Klematis 2008.

Billeder og illustrationer er venligst udlånt af Den Gamle By i Århus.

Museumstekster
– tid til fornyelse

Af Cecilie Lærke Asaa,
cand.mag. i kunsthistorie,
kuratorassistent i Århus Kunstbygning

Museumstekster er for svære og uinspirerende at læse for publikum. De er med til at fastholde museernes støvede og gammeldags image i en tid, hvor museerne ellers kæmper en brav kamp for at nå ud med eksperimenterende formidling på mange andre områder. Teksterne trænger til et kærligt eftersyn, så de kan begå sig med den øvrige formidling. En kandidatafhandling har sat fokus på museernes tekster.

Aros billede: Introteksten til udstillingen Guldalder/Modernisme 1770-1930 på Aros er noget af det eneste formidlingsmateriale, publikum møder i udstillingen.

Undersøgelse af museumstekster

Et ungt par bevæger sig ind i den faste udstilling 'Guldalder/Modernisme 1770-1930' på Aros, Aarhus Kunstmuseum. Ind blandt allegoriske 1800-tals malerier, Krøyer og Ankers skagensfortællinger og Giersings kubistiske piger. Selvom de begge viser interesse for kunst, sker det kun en gang i mellem, at de tager på kunstmuseum. De føler sig fremmedgjorte i udstillinger, hvor der ikke er meget hjælp at hente om kunsten, og det smitter af på deres generelle opfattelse af museer. Kvinden oplever, at museer har en helt speciel dæmpet, stille atmosfære, der ikke må brydes; kunsten skal opleves individuelt, uden de store spørgsmål og armbevægelser. Den unge fyr giver udtryk for, at kunstmuseer er kedelige steder, der kun appellerer til mennesker, der i forvejen ved noget om kunst.
Jeg har bedt de to om tage en tur rundt mellem malerier og skulpturer i Aros' samling af ældre danske værker for at undersøge deres oplevelse af udstillingen. Er det så kedeligt, som deres fordomme siger dem? Kan teksterne i udstillingen hjælpe dem på vej? Jeg har en formodning om, at det ikke står helt godt til med teksterne. At de ikke fungerer optimalt som formidlende materiale, men er svære, kedelige og uinspirerende at læse for publikum.
Parret på Aros er ikke det eneste, jeg inddrager i en undersøgelse af publikums brug af museumstekster. I løbet af foråret 2009 besøger jeg også Vejen og Fyns Kunstmuseum og foretager i alt 16 interviews med gæster på de tre museer. Deres udtalelser skal bruges til mit speciale. I løbet af museumsbesøgene tegner der sig et entydigt billede: Publikum bruger i overvejende grad dele af teksterne under deres besøg. Dog peger én ud af tre samtidigt på sproglige, indholds- og layoutmæssige problemer med teksterne, hvilket understreger mine formodninger.

Uinspirerende formidling

På Aros standser parret som det første ved infoteksten ved indgangen til udstillingen. De bruger et par minutter på at læse den igennem og trisser så stille videre ind i de sparsomt belyste udstillingsrum. Stopper op ved værker her og der, læser enkelte skilte og småtekster. Taler et par gange dæmpet med hinanden om, hvor realistiske nogle af værkerne er malede. De digter lidt videre på fortællinger ud fra billedernes motiver eller forsøger så godt de kan, at placere værkerne i forhold til kunsthistoriens forskellige '-ismer'. Det meste af tiden går de dog rundt og kigger på værkerne hver for sig. Efter tre kvarters tid tøffer de langsomt ud gennem den store skydedør; bagefter taler jeg med dem om deres oplevelse i udstillingen, og om hvilken rolle teksterne spillede for dem. Hvad brugte de teksterne til, forstod de indholdet og hjalp de på vej gennem udstillingen? Parret svarer, at de er glade for at have teksterne som hjælp, men synes ikke altid at de er lige lette og spændende at gå til. De er lige lovlig tørre og understøtter derfor parrets forestillinger om 'det kedelige museum'. Deres pointer er fælles for en stor del af de øvrige personer, jeg interviewer.

Snørklede sætninger og svære ord

En af de vigtigste pointer, Aros-parret og de øvrige interviewpersoner fremhæver, er det sprog, teksterne er skrevet i. De støder ofte på fagord samt lange og abstrakte ord, der får dem til at stille flere spørgsmål, end det giver svar. Det kan være ord som 'fauvisme' og 'ekspressionisme' (Aros); her forklarer parret, at de ikke selv kan udpege de værker i udstillingen, ordene dækker over, men at de har brug for forklaring. Alt for ofte står fagord alene og forudsætter, at publikum allerede ved, hvad de betyder. Også ord som 'havfruefontæne' eller 'murstenskumme' (Vejen Kunstmuseum), kan gøre teksterne svære. Sammensatte ord virker simple i sig selv, men gør det besværligt at stave sig igennem teksterne. Fagord og sammensatte ord er hverdagskost for museumsansatte og kunstkendere. De bruges som en hel naturlig måde at omtale kunst på. Desværre giver de ikke den almindelige museumsgæst oplysninger, der er med til at gøre kunsten forståelig. Det samme gælder på sætningsniveau, hvor der er tradition for at skrive i et sprog med lange indskudte sætninger. Lixtallet i de tekster, jeg undersøgte, lå alarmerende nok helt oppe omkring de 50, hvilket svarer til sværhedsgraden i akademiske afhandlinger og teoretiske tekster. Publikum har brug for at få oversat svære ord og reduceret lange sætninger, så teksterne både bliver lettere at læse og giver bedre mening. Det er formidlingens første gyldne bud: At sluge den faglige stolthed og være i stand til at møde publikum på deres niveau. Der skal således kravles en del skridt ned af abstraktionsstigen og anvendes et sprog, der matcher publikums daglige talesprog.

Kunstfaglig analyse og metode

En anden ting, der er med til at hæve sværhedsgraden i teksterne, er den kunsthistoriske tilgang til værkerne. Det vil sige den måde, kunsten sættes i tale på. Kunst er en visuel udtryksform, der ikke indeholder ord i sig selv. Som kunstfaglig medarbejder på museerne har man en lang akademisk uddannelse bag sig, der bl.a. handler om at sætte ord på det sete. Til det formål tillæres specielle analytiske redskaber og metodiske tilgange, som kan lirke hul på kunsten og gøre det muligt at tale om den.
Problemet er imidlertid, at publikum sjældent har de samme forudsætninger. For mange virker den måde at tale om kunsten på som volapyk. Præcis, som hvis en kunsthistoriker skulle læse en fysikers tekst om ohms lov. Der sker det, at teksterne ikke er et udtryk for det, publikum kan se og opleve ved at kigge på værkerne. I stedet udtrykker de tanker, vi som kunsthistorikere gør os, når vi analyserer værkerne. Men publikum har brug for at få mellemregningerne, forklaringerne og henvisninger til værkerne, for at det giver mening. Der bliver simpelthen talt hen over hovederne på publikum. Der skal eksempler og billedlige forklaringer til. Jeg ville heller ikke få meget ud af at få forklaret ohms lov med en formel. Men at vise et eksperiment eller fortælle en historie, der kan illustrere ohms lov, vil gøre det meget mere konkret og forståeligt. Det samme gælder for kunsten.

Tip til at skrive museumstekster

- *Skriv i korte og overskuelige tekststykker.* Gerne med hver sin overskrift, så det er let for læseren at orientere sig.
- *Skriv enkelt og letlæseligt.* Lug ud i de akademiske ord og sætninger. Beskriv og forklar så meget som muligt og tal til publikums sanser. Show it – don't tell it.
- *Vis mellemregningerne.* Brug kun kunstfaglige analyser og metoder som baggrund. Selve teksterne skal forklare det usagte. Vær ikke bange for at fortælle de populærvidenskabelige historier.
- *Peg på værkerne.* Få tekster og værker til at tale sammen. Skab sammenhæng, så publikum får en aha-oplevelse.
- *Aktiver publikum.* Gør publikum interesserede i at lære og opleve kunst. Stil spørgsmål eller lav opgaver, der kan inddrage hele deres sanseapparat.
- *Brug imødekommende layout og skrifttyper.* Gør det let, lækkert og indbydende at læse teksterne.
- *Tænk kommunikation i hver en lille detalje.* Iscenesæt kunsten, inddrag ny teknologi og lav opgaver i udstillingsrummene, der inddrager publikums sanser.

På Vejen Kunstmuseum finder publikum et overvældende antal af lange museumstekster på laminerede ark.

Opdagelsesrejse for sanserne

Tilbage på Aros er parret enige om, at det ikke kun er teksterne, der er med til at gøre det uinteressant for dem at gå på museum. Teksterne er placeret i udstillinger, der ikke altid er specielt indbydende. Det er 'renskurede, grå rum, hvor værkerne hænger på rad og række'. Det virker monotomt og intetsigende for de to. Især når teksterne ikke formår at løfte kunsten. Parret efterlyser humor, fortællinger og formidling, der sætter sanser og nysgerrighed i spil. Det er med til at afholde dem fra at tage på kunstmuseum. Indpakningen, museets traditionelle 'grå' rammer, får det til at virke uinteressant, selvom de gerne vil fordybe sig mere i kunsten. De føler sig ikke budt indenfor og hjulpet på vej, men overladt til sig selv. Museumstekster er ofte det eneste formidlingsmateriale, museumsbesøgende har at gøre godt med, selvom der er mulighed for at formidle kunst på meget mere udfordrende, aktiverende og nysgerrighedsvækkende måder. F.eks. ved at anvende hele museet til at fortælle om kunsten med. Arkitekturen, personalets imødekommenhed, ophængningen, lyssætningen, farverne, rummets størrelse, små opgaver, sansepåvirkninger m.v. er med til at skabe fortællinger om kunsten. Også i udstillinger med ældre kunstværker. Her er tekst ikke den eneste måde at formidle kunsten på. Mennesker lærer på forskellige måder. Teorier om læringsstile fortæller, at vi bruger alle vore sanser til at lære med. Det kan således være fordelagtigt at anvende nye medier, for eksempel små skærme, folk kan spille på, lytte til, trykke på, og leve sig ind i kunsten med. Eller præsentere små fysiske opgaver i udstillingsrummene, for eksempel at lugte og røre ved ting, der skal gættes og sættes i relation til kunstværkerne.

For at trække kunstmuseerne ud af det støvede image og lokke flere besøgende inden døre, skal der skabes et rum, hvor publikum kan gå på opdagelse og blive nysgerrige. Teksterne bør opdateres og udvides med eksperimenterende formidling, så publikum ikke kun præsenteres for en abstrakt, akademisk og fremmedgørende rundtur i kunsten.

Der findes uddybende analyser og flere råd til opdatering af museumstekster i selve specialet *Museumstekster – Formidling på danske kunstmuseer.* Specialet kan hentes på www.cecilieasaa.dk.

Find også relevant viden om formidlingsredskaber for fagfolk i Becker Jensen, Leif: *Den sproglige dåseåbner: om at formidle faglig viden forståeligt*, Roskilde Universitetsforlag, 2003 (2001).

Mere specifikt om museumstekster er den seneste udgivelse på stammen Ravelli, Louise: *Museum Texts: Communication Frameworks*, Routledge, 2006.

Det er ikke altid lige let at læse og forstå museumstekster.

Kan vi skabe undren i museumsundervisningen er vi nået langt! To kursusdeltagere giver erfaringer videre efter at have deltaget i ODMs nye MuseumsUndervisningsUddannelse

Undren

Af Anne Sofie Tiedemann Dal, museumsinspektør, cand.mag. og Anne Mette Liedecke, museumsunderviser cand.mag., Karen Blixen Museet

Undervisningssituation. Foto: Anne Sofie Tiedemann Dal.

Nye krav til museumsundervisning

De tider er forbi, hvor et skoletjenestebesøg på et museum kunne bestå af et foredrag og en lille rundtur på museet. I dag stilles der større krav til museumsundervisningen, og museerne betragtes i højere grad som videnscentre.
I efteråret og vinteren 2009/10 deltog vi på det første hold i museumsundervisningsuddannelsen. Uddannelsen er udbudt af Organisationen Danske Museer og Skoletjenesten på Sjælland med støtte fra Kulturarvsstyrelsen. Den henvender sig til alle med ansvar for undervisningsaktiviteter på museer og andre kulturinstitutioner. Kurset bestod af fire moduler à to dage og foregik på Bygholm i Horsens. Kurset var ledet af Marie Damsgaard Andersen fra Skoletjenesten på Sjælland og bestod af en blanding af pædagogisk teori og praksis. Uddannelsen gav os en række værktøjer og modeller, som vi kan bruge til at udvikle og kvalitetssikre museumsundervisningen for de 6-18-årige skoleelever.
Mange af kursisterne kom fra København, og klokken lidt i syv hilste vi morgentrætte på hinanden, inden lyntoget førte os til Horsens, hvor vi i samlet flok kunne trave gennem sneen i den store park op til hotellet, beliggende i den gamle hvide herregård. Kurset var intenst, og der var program på fra vi kom, til vi faldt omkuld om aftenen. Ofte var der også øvelser om aftenen, som vi ind imellem peppede op med høje flotte drinks, imens vi fortsatte diskussionen. Hver gang vendte vi hjem med fornyet energi og inspiration.

Den røde hat og *cooperative learning*

Vi sidder med fiktive tænkehatte på. Teorien om de seks tænkehatte er udviklet af læge, forfatter og konsulent Edward de Bono og gør det bl.a. muligt at finde nye og kreative løsninger på museumsundervisningens udfordringer. Ved at tænke en tanke ad gangen, kan vi bedre lede vores tænkning, som en dirigent leder et orkester. Ofte ses kritisk tænkning som den perfekte form for tænkning, men faren herved er iflg. de Bono, at kreativ tænkning og nye ideer kan blive undertrykt. Den sorte hat symboliserer kritisk tænkning; ved at tage de forskellige hatte på, kan det være nemmere at bede en person om at tage den sorte hat af end at sige til vedkommende, at han/hun er for negativ. Når man f.eks. tager den grønne (festlige) hat på, åbner man for at vende tingene på hovedet og tænke nye kreative og vilde ideer; ofte kan selv de mest radikale forslag nemlig indeholde noget værdifuldt. Bæreren af den røde hat forholder sig følelsesmæssigt og intuitivt ("Hvordan har du det med det?"), mens manden med den gule hat fokuserer på muligheder og fordele. Endelig opererer teorien også med den hvide neutrale hat ("Hvad er rammerne?") og den blå hat ("Hvordan tænker vi?"). Under kurset afprøver vi hattene i praksis, hver gang vi får serveret nye pædagogiske tilgange, og når vi evaluerer hinandens undervisningstilbud i museumsundervisningen.

Seriøs sjov

I løbet af kurset reflekterede vi over den undervisning, der tilbydes på museerne. Hvad er det, vi gerne vil give eleverne? Og hvad forventer de selv, når de træder ind ad døren? På museerne handler det om at komme væk fra det lidt støvede image, de måske i nogen grad har. Vi skal nytænke begrebet læring og det særlige læringsrum, museerne er i besiddelse af.
En oplægsholder på uddannelsen havde spurgt eleverne i sin 9. klasse, hvad de forstod ved det gode museumsbesøg. En elev svarede prompte: "Det gode museumsbesøg er det museumsbesøg, der ikke eksisterer!" Måske havde elevens svar et strejf af ironi over sig, men fortæller os også noget om, hvor det nærmere er, vi som museumsundervisere skal sætte ind.
For os at se er noget af det vigtigste i undervisningssituationen at anerkende eleverne og lytte til deres ønsker og behov. En undersøgelse (*Med skoleelever på museum* af Mette Liv Skovgaard og Jacob Bødskov, 2009) viser, at eleverne faktisk rigtig gerne

vil på museum, og at de vil lære noget, mens de er der. Ja, de forventer faktisk at lære noget! De vil, som en elev i undersøgelsen meget præcist formulerede det, have *seriøs sjov!*

Mange museer benytter sig allerede af dialogbaseret undervisning hvor underviserne aktivt stiller spørgsmål og taler med eleverne, og flere er også begyndt at anvende f.eks. *cooperative learning*-strukturer. *Cooperative learning* er en undervisningsform, der igennem en række pædagogiske øvelser skaber dynamik i læringssituationen, og formen er velkendt i skolesammenhænge. Ved hjælp af metoden fungerer eleverne i en given læringssituation som partnere for hinanden. I stedet for at læreren taler, og eleverne lytter eller venter på at få lov til at svare, er alle aktive samtidigt. Forskningen fremhæver også metoden som særdeles brugbar, bl.a. fordi den øger indlæringen, styrker fællesskabet og mindsker mobning. Endelig er den rigtig sjov!

Noget af det vi virkelig har taget med os fra uddannelsen er netop *cooperative learning*. På Karen Blixen Museet har vi allerede indlagt øvelser herfra i flere af undervisningstilbuddene. I marts måned afprøvede vi metoden for første gang med en handelsskoleklasse, hvor læreren på forhånd havde sagt, at hun gerne ville have fokus på Karen Blixen som kvindeligt forbillede i forhold til tiden. I stedet for at vi fortalte eleverne en masse om, hvordan vi oplever Blixen som foregangskvinde, blev eleverne allerede i introduktionen stillet den opgave, at de selv skulle reflektere over, hvordan de oplever Karen Blixen som foregangskvinde – for eksempel med hensyn til at være kunstner eller at klare sig alene i Afrika. De skulle tænke over det undervejs; ud fra det de allerede vidste om hende, det vi som museumsfolk fortalte, og ud fra det vi undervejs ville finde ud af sammen. Som afslutning på besøget lavede vi nu en *cooperative learning*-øvelse – en dobbeltcirkel. Her skulle den ene halvdel af klassen lave en cirkel og stå med front udad. Den anden halvdel af klassen skulle stille sig udenom og med ansigterne mod deres kammerater i indercirklen, så alle havde en partner. Nu fik eleverne et halvt minut til at stå og snakke med deres partner om, hvordan de hver især syntes, at Karen Blixen kunne siges at være en foregangskvinde. Efter det halve minut gik eleverne i den yderste cirkel et skridt til højre, så de stod over for en ny partner. Partneren i indercirklen præsenterede nu i de næste 20 sek. sin nye partner for de tanker, han/hun var nået frem til. Herefter byttede de, så den anden partner præsenterede. Når øvelsen var afsluttet, rykkede den yderste cirkel igen et skridt til højre, og øvelsen blev gentaget. Herefter afsluttedes hele øvelsen, og vi samlede i fællesskab op på, hvad vi var nået frem til.

Øvelsen viste sig at være utrolig konstruktiv. Eleverne var meget optagede af selv at skulle være med til at sætte ord på opgaven, og de syntes det var skægt, at de skulle snakke med hinanden om emnet. Lærerne var også begejstrede for øvelsen, fordi det var anderledes end det, de umiddelbart var vant til, når de besøgte museer. Derudover syntes de også, at det var sjovt at se eleverne være optaget af emnet på en helt ny måde og i fællesskab.

Ved at bruge *cooperative learning* fik vi eleverne til at undre sig og deltage, og dermed sikres indlæring og et godt udbytte af besøget.

Storytelleren

Kærlighed, gys og fængselsindsatte med plastiksandaler, som gemmer på et blødt hjerte, er nogle af ingredienserne, når historiefortæller og ekstern lektor på RUC Kasper Sørensen, en anden af kursets undervisere, videregav sin viden og erfaringer på kursets anden dag. Han formår at fange alles opmærksomhed i det øjeblik, han træder ind ad døren. En af hemmelighederne, der karakteriserer den gode fortæller, siger han, er evnen til at beskrive billedrigt og levende. Hvordan ser troldkvinden ud? Hvordan lyder det, når vinden går gennem sivene, og havet bølger frem og tilbage? Hvilke følelser sætter det i gang hos os, når ens elskede er ved at forsvinde fra os i havet? Ofte slutter Kasper Sørensens historier åbent, og vi må selv digte videre.

Af denne session lærte vi, hvor vigtigt det er at bruge anekdoter og huske de billedrige beskrivelser i museumsundervisningen. For Karen Blixen Museet som litteraturmuseum for en forfatter, der i høj grad selv mestrede historiefortællerrollen, var også dette oplæg meget givende. Vi anvender i forvejen elementer fra storytelling i undervisningen, men Kasper Sørensen gav os en masse tips og ideer til, hvordan vi med få virkemidler kan anvende storytelling og dramatisering i endnu højere grad.

Hjemme igen – hvad har vi fået ud af undervisningen?

Under kurset får vi visit af Nils M. Jensen, direktør for Organisationen Danske Museer. Han fortæller at i sidste ende, er det vigtigste, vi tager med os fra kurset, det netværk blandt museumsundervisere og -udviklere vi nu har fået, og som vi i fremtiden vil kunne trække på. Dette er selvfølgelig rigtigt; vi har i høj grad fået udvidet vores netværk og mødes fortsat med netværksgruppen, som blev dannet på kurset. Derudover har den samlede gruppe kursusdeltagere aftalt en årlig museumsundervisningsdag, hvor vi vil mødes over et fagligt oplæg og videreudvikle den viden, vi fik på kurset.

Den faglighed vi har fået med os fra museumsundervisningsuddannelsen er af overordentlig stor betydning, vi har bl.a. fået redskaber, metoder og inspiration til bedre at involvere eleverne På Karen Blixen Museet er en øvelse fra *cooperative learning* fremover indlagt i de fleste faste forløb, og vi har styrket dialogen med eleverne samt indlagt flere elevaktiverende øvelser (f.eks. i kurset "Kreativ skrivning"). Selvom Karen Blixen Museets skoletjeneste hele tiden har været velbesøgt og velfungerende, oplever vi nu, at vi har fået styrket den pædagogiske ballast til at planlægge tilbud af høj kvalitet, og vi kender nu også skolernes praktiske hverdag endnu bedre. På kurset fik vi f.eks. et brugbart indblik i skolernes budgettildeling og økonomiske årshjul. For museerne gælder det om ikke alene at have spændende undervisningstilbud, der både giver eleverne noget ud over det sædvanlige og opfylder mål fra 'Fælles Mål' og gymnasiernes lærerplaner. Det gælder i høj grad også om at præsentere undervisningstilbuddene for lærerne på det helt rigtige tidspunkt, dvs. inden budgettildelingen ligger fast og inden ansøgningsfristen til det kommende års midler er udløbet. En ny pædagogisk profil fik vi også udarbejdet på kurset. Derudover står Karen Blixen Museet over for en større ombygning, hvor skoletjenesten, læringsstile, børn og unge og interaktive medier i høj vil blive indarbejdet.

Læs mere om cooperative learning i bogen Cooperative learning af Spencer Kegan og Jytte Stenløv, hvor man finder 46 brugbare strukturer til alle skolens fag. Bogen er udgivet af Malling Beck.

Det siger forskningen om cooperative learning:

- Forbedrede resultater for både svage, middel og stærke elever
- Bedre sprogudvikling med markante resultater for tosprogede elever
- Høj motivation hos alle
- Reduktion af mobning og uro i klassen
- Bedre selvværd
- Flere venskaber på tværs af skel
- Gladere elever og lærere (!)

Kilde: Roberg Slavin, 1995

Hotellet.

Foto: Marie Damsgaard Andersen.

I en workshop om undervisningslokaler diskuterede vi indretning og funktion med eksempler fra flere forskellige museer.

MuseumsUndervisningsUddannelsen

– genvej til netværk, viden og erfaring

Af Marie Damsgaard Andersen,
Skoletjenesten og projektleder for MUU

I de seneste år har der været mange initiativer til at styrke museernes formidling, herunder især museumsundervisningen. Organisationen Danske Museer har med bidrag fra Kulturarvsstyrelsen udviklet flere efteruddannelsestilbud; MuseumsUndervisningsUddannelsen (MUU) er den største satsning, og blev gennemført for første gang i 2009. En evalueringsrapport er netop udarbejdet og vil danne grundlag for uddannelsen fremover.

Kompetencer

Hvad skal man egentlig kunne for at lave god museumsundervisning? Ikke så lidt! Man skal kende sit museum og samlinger til mindste detalje, have solid faglig viden, kende til skoleverdenen, formidling, børn og unges interesser, have viden om læring og kunne håndtere larmende børn og lugtende madpakker midt i museet osv. Heldigvis er de danske museer fyldt med medarbejdere som kan alt dette – det fremgår tydeligt af museernes mange kvalificerede undervisningstilbud. Det er dog sjældent kompetencer, man har med fra sin uddannelse, men en viden, som opbygges ved refleksion over praksis, og som på sigt bliver til dyrebare erfaringer.

Formel uddannelse, praksiserfaringer og videndeling

Kulturarvsstyrelsens publikation: "Museernes læringspotentialer – kortlægning af museernes undervisningsaktiviteter til grundskole og ungdomsuddannelser" (2009) viste bl.a., at blandt museernes undervisningsansvarlige har ca. 60 % en akademisk uddannelse, 20 % har lærerbaggrund, og de resterende 20 % har andre erhvervsfaglige uddannelser. Den faglige spredning giver et godt billede af, hvor forskelligartede kompetencer, der er brugbare i arbejdet med museumsundervisning. Men udfordringen er ofte, at de enkelte medarbejdere sidder på hver deres museum uden kontakt til kolleger på de andre museer. En kursist på MUU oplever behovet for netværk, ud over sit eget museum, således: "*Her på museet er jeg jo alene om at se verden med de briller, og der er det jo meget godt, at jeg kan snakke med nogle andre.*" Vigtigheden af at styrke videndeling og netværk er også en gennemgående anbefaling i KUAS's kortlægning. Med MUU vil vi gerne hjælpe til at skyde genvej til de erfaringer – i form af et sammenhængende kursusforløb med relevante faglige input og gode rammer for viden- og erfaringsdeling med kolleger fra andre museer. Målgruppen er undervisningsansvarlige med akademisk baggrund, som ifølge KUAS's kortlægning udgør den største gruppe undervisningsansvarlige på museerne.

Pædagogik og læring – i museumsrummet !

Med akademikerne som primær målgruppe er det pædagogik og læringsteori, der er i fokus. Vi har allieret os med en seminarielektor fra Frederiksberg Seminarium, som til daglig underviser kommende

Når der var øvelser om aftenen, blev det ofte kombineret med en tur i baren.

lærere i pædagogik og almen didaktik. Men selvom man kan trække på mange grundlæggende læringsforståelser fra skoleverdenen, er læring og pædagogik på museet alligevel noget ganske andet. Derfor har udviklingsarbejdet både omfattet dialog med undervisningsansvarlige og andre relevante parter fra museerne og fra ODM's MuseumsFormidlerUddannelse, og vi har sendt vores seminarielektor ud for at observere museumsundervisning. Det er blevet til et omfattende program, hvor den pædagogiske del handler om grundlæggende læringsforståelse, motivation, planlægning, læringsstile, Cooperative Learning m.v. At have en seminarielektor som gennemgående underviser har gjort det muligt at trænge dybere ind i de pædagogiske refleksioner. Selvom kursisterne kun har haft ca. 12 lektioner med seminarielektoren, oplever flere at have fået en stærk pædagogisk faglighed. En af kursisterne præciserer: "*Jeg synes, jeg har fået det her pædagogiske fundament, som jeg har savnet.*"

Forandringer i praksis

Pædagogik og læring er dog stadig kun et aspekt af arbejdet med museumsundervisning. Økonomi, kvalitetssikring, undervisningslokaler og det museale læringsrums potentialer har også været på programmet. Skolen som målgruppe er et emne, der har fyldt meget. En skolelærer og en skoleleder gav hver deres perspektiv på, hvordan skolerne oplever museernes undervisning, fx hvilke små og nærmest banale ting, der af og til kan forhindre, at museerne bliver brugt optimalt. For enkelte kursister gav det inspiration til at ændre helt konkrete ting – fx at rykke tidspunktet for et lærerkursus, så det passede bedre ind i skolernes årshjul. Én fremhæver, hvor udbytterigt det var, "*at lære skoleåret at kende, vide hvad de har til udflugter, at kontakte dem og bruge dem.*" Som hjemmeopgave skulle kursisterne besøge en lokal skole og følge undervisningen en enkelt dag. Selvom et skolebesøg er en nem og hurtigt vej til større målgruppekendskab, er det de færreste, der faktisk får gjort det. Kurset gav mange en nødvendig anledning samt tilbud om at etablere kontakt til en skole, hvis der var behov for det.

En forlængelse af det daglige arbejde

Det læringsteoreriske grundsyn bag uddannelsen er, at man lærer ved at arbejde selv. Derfor har den direkte kobling mellem kursisternes hverdag og kursets aktiviteter været altafgørende, f.eks. for valg af oplægsholdere, øvelser m.v. Evalueringen har vist, at kursisterne vil have "*direkte brugbar viden*"; det oplever de, at de får, fordi oplægsholderne selv er praktikere med teoretisk overbygning, og fordi de inspirerer til, at man selv går hjem og prøver stoffet af. Kursisterne har også selv bidraget med oplæg, f.eks. om brugerinddragelse og undervisningsvejledninger. Det prioriterer vi højt, fordi netværksdannelsen er én af kursets vigtige målsætninger. Alle har deres egen undervisningspraksis på en kulturinstitution: Det er forudsætningen for deltagelse. Det betyder dels, at alle har erfaringer at dele ud af, og dels at alle med det samme kan afprøve nye metoder og give en tilbagemelding om, hvordan det virkede. I løbet af kurset blev der også etableret små netværksgrupper med 3-4 medlemmer – arbejdsfællesskaber, hvor kursisterne kunne nå at lære hinandens museer og hverdag grundigt at kende. Netværksgrupperne blev basen for sparring og konstruktiv kritik, bl.a. i forbindelse med to obligatoriske opgaver: (videre)udvikling af et undervisningsforløb og formulering af en pædagogisk profil. Både opgaverne og netværksgrupperne blev der taget godt imod: "*Det er godt at have noget konkret og brugbart med hjem*" siger én, mens en anden fremhæver: "*Jeg har fået et godt netværk, som kan bruges i mit videre arbejde med museumsundervisning.*"

Udviklingen fortsætter

"*Det kommer til at tage noget tid at fordøje den "maggie-terning"*", skrev en af kursisterne i sin evaluering – og rammer dermed det største dilemma i uddannelsen: Hvor mange input man kan klemme ind på otte kursusdage? Ambitionsniveauet har været højt, spørgelysten stor, men der er også grænser for hvor mange nye input, man kan rumme. Det har været et intenst program, som først rigtigt bliver udfoldet i det daglige arbejde hjemme på museet. "*Der venter jo et stykke fodarbejde bagefter – der er jo grænser for hvad man kan nå på otte dage*", siger én. Men det behøver ikke at være hårdt arbejde. "*Jeg kan slet ikke vente til vi kommer rigtigt i gang efter sommerferien!*", siger en anden.

Netværksgrupperne fungerede som rammen for videndeling, diskussion og opgaver – både på kurset og mellem modulerne.

Faktaboks:
MuseumsUndervisningsUddannelsen er udviklet af Skoletjenesten på Sjælland og ODM med økonomisk støtte fra Kulturarvsstyrelsen.
Uddannelsen består af otte kursusdage fordelt på 4 moduler med 1½ måneds mellemrum.
Uddannelsen gennemføres i 2010 på følgende datoer: 13-14/9, 25-26/10, 6-7/12 2010 og 24-25/1 2011. Tilmelding på www.dkmuseer.dk senest d. 13/8 2010
Evalueringsrapport og mere info kan findes på www. skoletjenesten.dk og www.dkmuseer.dk

Ros til en fhv. minister og forventninger til ny udredning

Sammenslutningen af Museumsforeninger i Danmark afholdt i år generalforsamling i Ribe; Danske Museer bringer formand Jens Olufsens beretning, som refereret af Preben Sørensen, formand for Arbejdermuseets Venner. Generalforsamlingen fandt sted i museet Ribes Vikinger, i anledning af byens 1300 års jubilæum.

Carina Christensen er nu forhenværende kulturminister. Hun har ikke fået megen ros i sin tid som kulturminister, men ros skal hun alligevel have herfra. Hun lyttede til museerne, ODM og os. Hun tog derfor initiativ til en ændring i museumsloven og fik gjort op med den såkaldte overgangsordning vedrørende de tidligere amtslige penge til museerne, der skulle udløbe i 2010. Det ville have kostet mange museer penge, hvis de tidligere amtslige penge til museerne skulle overgå til kommunale bloktilskud. Dette er der nu rettet op på, således at disse penge fremover betales af staten direkte til museerne og konserverings-centrene. Carina Christensen var inviteret til at deltage her i dag, men meldte afbud. I brevet til hende kommenterede vi det kulturpolitiske udspil 'Kultur for Alle', hvori museerne fylder en del, og hvor der lægges op til den museums-udredning, der nu er sat i gang. Vi fremhævede, at det vakte stor undren, at de kulturbærende folkelige foreningers betydning og virke ikke noget steds var omtalt i det ellers fyldige udspil. Vi udtrykte samtidigt ønske om, at Sammenslutningen fik lejlighed til at deltage i det kommende udredningsarbejde vedrørende museerne.
Ministeren slog i sit svarbrev fast, at den indsats, museums- og venneforeninger yder i forhold til museer, har stor værdi. Hun fremhævede, at hun satte stor pris på det folkelige engagement og den drivkraft i foreningsarbejdet, der kommer museerne til gode i mange henseender. Hun føjede til, at hendes kulturpolitiske udspil netop pointerer vigtigheden af dette. Det vil sige den enkelte borgers ejerskab til og ansvar for kulturarven, noget de folkelige foreninger jo i høj grad står for. Hun gjorde endvidere opmærksom på, at vi selvfølgelig vil få lejlighed til at deltage i de temakonferencer m.v., der bliver en del af grundlaget for museumsudredningen.

Det har vi til gode

Per Stig Møller er nu kulturminister. Vi har ikke gjort forsøg på at invitere ham til mødet i dag, da kontorchef Ole Winther, KUAS, allerede var på banen som ministeriets repræsentant. Den nye minister har sagt, at han loyalt vil følge op på forgængerens kulturpolitiske udspil og museumsudredningen, der som sagt allerede er sat i gang. Hvad Per Stig Møller virkelig mener om udspillet, og sådan nogle som os, har vi således til gode at høre om.
Hverken ODM, museernes brancheorganisation, eller vi, er blevet inddraget i formuleringen af kommissoriet eller i, hvordan udredningsarbejdet praktisk skal gennemføres. Det har vakt en del undren især i ODM. Der har da også været diverse indlæg herom i pressen samt samråds-spørgsmål i Folketinget. ODM har da også reageret skarpt over for KUAS.
Udredningsarbejdet styres af fire statslige embedsmænd. Museumsdirektørerne Per K. Madsen og Carsten Ohrt og direktør Sten Hvass, KUAS samt afdelingschef Steen Kyed, KUM. Denne sammensætning har også vakt undren. En påfaldende centralistisk sammensætning, der totalt negligerer den kendsgerning, at det faktisk ikke er staten, der ejer landets museer. Det er primært kommunerne og os. Efter min opfattelse ville det have gavnet, hvis formanden for dette udvalg ikke havde med museer at gøre, men blot havde stor erfaring i udredningsarbejde.
Jens Olufsen gennemgik derefter målet med udredningen, som gælder alle stats- og statsstøttede museer. Anbefalingerne skal kunne rummes af de nuværende bevillinger. Der bliver ikke tale om et traditionelt kommissionsarbejde, hvor der typisk er en samling af udpegede mennesker, som sætter sig sammen, understøttet af et sekretariat, og som efter måneders arbejde kommer med et værk, der sendes i høring. I stedet for denne traditionelle 'osteklokkemetode' bliver arbejdet bredt ud, så alle relevante spillere kan komme banen på møder ude i landet. Der bliver altså tale om en åben proces, styret af de nævnte statslige embedsmænd.
Der er, herudover, nedsat en bredt sammensat referencegruppe på ca. 30 personer, der alle, stort set, er direkte udpeget af KUAS. Jeg er blevet udpeget sammen med formanden for ODM, Rasmus Vestergård. Ellers er der mange museumsledere fra hele landet og andre, helt uden daglig forbindelse til museumsverdenen, men som alle repræsenterer relevante kompetencer.

Arbejdet er sat i gang

Det første møde blev afholdt den 10/3 i Middelfart. Det blev til en gang gruppeopdelt brainstorming over 4 temaer: Museernes funktion, Kvalitet og bæredygtighed, Forankring og samarbejde og Museet som professionel virksomhed. Arbejdet i grupperne blev håndfast styret af de 4 statslige repræsentanter. Hvad der er kommet ud af det, er meget svært at vurdere. Det vil vi forhåbentlig kunne se i en kommende opsummering, der skal danne grundlag for det videre arbejde. Referencegruppen vil blive indkaldt i august og i januar, hvor vi skal forholde os til henholdsvis en midtvejsrapport og en slutrapport.
Arbejdet er sat i gang. Vi kan da være stolte over at være inviteret med i referencegruppen. Vi kan heller ikke andet end at acceptere og deltage aktivt i dette eftersyn af museerne, ikke mindst fordi, det har til formål at skabe bedre museer. Men det ligger i kortene, at bæredygtige museer er lig med større og dermed færre museer. Hvordan den lokale forankring skal sikres er i den forbindelse et godt spørgsmål.
Et andet element er professionalisering af bestyrelse og ledelse. Det er indlysende, at såvel ledelse som bestyrelser skal repræsentere de kompetencer, der er nødvendige for at lede og tage ansvar for et museums drift. Hvad der skal blive af museumsforeningerne i fremtidens museumslandskab, antydes der intet om, bortset fra sætningen, at museerne skal bevare deres lokale forankring og tilgængelighed.

Årets kursusdag

Set i lyset heraf var temaet for Sammenslutningens kursusdag i oktober helt centralt: *Museumsforeningernes rolle i det moderne museumslandskab – er der brug for et frivilligt og folkeligt engagement.* Et tema, der i høj grad er relevant også i forhold til museumsudredningen. 42 deltagere repræsenterende 22 foreninger, mødte op i Middelfart. Det blev en meget givende dag med 6 oplægsholdere: 2 eksterne, 2 fra Sammenslutningen og 2 med museumsbaggrund. Det blev en god dag med udfordrende indlæg, men også bekræftende indlæg. Der kom en livlig debat ud af det. Der blev ikke sået tvivl om, at museerne har brug for venner, støtter og frivillige. Samarbejde,

gensidig støtte og respekt for den rollefordeling, der nødvendigvis må være mellem ledelse, de fagligt uddannede medarbejdere og os som støtter og venner, må vi respektere. Vores rolle som medansvarlige i museumsbestyrelser skal vi være bevidste om og gøre os fortjent til.
Vi skal sørge for, at de der udpeges til bestyrelser, har de rette kompetencer. Vi skal være åbne over for forandringer og tænke os ud af boksen. Vi skal udvikle os. Vi skal frem for alt ikke være barriere for museernes udvikling. Omvendt er det ubærligt, at det museum, man har været med til at stifte og støttet i mange år, næsten kan forsvinde mellem hænderne på en. Måske skal vi fortsætte med dette tema på kursusdagen til efteråret, hvor de første resultater af udredningsarbejdet vil foreligge. Temadagen kunne måske endda blive et element i udredningsarbejdet.

Nye uddannelsestilbud

Kravene til deltagelse i museernes bestyrelsesarbejde vil blive skærpet. Det fremgår bl.a. af "Kultur for alle", kommissoriet for udredningsarbejdet og vil komme til udtryk i en kommende lov om selvejende institutioner. Set i det lys er vi glade for, at Museernes Efteruddannelse, som varetages af ODM, og Sammenslutningen, i år langt om længe har kunnet tilbyde kurser for bestyrelser og bestyrelsesmedlemmer. Der er tale om et heldags bestyrelsesseminar og et såkaldt Gå-hjem-kursus.
Desværre har efterspørgslen været så ringe, at Gå-hjem-kurserne den 8/3 i Vartov og den 18/3 i Herning er blevet aflyst. Der skal helst være mindst 20 deltagere, for at det kan løbe rundt. Der søges en ny dato i Herning, da der er en chance for at nå op til 20 deltagere. Jeg håber, at det lykkes, så vi kan få det prøvet af.
Det andet tilbud er et heldags seminar for museumsbestyrelser. Den 23/2 blev seminaret testet af Ringkøbing-Skjern Museums ledelse og bestyrelse. Forud for seminaret blev der foretaget en grundig evaluering af bestyrelsesarbejde. Helt centralt var bestyrelsens rolle og arbejdsform samt forholdet til ledelsen, herunder ansvarsfordeling m.v. Seminaret var godt og professionelt gennemført. Det kan virkeligt anbefales og ikke mindst for fusionsbestyrelser, men også bestyrelser, der har behov for at få nogle "knaster høvlet af" og kickstartet bestyrelsesarbejdet på ny.

Fortsat fremgang for Sammenslutningen af Museumsforeninger

51 personer repræsenterende 20 museums- og venneforeninger deltog aktivt i årets generalforsamling. Efter ankomst og kaffe var der velkomst af kulturudvalgsformand *Knud Jager Andersen*, som glædede sig over, at Sammenslutningen ville holde sit årsmøde på dette historiske sted, Danmarks ældste købstad.

Ribe er i dag en del af Esbjerg, landets 5. største kommune. Sammenlægningen har givet mange rystelser, men er nu accepteret. Man valgte at fusionere de to museer, Ribes Vikinger og Esbjerg Museum, til Sydvestjyske Museer med én bestyrelse, men bibeholdt to venneforeninger med selvstændige bestyrelser. Jager Andersen afsluttede sin velkomst med ordene: " Man skal ikke være bange for forandringer, hvis det gavner bevarelsen af kulturarven".
Formand for den lokale museumsforening Antikvarisk Selskab, *Kjeld Thamdrup,* blev valgt til mødets dirigent, og formanden, *Jens Olufsen,* bød velkommen. Han takkede Antikvarisk Selskab for værtskabet og Sydvestjyske Museer for husly i Ribes Vikinger.
En særligt velkomst blev givet til direktør Nils M. Jensen, ODM og museumsdirektør Ulla Mejdahl, Sydvestjyske Museer.
Efter forrige generalforsamling konstituerede bestyrelsen sig med Preben Sørensen (næstformand), Lillian Kristensen (sekretær), Leo Vinther Pedersen (kasserer) og Jens Olufsen (formand). Der er siden sidste generalforsamling afholdt fire bestyrelsesmøder, årsmøde, temadag i Middelfart og konference i Tønder. Møderne er blevet afholdt på museerne i Assens, Middelfart, Slagelse, og i Ribe. Formanden takkede museerne for stor gæstfrihed.
Sammenslutningen har været repræsenteret ved KUAS' Museumsmøde 20.2., 2009. Der har været møder med ODM v. Nils M. Jensen og uddannelsesleder Hans Henrik Appel, og der er løbende kontakt til ODM.
Sammen med regentparret deltog formanden i juli i åbningen af udstillingen "Tollerlundmandens Verden" på Silkeborg Museum. Peter Storm repræsenterede i februar Sammenslutningen ved Ladbyskibets 75-års jubilæum, Preben Sørensen ved arrangementer i regi af Foreningen Norden.
I februar afholdtes informationsmøde i ODM's lokaler i Vartov for potentielle medlemmer i Københavns-området. Der mødte repræsentanter fra syv foreninger – lidt sparsomt, men der blev da udvist interesse for medlemskab. Foreløbigt har Mosede Forts Venner indmeldt sig.
Internationalt har formand og næstformand deltaget i WFFMs regionale møde i Hamborg den 11. november. Der er udsendt fire medlemsbreve. Dertil kommer hjemmesiden www.sammus.dk, hvor Preben Sørensen er redaktør, og Ivan Krogh Hansen, Lemvig Museumsforening, sørger for det tekniske.
Sammenslutningens medlemstal er i øjeblikket på 66 foreninger. Der er således blevet flere: Glasmuseets Venner, Ebeltoft, Ballerup Historiske Forening, Skive Kunstforening, Limfjordsmuseets Museumsforening og Mosede Forts Venner samt senest

Nogle af de 51 deltagere fra 20 af Sammenslutningens 66 medlemsorganisationer.

Støtteforeningen for Johs. V. Jensen Museet i Farsø. Desværre har én forening, Spøttrups Venner, meldt sig ud.

Vært for verdens-møde

Det internationale har ikke fyldt så meget det forgangne år som det forrige. Vi deltog i WFFMs regionale møde i Hamborg, hvor man bl.a. gennemgik udviklingstendenserne i de enkelte landes venneorganisationer; desuden diskuterede man, hvordan foreningsmodellen kan udvikles i Baltikum, og hvad der bydes på af uddannelse i relation til venner og frivillige.
Sidste år meddelte Sammenslutningen, at den havde 'snuset' til WFFM og synliggjort sig der og utvivlsomt ville kunne komme i fokus og få indflydelse. Det blev dog tilføjet, at man indtil videre vil tage det roligt. Sammenslutningens ve og vel på hjemmebanen må have højeste prioritet.
Vi er blevet opfordret til at være vært ved WFFM´s generalforsamling 2011. Kongressen afholdes hvert tredje år, næste år i Italien. Vi har i princippet sagt ja, da der er lagt op til en discount-udgave over to dage i København. WFFMs årsmøde 2010 afholdes i maj i Lissabon, hvor Svend Aage Karup og jeg deltager.
Sammenslutningens kursusdag finder sted i Aars *den 1. oktober.* Vesthimmerlands Museumsforening har stillet sig til rådighed som vært og medarrangør . Emnet må nødvendigvis have sammenhæng med museumsudredningen. Det vil vi drøfte nærmere med KUAS.
Tønder Museums Vennekreds arrangerer igen i år en kulturpolitisk konference. Det bliver den 26/10. Temaet bliver Etik og Rummelighed. Sammenslutningens næste årsmøde ønskes afholdt i København på Arbejdermuseet.

Repræsenterer folkeligheden

Sammenslutningen har nu eksisteret i 7 år. Vi har gjort os synlige både i Kulturministeriet, KUAS, ODM og internationalt, men ikke mindst hos museumsledere ude i landet. Man har taget os til sig, som en positiv medspiller og vigtig repræsentant for folkeligheden bag museerne. "Jeg vil gerne takke bestyrelsen for et godt, behageligt samarbejde. Sammenslutningen drives af bestyrelsens medlemmer. Der er ikke noget sekretariat til hjælp. Der er et begrænset budget. Der skal derfor ydes et stort stykke arbejde af os – efter bedste evne. Dette bør man tage i betragtning, når man bedømmer resultatet af bestyrelsens arbejde", sagde Jens Olufsen og sluttede: "Tak til ODM for et godt samarbejde, som ikke mindst har udviklet sig meget positivt efter Nils M. Jensen er trådt til som direktør. Endelig og ikke mindst tak til Sammenslutningens medlemsforeninger, som tror på vores idégrundlag om at samle de folkelige kræfter bag de danske museer og dermed den danske kulturarv med det formål at styrke og udvikle det folkelige engagement i museumsarbejdet til gavn for museerne, at synliggøre de betydelige folkelige kræfter bag de danske museer, at sikre museumsforeningerne indflydelse på den aktuelle og fremtidige kulturpolitik samt at sikre et inspirerende samarbejde mellem museumsforeninger i ind- og udland."
Sammenslutningens regnskab for 2009 og budget 2010 blev gennemgået af kassereren, *Leo Vinther Petersen.* Det viste en balance på 50.394 kr., et overskud på 4.275 kr. og en beholdning på 54.734 kr. Der vedtoges uændret kontingent som er 200 kr. pr. forening plus 1 kr. pr. medlem.
Lillian Kristensen (Næstved Museumsforening) og Svend Aage Karup (Haderslev Arkiv- og Museumsforening) blev begge genvalgt til bestyrelsen, og det samme gjorde suppleanterne Niels G. Sørensen (Sorø Museumsforening) og Peter Storm (Middelfart Museumsforening). Også de to revisorer Dan Møller (Det Antikvariske Selskab, Ribe) og Hanne Bondrup Sørensen (Middelfart Museumsforening) blev genvalgt.
Derefter var der et kort indlæg af direktør *Nils M. Jensen,* ODM, som takkede for det gode samarbejde, og præciserede, at den folkelige opbakning til museerne er vigtig og ikke må glemmes. Han fremhævede samarbejdet om bl. a. kurser til museumsbestyrelser, indflydelsen på de politiske platforme begge organisationer er nu med i referencegruppen med indflydelse på museumsredegørelsen og eventuel ny lovgivning. ODM har sendt brev til den nye kulturminister Per Stig Møller om vigtigheden af en åben og ligeværdig dialog.

Den fremtidige struktur

Efter frokost i museets kantine fortsatte mødet med indlæg om fremtidens museer ved kontorchef *Ole Winther,* Kulturarvsstyrelsen. Han indledte med at fortælle om udredningen om den fremtidig struktur på museumsområdet og besvarede efterfølgende en række spørgsmål om bl.a. dette emne. Formanden sluttede debatten af med en opfordring til Ole Winther om et aktivt samarbejde med Sammenslutningen og indbød ham og de 4 i museumsudredningens arbejdsudvalg til kursusdagen den 1. oktober.

Fælles museumsavis

Formanden for Antikvarisk Selskab, Kjeld Thamdrup, fortalte engageret om Museumsforeningens start i 1855 med ca. 870 medlemmer og frem til i dag.
Samarbejdet mellem nu eet museum og to museumsforeninger har ikke været uden problemer, men fungerer godt i dag. Aktiviteterne er mange, der udgives en fælles museumsavis 2 gange årligt, en årbog, der arrangeres museumsture i ind – og udland, fastelavnsfest med tøndeslagning, jule-weekend med bogbazar og i år det store 1300 års byjubilæum i samarbejde med biblioteket og Folkeuniversitetet.
Sidste oplægsholder, museumsdirektør *Ulla Mejdahl,*. Sydvestjyske Museer, omtalte fusionen af Museet Ribes Vikinger og Esbjerg Museum. En fusion af landets ældste og yngste by, hvor Ribe museum blev grundlagt i 1855 før Esbjerg by blev besluttet. Esbjerg museum blev åbnet i 1941.
Der er 45 fastansat heraf 1 ansat til skoletjenesten og ca. 60 løst ansat på museet.
Fusionen har givet rystelser og kan stadig gøre det, men arbejdet for at producere viden og forskning og viderebringe det, og den fælles vision, har styrket sammenholdet.
Til Ribes 1300 års byjubilæum er der givet 2 mill. kr. i støtte, og der er da også mange forskellige aktiviteter i 2010. Den 4. juni er den officielle åbningsdag med udgivelse af en bog om Ribes historie og måske med ny viden om byen. "Kulturhistorie skabes på grundlag af indsamlinger – og den ændres", var museumsdirektørens afsluttende bemærkning. Formanden afsluttede en vellykket og udbytterig dag med en tak til museet og Antikvarisk Selskab, til oplægsholderne og de fremmødte, inden årsmødet sluttede med kaffe og rundvisning i det spændende museum Ribes Vikinger.

Af Preben Sørensen

Har jeres **museumsforsikring**

mest af alt museal værdi?

Sikkerheden på museerne har fået en del opmærksomhed på det seneste - og med god grund. Så selv om det ikke er rart at tænke på, kan det blive nødvendigt at få erstatning for det uerstattelige. Det kræver selvfølgelig, at I har tjek på jeres museumsforsikring. Hvordan er det nu det er med udstillingsforsikringen, transport mellem museets forskellige adresser eller bare den generelle forsikring?

Har du en fornemmelse af, at det er på tide at sende jeres gamle forsikring på museum, så ring til os - hellere i dag end i morgen. Nummeret er 44 74 33 77.

Topdanmark
Forsikring · Pension

07-152

Nyerhvervelser

Gammel Estrup – Herregårdsmuseet har på auktion erhvervet et silhuetbillede fra ca. 1878-1879. Her ses greve Jørgen Scheel til Gammel Estrup (1827-89) og grevinde Christiane F. Munk(1830-1918), fem af parrets otte børn samt to hunde.

Danmarks Keramikmuseum, Grimmerhus, Middelfart har erhvervet tre værker af den anerkendte danske keramiker Malene Müllertz. Det drejer sig om værkerne "Hulepindsvin", "Krukke" og ikke mindst den keramiske kraftpræstation, det prægnante værk "ANDALUSIEN, Stort, Gult Net". Det er takket være Højesteretssagfører Davids Legat for Slægt og Venner, at det er muligt at føje de tre værker til museets samling. De tre værker udstilles aktuelt på museet.

Digitalt

VÆGGEN, Københavns Museum Den 24. april er der blevet rejst en 12 meter lang og 2 meter høj interaktiv VÆG af lysende plasmaskærme på Kongens Nytorv i København. Med håndbevægelser over multitouch skærmen kan man glide gennem storbyens gader fra bydel til bydel, og gå tæt på det der interesserer mest. VÆGGEN giver adgang til en opdagelsesrejse i Københavns fortid, nutid og fremtid, gennem et interface, der er opbygget af en blanding af materiale fra museets samlinger og nye fotos af byen. Til sammen udgør de et gigantisk billedarkiv og danner et drømmeagtigt cityscape skabt ved hjælp af en særlig 2D/3D-software. Når man står foran væggen kan man navigere rundt i cityscapen og få adgang til yderligere materiale i projektets bagvedliggende database. Man kan også oploade egne billeder af byen til VÆGGEN

LARM. Mediemuseet på Brandts er med til at etablere den digitale infrastruktur
LARM-projektets hovedformål er at etablere en humanistisk infrastruktur med digitale værktøjer, der gør det muligt for forskere at søge i, beskrive og formidle viden om den radiofoniske kulturarv. I løbet af de kommende tre år vil forskere få adgang til ca. en million timers lydoptagelser, hovedsageligt fra radioen. Disse udsendelser har haft enorm betydning for danskerne, og for den humanistiske forskning udgør de en endnu uudnyttet kilde til danskernes kultur og historie.
www.larm.hum.ku.dk

Forskning/undersøgelser

P.C. Skovgaard: Skovgaard Museet og Fuglsang Kunstmuseum
Gudlaldermaleren og nationalromantikeren P.C. Skovgaard (1817-75) har aldrig tidligere været genstand for et større forskningsprojekt. Det er der nu ændret på, hvor Fuglsang Kunstmuseum gennem otte måneder sammen med Skovgaard Museet har forsket i kunstneren og hans liv og værk. Skovgaard Museet rummer en spændende og omfattende korrespondance på ca. 400 breve til og fra kunstneren, der gennem de seneste år er blevet transkriberet og dermed tilgængeliggjort for forskningen.

Nye udgravninger på Nyborg Slot
I maj 2009 iværksatte Østfyns Museer i tæt samarbejde med Kulturarvsstyrelsen og Slots- og Ejendomsstyrelsen de første større arkæologiske undersøgelser i mere end 80 år omkring Nyborg Slot. Det er et nødvendigt led i et større historisk, kulturgeografisk og arkæologiske forskningsprojekt, der har til hensigt at kortlægge borgen og byens udvikling fra anlæggelsesfasen i højmiddelalderen til renæssancen i en større sammenhæng – både i forhold til Danmarkshistorien og den generelle europæiske middelalderhistorie.
Se mere på www.ostfynsmuseer.dk

Museer – diverse, arrangementer m.m.

Vestsjællands Kunstmuseum, Sorø
lukker i et år. Vestsjællands Kunstmuseum vil snart tage det første spadestik til den længe ventede renovering og udbygning. Det betyder at museet lukker i et år – fra 3. maj – for at give plads til håndværkerne. Museet forventer at genåbne i juni 2011, www.vestkunst.dk

Museum Lolland Falster har talrige arrangementer hen over sommeren – se www.museumlollandfalster.dk

Museum Sønderjylland, museerne i Haderslev har talrige arrangementer, herunder Skuespil Holberg i gården, hen over sommeren. – se www.museum-sonderjylland.dk

Ribe Vikingecenter mange arrangementer, navnlig i forbindelse med Ribe bys 1300 års jubilæum – se www.ribevikingecenter.dk

Dansk Jødisk Museum, København
fortsætter hen over sommeren museets populære byvandringer i det jødiske København. – se www.jewmus.dk

Østfyns Museer, Nyborg Slot
Skærtorsdag åbnede Nyborg Slot efter vinteren , bl.a. med en ny udstilling der fortæller den fascinerende historie om Nyborg Slot fra grundlæggelsen, hvor det var et udgangspunkt for de danske korstog mod hedningerne i Østersøen, til det blev rigets hovedstad. Til sommer stiller en ny særudstilling skarpt på Christian IIs dramatiske historie og efter sommerferien åbner en ny fast udstilling om Slaget ved Nyborg (1659) og undersøgelserne af slagmarken. Året igennem er der mange aktiviteter på og omkring Nyborg Slot – se www.ostfynsmuseer.dk eller www.nyborgslotdk

Dansk Jagt- og Skovbrugsmuseum, Hørsholm har hen over sommeren og i skolernes sommerferie mange aktiviteter – se www.jagtskov.dk

Naturhistorisk Museum Århus har mange aktiviteter – cykelture, vandreture, foredrag m.m. – se www.nathist.dk

Naturvidenkabsfestival

Dansk Naturvidenskabsfestival finder sted 27. september til 1. oktober og sætter fokus på naturvidenskab, teknik og sundhed. Under festivalen kan museer og sciencecentre bidrage med særlige naturfaglige aktiviteter for skole- og gymnasieklasser. Et af de museer der har deltaget i festivalen gennem en årrække er Esbjerg Kunstmuseum og ligeledes Industrimuseet i Horsens har deltaget.
Festivalens formål er at skabe begejstring for naturvidenskab, teknik og sundhed blandt elever i grundskoler og ungdomsuddannelser. Inspirationstemaet for festivalen i 2010 er: Mennesker og maskiner. Festivalen afholdes hvert år i uge 39. Se mere på www.naturvidenskabsfesti-val.dk

Kulturarvsstyrelsen: 1001 fortællinger om Danmark

Som omtalt i Danske Museer nr. 2 har KUAS nu oprettet hjemmesiden: www.1001fortaellinger.dk Desuden kan man se videoer med kendte danskere der fortæller om deres yndlingssted i Danmark på www.kulturarv.dk/1001fortaellinger/da_DK/p/videoer

GallerySystems

TMS holder styr på genstande, medier, udlån/indlån, aktører, udstillinger, steder, begivenheder, forsikringer, transport og rapporter. **Kort sagt ALT.**

Overblik og videndeling rationaliserer arbejdet og sparer tid
TMS er et fælles arbejdsredskab for alle medarbejdere og afdelinger. TMS samler al placeringshistorik ét sted og holder styr på udstillinger. TMS tillader differentierede brugerrettigheder og håndterer problemfrit forskellige afdelinger, steder og samlinger.

Sikkerhed giver arbejdsro, optimerer viden og øger produktiviteten
Flytteassistenten gør, at I altid ved hvor alle objekter er og har været og automatisk via udskrevne rapporter har dokumentationen på plads i forhold til revisionen. Tilstandshåndtering og udlånshåndtering sikrer at viden formaliseres, er tilgængelig og at genstande og værker behandles korrekt.

Unika
- Internationalt, brugerudviklet system, fuldt dansk versioneret
- Automatiseret konvertering til/fra REGIN
- Dansk brugernetværk, seminarer og undervisning
- TMS har 600+ brugere internationalt, der sikrer udviklingen i fremtiden

Dansk support og hosting
DBC er eneforhandler i Danmark og Sverige af Gallery Systems' tre produkter: The Museum System (TMS), TMS Light og TMS eMuseum. DBC hjælper med konvertering, så REGIN automatisk bliver ajourført og tilbyder desuden support, hosting, datakonvertering samt undervisning og rådgivning i Gallery Systems' produkter.

TMS letter arbejdet med Regin

Vores nyudviklede konverterings-modul sørger automatisk for, at alle jeres registreringer bliver overført fra TMS til Museernes Samlinger/KID. Modulet understøtter selvfølgelig også overførsel af data fra Museernes Samlinger/KID til TMS.

DBC er førende i Danmark inden for registrering og datahåndtering. Vi er eneforhandler og supportorganisation i Danmark og Sverige af TMS, TMS Light og TMS eMuseum. Vi udvikler avancerede it-løsninger. Vores hostingcenter driftsafvikler mere end 100 kunders it-systemer.

Læs mere på www.dbc.dk og kontakt Helle Bernskov hbe@dbc.dk, tlf. 44 86 79 72 for en introduktion til TMS - The Museum System.

DBC

DBC as
Tempovej 7-11
2750 Ballerup

Tlf.: 44 86 77 77
Mail: dbc@dbc.dk
WWW.DBC.DK

Møntmestergården – Dekorationer og detaljer
Red.: Elsebeth Aasted Schanz. Tekst: Thomas Bloch Ravn, Niels Meyer, Karen Marcmann, Jens Ingvordsen og Tove Engelhardt Mathiassen.
Bogen er tilegnet museets protektor H.M. Dronning Margrethe II på 70 års dagen
Bogen indeholder afsnit om Møntmestergårdens historie, Bygningens bemaling, Akantusudskæring, Hoveddør, Baroktrappen, Fugleloftet, Malet som marmor (gulvet i Fugleloftssalen), Søjlemotiv, Gobelinmaleri, Marmoreringer, Vægdekoration og krillmaling, Balustre, Neptun i støbejern, Det ternede gulv (fruens sengekammer), Skabelonmaleri, Guldplanker, Fløjdøre i Karnapsalen, Stuk, Nye modig papiir (rester af papirtapet), Bladguld, Rocailler, Kamin med vindovn, Paneler, Farvetrappe på barokdør, Mestermærke, Tallerkenrække, Vinduesglas, Tagkonstruktion og tagsten, Gulvtegl, Ølandssten, Vandspy.
69 s., indb., gennemillustreret farvebilleder. Den Gamle Bys Lommebibliotek 2010. Pris 42 kr.

Fyrmesteren. Beretning om et liv på kanten af havet. Chr. Heering 1843-1905.
Af Bodil Selmer
Den dynamiske fyrmester Heering på Hanstholm Fyr er den centrale skikkelse i denne antropologiske beskrivelse af livet ved havet i sidste halvdel af 1800-tallet. Fyrmesteren var ivrig fortaler for udvikling af kystsamfundene, men hvordan håndterede han selv den moderne tids krav?
Bogen følger den unge sømand som menig på fregatten "Jylland" i krigsåret 1864 og gennem årene som kaptajn i Vestindienfarten på onklen Peter F. Heerings fartøjer. Siden, når han og hans unge kone rykker ind på det nyopførte Bovbjerg Fyr, og når familien efter nogle år rejser videre til Hanstholm længst nordvest i lander. Her knejser det store fyretablissement, dengang verdens mest avancerede, over et fattigt fiskerleje. Undervejs indblik i fiskernes og søfolkenes vilkår, arbejdet ved fyret, dramatiske strandinger, bevægende redningsaktioner og konflikter over de indbringende bjergninger, og hvordan det barske liv på Hanstholm tærer på ægteskab og familieliv. Den kronologiske fremstilling brydes af fem afsnit til eftertanke, hvor forfatteren giver andre vinkler på beretningen og dens hovedperson. Værket er baseret på skrivelser og dokumenter fra Fyrvæsenets og Redningsvæsenets samlinger i Rigsarkivet, de hundredvis af breve fyrmesteren skrev til sine overordnede i Marineministeriet, hans mange avisreportager samt private breve. Bogen bidrager med anderledes viden om hverdagsliv på kanten af havet i tiden omkring det moderne gennembrud.
255 s., indb., ill. farver. Fiskeri-og Søfartsmuseets Forlag 2010.
Pris 229 kr.

Thrige – mennesket og virksomheden
Af René S. Christensen
Thomas B. Thriges virksomhed dækker et mere en 17 tdr. land stort areal i Odense og er dermed ikke blot et meget synligt industrihistorisk monument og en vigtig del af Odenses nyere historie. Thrige var også i internationalt perspektiv en meget vigtig virksomhed. En kombination af fabrikant Thomas B. Thriges personlige drivkraft og erfaring fra arbejdet hos Thomas Edison i USA med det helt rigtige tidspunkt skabte den førende elektrotekniske virksomhed i Danmark i første del af 1900-tallet. Denne spændende historie, som både indeholder beretningen om en ung mand med ekstraordinær motivation og talent og historien om en kæmpemæssig virksomhed med tusindvis af medarbejdere, fortælles i denne bog. Bogen er ikke den første om Thrige. I 1983 udkom Tage Kaarsted og Per Bojes 'Thomas B. Thrige – Primus Motor', men siden er virksomheden lukket, og fabrikken er både solgt og genanvendt. Bogen fører historien frem til i dag og lægger for første gang vægt på det fabriksanlæg, som så mange odenseanere stadig kender og husker.
Forfatteren har sammen med fotograf Flemming Wedell, der er kendt for sine skildringer af kulturhistoriske miljøer og industribygninger, set nærmere på fabrikkens bygninger. Bogen bringer en række nutidige optagelser af fabrikskomplekset.
Forlaget Odense Bys Museer 2010,
Pris 128 kr.

Moesgård. Nyt kulturhistorisk Museum
Red.: Moesgård Museum
Publikationen indeholder kapitlerne: Moesgård og menneskelivets mangfoldighed. Moesgård i dag. Det nye museum. Udstillingerne. Danmarks oldtid og middelalder. Tybrind Vig – stenalder på havbunden. Sarup – dødekult i bondestenalderen. Brå – keltisk offerkedel. Grauballe – manden i mosen. Illerup Ådal – fjendens ansigt. Århus – vikingernes Aros. Randlev – landsby og gravplads fra vikingetid. Lisbjerg – vikingegård og kirke. Århus – i middelalderen. Hjelm – Marsk Stig og de fredløse. Den arabiske Golf. Ørkenøen med de 100.000 gravhøje. Paradisets Have. Etnografisk udstillingsvirksomhed. Ekspeditionerne til Afghanistan. Verden af i dag. Undervisning. Museum og terræn. Billedliste.
52 s., ill. Moesgård Museum, Højbjerg, Århus 2010. Publikationen kan findes på www.moesmus.dk som pdf-fil

Kirkerummets Forvandling
Af Marie-Louise Jørgensen
Ligesom vi kender til mode i boligen, har også kirkerne gennem tiderne været præget af skiftende tendenser – både hvad angår udsmykning og indretning. Historien om, hvorfor vores kirker er indrettet, som de er, fortælles i denne bog.
108 s.. Nationalmuseet 2010. Pris 129 kr.

Masters, Meanings & Models. Studies in the Art and Architecture of the Renaissance in Denmark. Essays publishes in honour of Hugo Johannsen
Red.: Ebbe Nyborg og Michael Andersen
1.september 2010 udgives et festskrift om dansk renæssancekunst og –arkitektur i anledning af Hugo Johannsens 40 års jubilæum som redaktør ved Danmarks Kirker, Nationalmuseet.
Bogen udgives på engelsk.
Ca. 200 s., indb., ill. Bogen købes på Nationalmuseet (butik@natmus.dk).
Pris 250 kr.

Flensborgsten – om murstensformater, teglhandel og arkitektur
Red.: Kirsten H. Clausen og Torben A. Vestergaard
Teglværker og flensborgsten er fællesnævnere for egnen omkring Flensborg Fjord. De fleste af fjordens teglværker og teglbrænderier er for længst væk, og sporene af nedlagte teglværker forsvinder hurtigt. Bygningernes tømmer er blevet genbrugt, ovnene brudt ned og lergravene groet til. De tilbageværende teglværker giver ikke noget indtryk af erhvervets historiske omfang, uanset at de i dag fremstiller en meget stor del af murstenene i Danmark. For at kaste mere lys over flensborgstenenes historie afholdt Cathrinesminde Teglværk den 2. oktober 2009 et seminar. Deltagerne var forskere fra forskellige fagområder med indsigt i emnet fra hver deres vinkel. Det er der kommet denne bog ud af, med ni forfatteres bidrag om teglværkerne ved fjorden, om teglstene og deres formater, op tegleksporten ud i verden, om Københavns brande og behovet for byggematerialer, om kirker og klostre og om De vestindiske Øers arkitektur i dansketiden.
Torben A. Vestergaard: Forord.
Hans Munk Hansen: Bidrag til historien om teglsten fra Flensborg Fjords kyst.
Torben A. Vestergaard: Tegleksporten fra Flensborg Fjord.
Jørgen Skaarup: Teglproduktion og skudefart.

Sabina Harholm Lønskov: Teglsten i jorden – iagttagelser fra Københavns udgravninger.
Thomas Bertelsen: Teglstensformater og forbandter i Danmarks middelalder og renæssance.
Peter Dragsbo: Tegl i dansk arkitektur og byggeskik.
Jørgen G. Bertelsen: Jomfruøernes "flensborgsten" – hvor kom de fra?
Ulla Lunn: Skabt af mange hænders arbejde. En introduktion til den bygningskulturelle arv i det tidligere Dansk Vestindien.
Kaare Lund Rasmussen: Proveniensbestemmelse af flensborgsten fra teglværkerne ved Illerstrand, Nivaagaard og Prøvelyst.
Forfatterne.
114 s., hæftet, ill. farve. Museum Sønderjylland Cathrinesminde Teglværk og Cathrinesmindes Venner 2010. Pris 125 kr.

Kirkerne i Thy
Af Charlotte Boje H. Andersen, Else Bisgaard, Henrik Bolt-Jørgensen og Jytte Nielsen
Bogen præsenterer landsdelens kirker ud fra kunsthistoriske, lokalhistoriske og religionshistoriske synsvinkler. Bogen giver et bredt overblik over kirkerne i Thy, som de ser ud i dag. Sidste gang der blev udgivet en oversigt, var med Nationalmuseets bogværk "Danmarks Kirker", Thisted Amt fra begyndelsen af 1940'erne.
496 s., Thisted Museum 2009. Pris 300 kr.

Danmarks Middelalderlige Altertavler I-II
Af Sissel F. Plathe og Jens Bruun
Værket beskriver de godt 1100 middelalderlige altertavler, der i hel eller delvis stand har overlevet til i dag.
Desuden er allerede publiceret registranten – omtalt i Danske Museer nr. 1, 2010. Registranten findes i en offentlig tilgængelig database på www.altertavler.dk
1388 s., indb., stort format, gennemill. i farver. Syddansk Universitetsforlag 2010.

Elusive Hunters. The Haddad of Kanem and The Bahr el Ghazal
Af Ida Nicolaisen
Som en af eneste har Ida Nicolaisen sammen med sin daværende mand antropolog professor Johannes Nicolaisen i 1963 dokumenteret Haddas levevis. Haddad er et næsten ukendt nomadisk jægerfolk, som lever i egnene ved Chadsøen. Haddad lever af jagt og indsamling, og har praktiseret en særlig jagtteknik. Maskeret som en næsehornsfugl sniger man sig ind på byttet og skyder med forgiftede pile. Denne jagtteknik er ved hjælp af klippemalerier dateret til stenalderen i Sahara.
Bogen indgår i en større serie i forbindelse med Nomadeprojektet støttet af Carlsbergfondet. Nomadeforskning har spillet en stor og central rolle i dansk etnografisk og antropologisk forskning. Denne bog er, udover at være et pragtværk om genstande i Moesgårds og Nationalmuseets samlinger, også et aktiv for Haddad til at bevare deres kultur og historie.
Aarhus Universitetsforlag 2010.

Alexandria. A Cultural and Religious Melting Pot
Red.: George Hinge og Jens A. Krasilnikoff
Throughout the entire span of Graeco-Roman antiquity Alexandria represented a meeting place of many ethnic cultures and the city itself was subject to a wide range of local developments, which created and formatted a distinct Alexandrine "culture" as well as several distinct "cultures".
176 s.. Aarhus Universitetsforlag 2010. Pris 248 kr.

The Last Plague in the Baltic region 1709-1713
Af Karl-Erik Frandsen
This book contains a thorough description and analysis of the terrible plaque epidemic that ravaged the Baltic region in the years between 1709 and 1713, at the same time when the region was razed by the Great Northern War (1700-1720), when Sweden under Carolus XII lost his Baltic empire, and Russia under Peter the Great showed its ambitions to take over that position.
537 s.. Museum Tusculanums Forlag 2010. Pris 475 kr.

Traditional Inuit Songs from the The Area, Vol. I og II
Af Michael Hauser
I 1937 optog eskimologen Erik Holtved 134 traditionelle sange i Thule-området. Transskriptioner og videnskabelig bearbejdning af denne samling udgør fundamentet for bogen. Bogen har et rigt billede- og nodemateriale. Mange af de omtalte sange og notede sange kan høres på den medfølgende cd.
1556 s., ill. Museum Tusculanums Forlag 2010. Pris 998 kr.

En kortfattet romersk verdenshistorie af Vellius Paterculus
Sebastian Persson og Thomas Eske Rasmussen (indledning, oversættelse og komentarer)
I 1. årh. e.Kr. gjorde den romerske officer og historiker Vellius Paterculus tjeneste i hæren under kejserne Augustus og Tiberius. I ca. år 30 skrev han en verdenshistorie, som behandler Roms historie fra mytisk tid til hans samtids glorværdige kejserrige. Dette er en gennemgang af centrale begivenheder i Roms tusindårige historie, hvor også forfatterens egne øjenvidneberetninger fra årene i statens tjeneste indgår.
205 s.. Museum Tusculanums Forlag 2010. Pris 175 kr.

Stalin, nazisterne og Vesten
Af Laurence Rees
Anden Verdenskrig var ikke bare en alliance af gode mennesker, der kæmpede mod en alliance af onde mennesker. Bogen fortæller hele historien om samarbejdet mellem Stalin, Roosevelt og Churchill. Den viser sandheden bag de to fronter og sætter spørgsmålstegn ved en række overbevisninger, der længe har været fremherskende.
442 s.. Jyllands-Postens Forlag 2010. Pris 350 kr.

Tekstil æstetik – nytolkning af dansk kulturarv
Ad Minna Kragelund
Gennem sit forskningsprojekt "Kulturarv og læring" har tekstilforsker, ph.d. Minna Kragelund undersøgt og afdækket hidtil ukendte sider af de hvide bondetekstiler fra 1800-tallet – både de såkaldte Hedebobroderier, men især andre tekstiler fra samme periode. I bogen redegøres for forskningen og for de forunderlige æstetiske kvaliteter, disse gamle tekstiler er bærere af.
323 s.. Forlaget FiberFeber 2009. Pris 328 kr.

Kataloger/Publikationer udgivet i forbindelse med udstillinger

Velfærdshverdag – i billeder fra 60'erne til nu. Erik Hagens
Hanne Abildgaard (red.), Erik Hagens og Lars Morell
Bogen udgives i forbindelse med udstillingen med samme titel – Arbejdermuseet, København (til 15.8.2010), Vendsyssel Kunstmuseum (27.8.2010 til 2.1.2011), Rønnebæksholm, Næstved (8.1. til 13.3.2011) og Bornholms Kunstmuseum (17.4. til 26.6.2011).
Lars Kærulf Møller, Sine Kildeberg og Hanne Abildgaard: Forord
Hanne Abildgaard: På Tværs – Erik Hagens'billeder fra danskernes hverdag
Erik Hagens: Biografi
Lars Morell: Billedformernes konflikt.
Værkfortegnelse.
192 s., stor format, indb., gennemill. farver. Arbejdermuseet, Vendsyssel Kunstmuseum og Bornholms Kunstmuseum. 2010.

House in my Head. Kunsten i 00'erne på Kunsthallen Brandts
Red.: Brandts, Anna Krogh

Katalog til udstillingen med samme titel (til 15.8.). Kataloget introducerer udstillingens kunstnere og deres værker.
Ill. Kunsthallen Brandts, Odense. 2010.

På Kanten af Vadehavet
Bog udgivet i forbindelse med udstillingen med samme titel på Esbjerg Museum.
Tekst: Marco Brodde
Sydvestjyske Museer, Esbjerg Museum og Esbjerg Kommune 2010.

Faaborg Museum 100 Aar. Et enestående monument
120 s., ill. Pris 128 kr.

Sophie Calle: The Reader
Bog ugivet af Whitechapel Gallery 2009 kan købes på Louisiana I forbindelse med udstillingen (23.6. til 26.9.). Bogen er en antologi med centrale tekster om kunstneren fra 1983 til 2009 af en række anerkendte internationale kritikere, kuratorer og kunsthistorikere som eks. Jean Baudrillard, Yve-Alain Bois, Helle Brøns og Robert Storr.
Louisiana, Humlebæk.

Warhol After Munch
Bog udgivet i anledning af udstillingen med samme titel (4.6. til 12.9.) Bogen er udgivet på engelsk med bidrag af blandt andre professor Siegfried Gohr, professor Gunnar Danbolt og Louisianas direktør Poul Erik Tøjner.
Louisiana, Humlebæk 2010.

Indtryk – Udtryk – Aftryk
Bog/katalog til udstillingen 'Danske Grafikere – Tryk på tiden' på Kastrupgårdsamlingen (til 5.9.) i anledning af Danske Grafikeres 25 års jubilæum i 2004
Kastrupgårdsamlingen, København.

Bjørn Nørgaard. Re-modelling til World
Forord v. Karsten Ohrt. Hovedartikel og billedflow af Birgitte Anderberg. Specialartikler af Lise Skytte Jakobsen, Lars Bang Larsen, Peter van der Meijden, Birgitte Thorsen Vilslev og Tania Ørum.
Omfattende illustreret biografi og bibliografi.
Bogen er udkommet i forbindelse med udstillingen med samme titel (16.4. til 24.10.)
193 s., rigt ill. Statens Museum for Kunst, København 2010. Pris 198 kr.

Jais Nielsen. Maleri og keramik
Katalog til udstillingen på Kunstmuseet i Tønder med samme titel (til 29.8.)
Dansk og engelsk tekst.
300 s., ill. Kunstmuseet i Tønder 2010. Pris 175 kr.

Mogens Ballins Værksted
Tekster af Charlotte Christensen, Mirjam Gelfer-Jørgensen, André Cariou, Christina Rauh Oxbøll og Teresa Nielsen
Bogen udkommer i forbindelse med udstillingen med samme titel på Vejen Kunstmuseum (19.6. til 15.11.)
Udover tekster af ovennævnte biografier om de involverede kunstnere og måske Jacob Thages tekst om Mogens Ballins smykker.
Vejen Kunstmuseum, 2010.

Morten Stræde – Byen og Verden
I forbindelse med udstillingen med samme titel (til 30.5.) er udkommet katalog med tekst og fotografier fra udstillingen. Kataloget har følgende tekster, hvor titlen på hvert rum tjener som afsæt for teksterne af 8 forfattere:
Lektor Frederik Tygstrup: Byen og Døden
Dramatikeren Jokum Rohde: Byen og Rationaliteten
Forfatteren Ursula Andkjær Olsen: Byen og Kærligheden
Arkitekt, professor Steen Høyer: Byen og Landskabet
Dramatikeren Christian Lollike: Byen og Kroppen
Forfatteren Robert Musil: Byen og Erindringen
Forfatteren Morten Søndergaard; Byen og Fortællingerne
Professor, dr. phil. Jacob Wamberg: Byen og Metafysikken
Kunsthal Brænderigården, Viborg 2010.

Årsskrifter

Årbogen Fynske Minder 2010
Årets Fynske Minder er udkommet en i særlig jubilæumsudgave for at markere museets 150-års jubilæum.
Torben Grøngaard Jacobsen har skrevet jubilæumsartiklen "Det lange perspektiv" om de 150 års museumshistorie.
Derudover er årbogen inddelt i 3 temaer, som omhandler netop de temaer som Odense Bys Museers formidlingsstrategi bygger på: museet, ude i byen og i medierne. De tre temaer indeholder 15 artikler skrevet af museumsinspektører fra alle fagområderne: Historie, Kunst, Arkæologi samt H.C. Andersen og Carl Nielsen.
Der afsluttes med højdepunkter fra det forgange år, højdepunkterne kommer hele vejen rundt i museets arbejdsmark i både tekst og billeder.
Odense Bys Museer, Forlaget Odense Bys Museer 2010.05.05

Årbog 2009 Vesthimmerlands Museum
Red.: Broder Berg, Thorkild Nielsen, Egon Jensen, Inger Holm Lorenzen, Hardy Jensen
Hardy Jensen, Formand for Vesthimmerlands Museumsforening: Forord
Broder Berg: En ny Stjerne. Om den første årbog udgivet i eget regi siden museets grundlæggelse i 1920.
Kim Ørsted Iversen, Elisabeth Lauridsen, Broder Berg: Mennesker i Vesthimmerland – en fotografisk tidsrejse.
Broder Berg: Trækvognen fra Løgstør Avis. Den største og mest spektakulære genstand som museet har modtaget i 2009.
Bjarne Henning Nielsen: Vikingerne i Vesthimmerland og en lille del af Øster Hanherred. Om fund fra bl.a. Aggersborg.
Andres S. Dobat, Per Th. Mandrup Christensen, Simon K. Nielsen: Et kongeligt borganlæg fra middelalderen ved Aggersborg
Annie Nørby: Museumsformidling – kun et museklik væk. Den digitale fagre verden – et nyt satsningsområde. Om bl.a. "Vores kulturarv – Vesthimmerland i dialog".
Kim Ørsted Iversen: Smuldfabrikken i Vester Hornum. Om tørvegravning, smuld og formbrændsel.
Karsten Byrgesen Nielsen: Hvad Vesthimmerland gemte… og hvad vi kan bruge det til. Om projektet "Vores kulturarv – Vesthimmerland i dialog".
Thorkild Nielsen: Swingpjatte i Vesthimmerland. Om swingpjattekulturen – også i Vesthimmerland.
Elisabeth Lauridsen: Hvad er kulturarv? Spørgsmålet til folk i Vesthimmerland i forbindelse med Museets store indsamlings- og formidlingsprojekt "Vores kulturarv – Vesthimmerland i dialog".
Lars Rasmussen: De arkæologiske undersøgelser omkring Lovns Sø – En boplads fra vikingetiden præget af handel og håndværk.
Forfatterne.
104 s., hæftet, ill. farve og s/h. Vesthimmerlands Museum, Aars 2010.

Utställningsestetisk forum. UEForums Årsbok 2009
Årbogen indeholder de tekster som i årets løb er publiceret på www.ueforum.se samt overblik over udstillinger i 2009 i svenske museer. Udenlandske udstillinger er præsenteret i bogrecension og rejserapporter.
200 s., farveill. Utställningsestetisk forum, www.ueforum.se c/o Perssons Försalg, Brännkyrkagatan 113, 117 28 Stockholm, Sverige Pris 300 skr. + moms og fragt.

Tidsskrifter

Nyt fra Arbejdermuseet, april-september, 2010 nr. 2
Red.: Henning Grelle, Preben Hansen, Bendt Thuesen, Peter Ludvigsen, Hanne Abildgaard, Jacob Bjerring-Hansen, Helle

Leilund, Linda Nørgaard Andersen og Preben Sørensen
Anette Eklund Hansen: Fejringen af 100 året for 8. marts.
Hanne Abildgaard: Erik Hagens – Velfærdshverdag – i billeder fra 60erne til nu.
Inge Muurmand Jessen: Et rummeligt sted: Festsalen i Arbejdernes Forsamlingsbygning
Peter Ludvigsen: Så bygger vi igen… Og et nyt børnemuseum på vej næste år.
Arbejderhistorieprisen 2009. Aktuelt nyt.
Preben Sørensen: Ny håndteringsplan – et godt arbejdsredskab.
Bendt Thuesen: Stor medlemsfremgang for venneforeningen
Udkommer 3 gange om året. Arbejdermuseets Venner. www.arbejdermuseet.dk

Dyr i natur og museum, 2010. Nr. 1
Red.: dr.phil.Torben Wolff
Nikolaj Scharfff: Levende fossiler, forførende dufte og snigmord på Madagaskar.
Rikke Sanderhoff Mørch: Det nye museum. Om et nyt, nationalt, naturhistorisk museum ved Botanisk Have i København.
Mads Fage Christoffersen og Outi Maria Tervo: Diskobugtens syngende hvaler.
Peter Rask Møller og Henrik Carl: Atlas over danske saltvandsfisk.
Henrik Enghoff; Thailand – også et paradis for tusindben og tusindbensforskere.
Ole Secher: Den sære blæksprutte på Amager Strand.
Torben Wolff: Plantevækster på Påskeøen
Jørgen Hylleberg: 250 års historie for hjertemuslingerne
Udkommer 2 gange om året. Zoologisk Museum, København. Pris abonnement 50 kr., løssalg 30 kr.

Fund & Fortid, nr. 1, 2010
Red.: Niels Bødker Thomsen, John Petersen, Niels Ishøj Christensen, Dorrit Johnsen, Benny Staal og Peter Hoffmann.
Leder: Top 10 – med lidt malurt.
Niels B. Thomsen: Stenalderjægernes grave fra Nivå. Besøg på Hørsholm Egns Museum.
Kurt Dahl: Er det den rigtige Knud? Om Læsøs segl.
Svend Illum Hansen: Dysserne ved Strids Mølle. Dysser i Høj, del 2.
Sabine Karg: Små plantefund fra arkæologiske udgravninger fortæller store historier.
Niels B. Thomsen: Langåtræf om moselig.
Tommy H. Olesen: Aktuelle detektorfund. Miraklet i Lejre – Odin fra Lejre.
Janick Nielsen: Aktuelle detektorfund. Edsringe
Langelands Museum. Aktuelle detektorfund. Sensationelt vikingetidsfund på Ærø.
Kenny Thygesen: Nyt fra formanden.
Udkommer 4 gange om året. Sammenslutningen af Danske Amatørarkæologer (SDA). Abonnement www.arkaelogi-sda.dk

Katalog. Journal of Photography & Video. 22.1, 2010
Red.: Jens Friis & Ingrid Fischer Jonge
Jens Friis: This Way 10. Danish contemporary photography.
Enrica Viganò: Duane Michals. There the photo ends, the writing begins. Interview med Duane Michals
Charlotte Præstegaard Schwartz: Kan vi være dette bekendt? Bror Bernild. Photography is the easiest of all languages to understand.
Louise Wolters: Private Eyes. Current international photography research.
Book reviews.
Udkommer på dansk og engelsk:
Udkommer 3 gange om året. Museet for Fotokunst, Brandts, Odense. Abonnement katalog@brandts.dk

Jordens Folk, Etnografisk Tidsskrift, nr. 4, 2009, 44.årgang
Red.: Maria Louw, (Anders Emil Rasmussen, gæsteredaktør)
Martin Demant Frederiksen & Anders Emil Rasmussen: Eventyrlig Antropologi. Introduktion.
Anders Emil Rasmussen: Den ene mands Mørke.
Martine Zeuthen Hansen: På bordel i Damaskus – om at blive inviteret på eventyr i en gruppe irakiske flygtninges virkelighed.
Keir Martin: Den store Haj Jagt.
Christian Vium: Eventyrerne. Et billedessay om udokumenteret migration fra Vestafrika mod Europa.
Thomas Søgaard Jensen: Storebror ser dig! En 'eventyrlig' kulturel fortælling om (morgen)dagens samfund.
Ditte Marie Seeberg & Marie Venø Thesbjerg: Eventyret Shangri-La. Himalayas historier i børnehøjde. En del af forberedelse til udstillingen "Barndom i Bhutan – et magisk univers" som åbner på Moesgård Museum 25. september 2010.
Boganmeldelser.
Udkommer 4 gange om året. Dansk Etnografisk Forening, www.jordensfolk.dk

SKALK, nr. 2, April 2010
Red: Christian Adamsen
Tom Christensen: Gudefigur. Et nyt opsigtsvækkende fund fra Lejre
Lise Frost: Flodfund. Våbenfund fra bronzealderen i Gudenåen.
Frederik Christian Maximilianussen: Erindringer, her om den første barn fødsel i 1871 og dåbsgildet.
Bjørn Westerbeek Dahl: Et kongeligt ærinde. Visse skatter og afgifter kunne tidligere opkræves i form af naturalier og ydelser.
Hans Skov: Kirkeborge. En kirke var ikke kun et gudshus, men kunne samtidig tjene forsvarsmæssige formål – og ikke kun på Bornholm.
Bagside: Guldblikfigur fra Trønninge. Tegning: Jørgen Kraglund.
Udkommer 6 gange om året. SKALK, Højbjerg. www.skalk.dk Pris abonnement: 275 kr.

Museumsnytt, Nr. 2, 2010. Årgang 58
Red.: Signy Norendal
Signy Norendal: Hvem skal avgjøre hva som er de viktige historierne? Om en utredning av psykiatrihistoriske museer, samlinger og arkiv i Norge.
Signy Norendal: Bred støtte til museumsmoms.
Signy Norendal: På etikkurs med Etiske Eva. Med fabler og gruppearbeid formidler Eva Mæhre Lauritzen ICOMs etiske regelverk.
Sidsel Valum: Maorier på New Zealand: Henter forfedre hjem.
Leif Anker anmelder to bøger om Plyndring, museer, etikk og utstilninger. Hvor er banditтene og hvem er de?
Anette H. Storeide anmelder udstillingen 'Dødens ingeniører: Toph & Sohne – ovnsbyggerne i Auschwitz på Teknisk Museum.
Anne Zanussi anmelder Universittsmuseets nye nettløsning for sine arkeologiske samlinger, www.unimus.no/arkeologi.
Signy Norendal: Bibliotekbyråkrater på flyttefot. ABM-utviklings biblioteksoppgaver skal overføres til Nasjonalbibliotekt.
Leidulf Mydland: Skoleformidling til stryk.
Bjørn Vidar Johansen: Lektor med rive og relieff: I 1960 startet Arne W, Martinen opp skoletjenesten ved de naturhistoriske universitetsmuseene i Oslo,.
Aktuelt Stof.
Udkommer 5 gange om året. ABM-media AS. Redaksjon og abonnement: Ullevålveien 11, 0165 Oslo. E-post: post@museumsnytt.no. Pris abonnement 200 kr.

Samtid & Museer. Samdoks tidsskrift
Fra og med 2010 udgives *Samtid & museer* ikke mere som papirblad, men erstattes af et digitalt nyhedsbrev: www.nordiskamuseet.se/samdok. Man kan komme med i adresseregistret ved at fremsende oplysning om navn/institution/organisation og e-mail adresse til: samdok@nordiskamuseet.se
Danske Museer har tilmeldt sig og vil fremover orientere om væsentlige nyheder fra nyhedsbrevet.

Arbejdermuseet, København
Til 15.8.

Erik Hagens, Velfærdshverdag – i billeder fra 60erne til nu

En omfattende, retrospektiv udstilling med billedkunstneren Erik Hagens.

Mine sko. 1993

Skønt han er velrepræsenteret på kunstmuseerne og har modtaget stribevis af anerkendelser for sin unikke indsats i dansk kunst, har der været langt mellem de samlede præsentationer af hans værk. Arbejdermuseet har derfor valgt at benytte Erik Hagens' 70-års fødselsdag som anledning til at samle omkring 200 værker, der kan vise bredden og alsidigheden i hans kunst.

Udstillingen starter med udvalgte værker fra de sene 1960ere. Dengang afprøvede Erik Hagens grænserne mellem kunst og politisk handling. Fra samme tid stammer hans første plakater, som udstillingen rummer et bredt udvalg af. Til udstillingen er det lykkedes at låne alle de store, fortællende og minutiøst gennemførte billeder fra 1970erne, som hører til Erik Hagens' mest populære. Det er billeder fra København med vægt på dens miljø, liv og fællesskaber.

Selvom 1970-er-billederne ofte var store, er formaterne ikke ligefrem blevet mindre med årene, fortællingerne heller ikke. Mange af de seneste års malerier er beregnet til fordybelse.

Udstillingen varer frem til 15.august, hvorefter den fortsætter til Vendsyssel Kunstmuseum, Rønnebæksholm og Bornholms Kunstmuseum.

I forbindelse med udstillingen er udgivet en gennemillustreret bog – se publikationslisten.

Glasmuseet Ebeltoft
Til 31.10.

Fragmenter – fra slagtehus til kunstværk

Udstilling i *The Study*, Glasmuseets 'forpost', hvor der gives plads til udstillinger af mere eksperimenterende karakter, med nye værker af glaskunstneren Lotte Thorsøe. Hun har lagt det mundblæste glas fra sig for en stund og givet pokker i traditionelle forventninger. I stedet har hun ladet sig inspirere af døde dyrekroppe, lugten af dampende blod og slagtehåndværkets elegance på det lokale slagteri. De voldsomme oplevelser fik lov at lagre sig og kan nu ses i udstillingen. For Lotte Thorsøe blev fascinationen af noget så dagligdags som et suppeben starten på 'Fragmenter'. Linjeføring, volumen og bevægelse er i udstillingen transformeret fra ben til skulptur i formmørtel, støbt glas og keramik, samt en række fotografier.

Skanderborg Museum
Til 3.10.

Keramik

Udstillingen indeholder 50 stk. keramisk kunst og kunsthåndværk af danske kunstnere. Der præsenteres enkelte værker af ældre dato, men størstedelen er produkter fra de sidste årtier. De spændende og meget forskelligartede værker er alle udtryk for et højt kunstnerisk niveau. Værkerne er udlånt fra Danmarks Keramikmuseum, Grimmerhus.

Kunsthallen Brandts, Odense
Til 15.8.

House in my Head. Kunsten i 00'erne

De maler, tegner, snedkererer, syr, spiller musik og performer. De ni kunstnere på udstillingen har et anderledes materialevalg og en anden tilgang til deres arbejdsprocesser end kunstnerne i generationen før dem. De repræsenterer en tendens, som handler om den personlige fortælling, det private, det håndlavede og signaturprægede. En tendens som prægede kunsten i 00'erne. Værkerne på udstillingen tager udgangspunkt i kunstnernes egne verdener. Værkerne fungerer som små universer, der hviler på en personlig fortælling. Hos de ni kunstnere er materialevalget og formgivningen prioriteret, og der er fokus på den skabende kunstners unikke indblik og udsyn.

Hartmut: Floating Museum 2004.

Deltagende kunstnere: Michael Domontier & Neil Farber (CAN), Gudrun Hasle (DK), Klara Kristalova (SE), Joan Linder (USA), Jon Pylypchuk (CAN), Tracey Snelling (USA) og Hartmut Stockter (DE).

I forbindelse med udstilingen er udgivet katalog – se publikationsliste.

Kroppedal Museum, Taastrup
Til 30.12.

Det gode liv – velfærden og fingerplanen

Kroppedal stiller skarpt på byen, boligen og kulturarven. Hvordan har livet udfoldet sig på Vestegnen i en periode, da velfærden steg, boligerne blev dyre, kvinderne kom på arbejdsmarkedet, børn på institution, mænds rolle forandredes og der kom nye borgere til Danmark? Hvordan har livet udfoldet sig i byen og boligerne? Kan man planlægge en by, og er der en recept på det gode liv?

Grave, glas og guld – fyrsten og hans frænder

I udkanten af Torslunde Landsby i Ishøj udgravede Kroppedal i 2007 en gravplads fra romersk jernalder. Gravpladsen har været i brug i omkring 150 år og bestod af i alt 30 grave fra perioden 250 til 400 e.Kr. Den rigeste grav dannede udgangspunkt for udstillingen *Fyrsten fra Ishøj*, der blev set af et stort antal gæster. Nu har fyrsten fået følgeskab af fundene fra den øvrige gravplads.

Fyrsten fra Ishøj, udstillet med sine rige gravgaver.

KUNSTEN Museum of Modern Art, Aalborg
Til 20.6.

Mit Museum

Med installationer, der vender op og ned på rum og perspektiver, former samtidskunstnerne AVPD, Ruth Campau og Jørn Kørner en anderledes museumsoplevelse. Ruth Campau arbejder med arkitekturen og lysindfaldet og monterer spejle og bemalede akrylplader på både vægge, gulv og loft. Kunstnergruppen AVPD bygger en lang korridor, der desorienterer publikum, en cylinder med neonrør, der i perioden nedtones og mørklægges, og de udvisker et helt hjørne i museet vha. spotlys. John Kørner bygger intet mindre end et tog til 20 personer, der kører gennem museet og åbenbarer forskellige tableauer på sin vej.
Man vil ikke bare skulle stå stille og betragte, men bliver inddraget både i installationerne og de forskellige events. Man har ligeledes mulighed for at komme på banen med kritik og inspiration i en video-bekendelsesboks, og på hele væggen ved indgangen kan der tegnes og males.

Østfyns Museer, Johannes Larsen Museet, Kerteminde
Til 13.6.

Moseholm Moseholm

I en meget personlig udstilling viser billedhuggeren Keld Moseholm og maleren Anders Moseholm værker, som kredser om begrebet samvær. Keld Moseholm (f. 1936) og Anders Moseholm (f. 1959) har samme oldeforældre og stammer fra samme gård på Fyn: Moseholmgården ved Nr. Broby. Således deler de i en vis udstrækning både familiebånd og baggrundsramme.
Udstillingen stiller spørgsmålet, om det 'at være sammen' er noget, som giver os bedre mulighed for at udfolde os, eller om det er noget, som begrænser os. Udstillingen spænder fra det absurde/humoristiske til det mere lyriske og vemodige. Hvor Keld Moseholm viser både naturalistiske skildringer af familiemedlemmer og formationer af figurer i groteske samværs-situationer, så koncentrerer Anders Moseholm sig om rammerne for vores fællesskab og søger i sine malerier at skildre en dynamisk og foranderlig arena for det menneskelige samvær.

Museet for Samtidskunst, Roskilde
Til 22.8.

Animated – animationsfilm for voksne

Som noget nyt præsenterer Museet for Samtidskunst afgangsfilm fra Den Danske Filmskoles animationslinie 2010. Udstillingen er udviklet og iscenesat af studerende i Performance Design fra Roskilde Universitet og afspejler et tværfagligt samarbejde mellem universitetet, Museet og Den Danske Filmskole.
Filmene kan opleves i utraditionelle rammer som udfordrer de røde biografsæder. Fem scener, fem historier og fem vidt forskellige processer. Udstillingen er baseret på en række forskelligartede animationsfilm og viser hvordan ideer kommer til live på tegnebordet. *Animated* betyder besjælet og udstillingen viser, hvordan filmenes instruktører har levendegjort og besjælet netop deres opfattelse af den voksne verden.
Filmene kommenterer hver på deres måde aktuelle forhold og tendenser i nutidens samfund og rejser eksistentielle spørgsmål.

Museet på Koldinghus
Til 26.9.

Leif Sylvester 70

Udstillingen er kunstnerens hilsen til danskerne i anledning af hans 70 års fødselsdag. Den består af helt nye værker, der ikke har været udstillet tidligere.
Mange kender først og fremmest Leif Sylvester (f. 1940) for hans mangeårige makkerskab med kunstnerkollegaen Erik Clausen – og for hans roller i nyere danske film og tv-produktioner. Men Leif Sylvester er først og fremmest billedkunstner. Han fik sin debut i kunstverdenen i 1969 og udviklede sig i første halvdel af 1970erne til at blive en habil popkunstner. Makkerskabet med Erik Clausen blev en væsentlig drivkraft i Leif Sylvesters videre kunstneriske udvikling. Gøglet, teatret og musikken tog mere og mere over, og i løbet af årene 1976-77 holdt Leif Sylvester helt op med at male. Først i 1980'erne satte han på ny atter penslen til lærredet. Nu var der en ny og anderledes lethed i udtrykket. Livlige og fantasifulde portrætter af dyr og mennesker. Portrætter af mennesker, der er ovenpå, og mennesker der er i vanskeligheder. Leif Sylvesters billeder er som små nøglehuller, der tillader beskueren et flygtigt kig ind i menneskers hverdag.
Udstillingen er bevidst ikke retrospektiv. Den indeholder udelukkende nye værker. Udstillingen er arrangeret i samarbejde med Galerie Moderne i Silkeborg.

Morslands Historiske Museum, Moler Museet
Til 24.10.

Fossile skildpadder

Skildpaddeungen Luffe er et unikt fund fra moleret, som man kan se på museet. Det er så velbevaret og interessant, at det er kommet med i Den Danske Naturkanon. Udstillingen omfatter også spændende fund fra England, Kina og Marokko. Udstillingen rummer også et afsnit med fund, som er blevet forvekslet med skildpadder; Museet har gennem årene fået mange henvendelser om skildpaddefund, som viste sig at være fladmaste søpindsvin, askelag med svind-sprækker eller flinteknolde med skildpaddefacon.
Der er også en udstilling med nye fund fra 'Skarrehagelaget', som blev udgravet i foråret 2010. Det er overordentligt rigt på fossiler, det er dog kun nogle af de bedste fisk, fuglefjer, insekter og blade, der udstilles.

Morslands Historiske Museum, Skarregaard
Til 24.10.

Høns i Skarregaard

Skarregaard er fyldt med historier om kyllinger, høns og haner – vilde fugle og fjerkræ hele sommeren. Man kan opleve udklækningen af kyllinger og se, hvordan en rugemaskine virker.
Desuden en fotoudstilling med fuglemotiver (26.6. til 15.8.)

Rundetaarn, København
3.7. til 23.8.

Tingatinga: Kitsch eller kunst

Udstilling med farvestrålende, frække cykellak-malerier fra Tanzania – og ikke mindst en fantastisk fortælling om Edward Saidi Tingatinga, der for 40 år siden omgjorde sin køkkengård til malerskole og lagde navn til den helt særlige Tingatinga-stil.

Edward Saidi Tingatinga blev kunstner i desperation for at kunne forsørge sin familie. Inspireret af turisternes køb af små romantiske malerier på gaden i Dar es Salaam, begyndt han at male billeder med cykellak på masonit. Tingatinga blev dræbt af et vådeskud i 1974. Han havde kun malet i fire år, da han døde, men hans helt særlige malestil nåede alligevel at danne skole for flere generationer af malere.

Udstillingen viser udviklingen fra begyndelsen til i dag, hvor tredje generation af Tingatingamalerne viderefører cykellak-maleriet med nye farverige og humoristiske motiver og detaljerede kompositioner.

Udstillingen præsenterer ikke kun moderne afrikansk malestil, men stiller også spørgsmålet hvor grænsen går mellem turistkunst og virkeligt talent. Tingatingastilen og nutidens Tingatinga malere bryder med alle normer om kunstværket om unika. Her bliver malerier masseproducert, kopiert, videreudviklet og danner levebrød for hundredvis af malere, og alligevel ligger det kunstneriske niveau i top.

Museet Færgegården, Jægerspris
Til efteråret

Kongernes Slangerup – en middelalderlig købstad

Udstillingen er blevet til på baggrund af et stort antal udgravninger, som museets arkæologer har foretaget i Slangerup i løbet af sommeren 2009. Under udgravninger dukkede der mange genstande op fra Slangerups middelalder. Udstillingens udgangspunkt er kongen Erik Ejegod (ca. 1056-1103) og middelalderhistorikerens beretninger om, at Erik Ejegod skulle have opført en kirke netop der, hvor han skulle være kommet til verden i Slangerup. Færgegårdens arkæologer har gravet fundamenter af kirken frem, som viser, at kirken i sin samtid har været et meget stort bygningsværk. Den enorme kirke har inspireret såvel udstillingens temaer som opbygningen af udstillingen. Når man træder ind i udstillingen, mødes man at fire store hvælvinger, som sammen med nonnesang leder tankerne hen på, at man befinder sig i en middelalderlig krypt. Igennem udstillingen præsenteres man for en række temaer, såsom: Kirkens og de gejstliges rigdom og magt. Katolicismens indvirkning på middelaldermenneskets liv. Forskellene mellem rig og fattig. Byggeskik i middelalderen. Fundene som blev gjort under udgravningerne, såsom skeletter og ringe af guld og sølv, vises også i udstillingen.

Kunstindustrimuseet, København
Til 19.9.

Walk on the Wild Side. Margit Brandt Design 1965-1980

Kunstindustrimuseet sætter focus på dansk modehistorie med en udstilling af Margit Brandts Design 1965-1980. I Danmark kendes Margit og Erik Brandt måske mest for deres livsstil, men udstillingens mål er at vise Margit Brandts styrke som en af vor store og kendte modedesignere i det 20. århundrede. Fortællingen om Margit Brandt design er en succeshistorie. Tøjet nærmest eksploderede på det danske marked, men også på verdensmarkedet. Det nyskabende design udstrålede både ungdom og energi, enkelthed og raffinement. Kodeordene var den gode idé, snittet, pasformen, forarbejdningen, kvalitet i materialerne og stor detaljerigdom – karakteristisk træk, der gør, at tøjet stadig føles aktuelt.

Men Margit og Erik Brandt kom ikke sovende til succesen. Tøjet var gennemdesignet, og i samarbejdet med producenterne blev det fulgt helt til døre. På udlandsophold bl.a. i Paris havde de tilegnet sig en international stil, der ikke blot viste sig i designet, men også i markedsføringen. Takket være Margit og Erik Brandts store autentiske samlinger af tøjet, skitser, stofprøver, fotografier, film og inspirationsmateriale kan udstillingen give et enestående indblik i en spændende periode.

Danmarks Fotomuseum, Herning
Til 31.10.

Himmelskud. Landskabet set fra oven

Fotoudstilling med billeder udelukkende fra fugleperspektiv fra Jan Kofod Winthers fly.

Kirke i tåge.

Med udstillingen bliver der vendt op og ned på de landskaber, som vi normalt betragter fra landjorden. Luftfotograf Jan Kofod Winther har fastholdt virkeligheden fra oven og med sin kunstneriske indfaldsvinkel, dybe kendskab til den danske natur og kulturhistorie skabt nogle sevædige og anderledes billeder af bl.a. landskaber, kyster, pløjemarker, skove, slotte og herregårde samt køer på græs.

Han flyver altid alene i sit lille Cessna fly og fotograferer med højre hånd ud af det åbne vindue, mens han styrer med venstre hånd. Det er ideelt. Det giver ham den fulde frihed, den maksimale koncentration og den bedste mulighed for at kunne arbejde med lige præcis den vinkel, det lys, den komposition og den enkelhed, han ønsker.

Kongernes Jelling, Nationalmuseet
Til 23.12.

Klima. Danmark fra istid til fremtid

Nationalmuseet viste udstillingen i forbindelse med COP15 topmødet i 2009. COP15 er for længst afsluttet, men det er klimaændringerne og klimadebatten langt fra. Derfor vises udstillingen nu i Kongernes Jelling.

Følg klimaet, plantelivet, dyrelivet, landskabet og menneskets udvikling og se, hvordan klimaets kræfter har påvirket Danmark og os danskere de sidste 25.000 år. En af de vigtigste kilder til viden om fremtidens klima finder vi i fortiden. Vi har i dag et detaljeret billede af klimaændringerne fra aflejringer i søer og moser, på dybhavets bund og isen i Grønland. Herfra kan vi finde svar på, hvorfor dyrearter som mammutten og kæmpehjorten uddøde, se hvor meget vandstanden i havene er steget siden istiden og forstå, hvordan den lille istids frost, vind og vejr påvirkede os.

Viborg Stiftsmuseum
Til 15.10.

Bag facaden – historiske billeder fra Viborgs baggårde

Udstillingen er billeder af et Viborg, som er mindre kendt – ind gennem porte og låger, til baggårdene og haverne, som kun var for de indviede. Baggårdene kunne være et virvar af hønsehuse, vaskerum, tørveskure, skraldespande, dasdøre, cykler og tørrestativer. Det meste findes ikke mere. Viborgs gamle købmandsgårde og håndværkernes små værksteder forsvandt med udflytning og renovering i 1950erne og 1960erne. Baggårdens skæve skure og halvtage glimrede sjældent ved deres bygnings-æstetiske kvaliteter. Alligevel gemte de på et særligt miljø. Her legede børnene, og her fandt de voksne en fredfyldt plads op mod en solbeskinnet mur. Små arbejdspladser gemte der sig også bag facaden. Avlsbrugere og de små håndværkere rumsterede her, og på vaskedage var husmoderen og tjenestepigen indhyllet i damp og sæbeduft fra vaskehusets boblende gruekedel.

Mathiasgade 17.

Udstillingen med de historiske billeder fra Viborgs baggårde er hentet ud af Lokalhistorisk Arkivs store billedsamling.

Nationalmuseet, København
Til 31.10.

Sharjah – Kunst fra Emiraterne

Et overraskende indblik i arabisk kultur gennem Emiratet Sharjas udsøgte samlinger, af bl.a. håndkolorerede landkort, arabisk kalligrafi og moderne billedkunst af både kvindelige og mandlige kunstnere. Emiratet Sharjah har gennem årtier ført en meget aktiv kunstpolitik med store internationale biennaler for kunst og kalligrafi, hvor udveksling og dialog med omverden har været i fokus. Udstillingens seks udvalgte kunstnere arbejder med hver sin udtryksform – foto, video, installation og maleri – og er hver især optaget af at indgå i nye visuelle dialoger mellem værket, beskueren og omgivelserne. Dette understreges i de korte portrætfilm, hvor kunstnerne taler direkte til publikum.

Karima Mohammed Al Shomely (f. 1966) er en af de to kvindelige kunstnere, der er med på udstillingen. Iøjnefaldende er hendes installation 'Burqa', hvor farvestrålende søjler er iført traditionelle ansigtsmasker. Denne tilhører sammen med andre viste værker hendes produktion 'Behind', hvor dialogen spiller en central rolle.

Arabisk kalligrafi er en klassisk disciplin og en højst nulevende kunstform. I udstillingen vises omkring 20 nye værker, hvor kunstnerne lader skønskriften udfolde sig på lærred, i akrylfarver og med de traditionelle rørpenne erstattet af pensler.

Emiratet Sharjah og dets geografiske placering præsenteres gennem en rig samling historiske landkort fra 1500-tallet og frem. I de ældste, der er håndkolorerede i pastelfarver, er der udover de obligatoriske have, floder og landområdeer indtegnet karavanedyr som elefanter, kameler og folk i eksotiske dragter og skibe for fulde sejl.

Udover aktiviteterne på Nationalmuseet viser DAC/Dansk Arkitektur Center på Gl. Dok udstillingen Det Arabiske Kulturinstitut præsenterer Nomad Academy Goes Public/DAC 2010, der er et samarbejde mellem kunstnere fra Danmark og Sharjah.

Museet for Fotokunst, Brandts, Odense
Til 15.8.

Duane Michals

Sailor in Minsk – 1958.

Stor udstilling med over 200 fotografier af den legendariske amerikanske fotokunstner Duane Michals (f. 1932). Michals har i hele sit kunstneriske arbejde undersøgt og fortolket still-fotografiets væsen med sine iscenesættelser. I stedet for at beskrive den ydre virkelighed har Michals vendt kameraet mod sit eget indre og beskriver uhåndgribelige størrelser som følelser, frygt, drømme og begær.

Duane Michals er kendt dels for sine foto-sekvenser, dels sine enkeltbilleder med hans håndskrevne filosofisk-poetiske tekster. Duane Michals er desuden kendt for sine fremragende portrætter af kendte personer inden for kulturlivet og show business, ikke mindst Rene Magritte, hvor Duane Michals omsætter Magrittes billedunivers til anderledes tænkte portrætter.

"Michals er en kunstner, som til stadighed bryder sine egne grænser i jagten på nye udtryksmåder. Han sprudler af energi, og selvom han er langt oppe i 70'erne, fortsætter han med nye usædvanlige ideer såsom hans seneste farvebilleder influeret af japansk ikonografi", siger udstillingens kurator Enrica Viganò.

Danmarks Tekniske Museum, Helsingør
Indtil videre

"Hey Noob!"

Udstilling om børn og unges digitale liv. For mange børn og unge er mobilen og computeren en uundværlig livline til vennerne og en kilde til timevis af underholdning hver dag. Men der er også mørke sider forbundet med børns og unges digitale liv, fx digital mobning, der kan ramme meget hårdere end den almindelige mobning i skolegården.

Digital mobning er et voksende problem både i Danmark og i udlandet. Den foregår over sms, chat, mail og sociale netsteder som Facebook, MySpace og Arto og finder hele tiden nye former. Ofte starter konflikten i skolegården og fortsætter over internettet og mobilen. I udstillingen bliver der vist flere eksempler på, hvordan den digitale mobning foregår og hvad det gør ved dem, det går ud over. Eksemplerne kommer bl.a. fra sms'er, som Teknisk Museum har modtaget fra over 1500 børn og unge, og fra personlige historier, der er dukket op i rådgivningsarbejdet hos Børns Vilkår.

Udstillingen er beregnet for børn og unge i folkeskolen og for de voksne omkring dem. Den er lavet i samarbejde med Børns Vilkår, Habbo.dk, DR Ramasjang og mobbekonsulent Dorthe Rasmussen fra AMOK, 4.A og 8.C fra By-skolen i Helsingør har bidraget med et værdifuldt indblik i deres digitale vaner.

Udstillingen vises først på Danmarks Tekniske Museum. Bagefter skal den ud i landet til skoler, biblioteker og andre museer. Det er den første i en række af mindre Hot Spot-udstillinger om aktuelle temaer.

Skagens Museum
Til 29.8.

Dagens vejr –nærværets kunst

Årets sommerudstilling har vejret og poesien som tema. Udstillingen samler vejrmotiver fra de 3 store danske kunstnerkolonier i Skagen, på Fyn og Odsherred, hvor digtere såvel som malere var rigt repræsenteret i kunstnerfællesskaberne. Udstillingen er en tur ud til 3 danske landsdele, og den er samtidig en rejse i tid fra skagensmalernes epoke i slutningen af 1800-tallet til fynbomalernes og odsherredsmalernes virke i 1900-tallet.
Fra slutningen af 1800-tallet blomstrede interessen for friluftslivet, og for kunstnerne på Danmarks nordvendte og lysstærke odder blev øjeblikksskildringer af naturen og dens vejr et bærende ledemotiv. En pointe i kuraterингen er, at digtene gives værkstatus, og et vigtigt motiv for ophængningen har været, at digterne og billedkunstnerne i kolonierne frembragte kunst efter inspiration fra hinanden.
Der vises værker af Fritz Syberg, Johannes Larsen, Karl Bovin, P.S. Krøyer, Theodor Philipsen, Anna Ancher m.fl. og det er lykkedes museet at låne Theodor Philipsens hovedværk *En byge* fra ARoS Kunstmuseum. Desuden indgår museets nyindkøbte værk *Uvejrstemning over oprørt hav* af Lauritz Tuxen i udstillingen. Der er digte af Johannes V. Jensen, Holger Drachmann og Thøger Larsen m.fl.
Udstillingen er blevet til i samarbejde med Johannes Larsen Museet og Odsherreds Kunstmuseum.

Einar Hein: Cyklister i havstokken. 1894.

Kastrupgårdsamlingen, Kastrup, København
Til 5.9.

Danske Grafikere. Tryk på Tiden

Udstillingen viser grafikkens mange muligheder, og hvordan faget rummer både tradition og fornyelse i en nutidig kontekst. 117 kunstnere præsenteres med hver ét værk. Således dokumenterer udstillingen det grafiske område og dansk grafisk kunst, som den udfolder sig i dag. Den byder på en rejse i det grafiske udtryks mangfoldighed og viser grafikkens potentiale som billedkunstnerisk medium, når den præsenterer en variation af fortolkninger over samme tema. Det kan være ud fra en filosofisk, poetisk, social, politisk eller humoristisk vinkel.
Titlen *Tryk på tiden* refererer til, at vi lever i en tid hvor den enkeltes selvopfattelse og verdensbillede er under konstant forandring, hvor alting går hurtigt, og hvor der også inden for grafikken konstant opstår nye muligheder for det kunstneriske udtryk.
Udstilling og bog (se publikationslisten) er skabt i anledning af foreningen Danske Grafikere's 25 års jubilæum i 2004.

Aalborg Forsvars- og Garnisonsmuseum
Til 15.8.

70året for 9. april 1940

Ved Tysklands angreb på Danmark den 9. april 1940 mistede kornet Frode Munch Vesterby livet i Haderslev. Kornet Vesterby stammede fra Aalborg og blev begravet der 13. april med stor deltagelse fra befolkningen i byen. I forbindelse med mindehøjtideligheden i anledning af 70året for kornet Vesterbys død åbnede museet en mindeudstilling, som bl.a. omfatter kornet Vesterbys uniform og viser billeder fra begravelsen. Udstillingen viser også nogle af de våben og den udrustning danske og tyske soldater anvendte den 9.april.
Tyskernes primære mål i Jylland den 9. april 1940 var hurtigst muligt at få rådighed over lufthavnen og en privat flyveplads i Aalborg med henblik på at støtte operationerne i Norge. Flyvepladserne blev erobret af faldskærmstropper om morgenen og luftbroen til Norge etableret om formiddagen. Tyske tropper nåede frem til Aalborg over landjorden allerede om eftermiddagen. Udstillingen viser billeder fra Aalborg den 9. april samt en udstilling af modeller af de fly, som blev anvendt under Operation Weserübung – det tyske angreb på Danmark og Norge.

Faaborg Museum
Til 31.10.

Faaborg Museum 100 Aar

Faaborg Museum bliver 100 år i år og fejrer det med jubilæumsudstillingen i Konservesgården, i dag museets særudstillingslokaler, hvor Faaborg Museums atmosfære og historie genopleves med en ophængning meget forskellig fra den, der er på museer i dag.
Den glade giver Mads Rasmussen kom til Faaborg i 1888 som direktør for Dansk Vin- og Konserveskompagni. Det blev en så veldreven virksomhed, at den i 1906 fusionerede med A/S Beauvais med Mads Rasmussen om direktør. Mads Rasmussen flyttede til København, men beholdt herskabslejligheden i Konservesgården i Faaborg, som fra 1910 blev Faaborg Museums første lokaler. Da den samtidig fungerede som familien Rasmussens sommerbolig, besluttede Mads Rasmussen efter et par år at sætte gang i det berømmede museumsbyggeri af arkitekten Carl Petersen, der sammen med Fynbomalernes kunst og design af Kaare Klint og Knud V. Engelhardt blev et unikt monument i provinsformat. Museumsindvielsen fandt sted Sct. Hansdag den 24. juni 1910. 100 års dagen markeres med åbent hus for alle med interesse for Faaborg Museum.
I forbindelse med jubilæet er der udgivet en bog – se publikationslisten

Kunsthallen Nikolaj, København
Til 15.8.

Zineb Sedira: Under the Sky and Over the Sea

I Nedre Galleri præsenteres den første solo-udstilling I Danmark af den internationalt anerkendte fransk-algeriske kunstner Zineb Sedira, der i sine visuelle og teknisk imponerende værker undersøger de komplicerede tilhørsforhold, der opstår, når mennesker krydser grænser og udvikler flere parallelle nationale og transnationale bånd. I hendes videoinstallationer og fotografier stilles spørgsmål omkring identitet, erindring, rodløshed og migration.
Udstillingen består af fotografier fra Algeriet samt tre videoinstallationer, hvor det nyeste af værkerne er det centrale *Floating Coffins* (2009). Det storslåede værk er en 14-skærms videoinstallation filmet i Mauretanien. Sedira sætter fokus på den vestlige skibsindustris tvetydige konsekvenser for området omkring Mauretaniens kyst – på den ene side gavner skibsophugningen stedets økonomi, men har på den anden side fatale forurenende konsekvenser for stedets natur. I udstillingen vises også tidligere værker. Sediras værker udmærker sig ved på spektakulær og sansemættet vis, at fremvise, hvordan verden omkring os trues af menneskelige omvæltninger og destruktion, men formår i samme sekund at fange og pege på livets flygtighed og dets modsætninger, således at dets tankevækkende og dog bjergtagende skønhed træder frem.

KICK OFF – 1-0 til samtidskunsten

I Øvre Galleri. I de seneste årtier er fodbolden gennem massive investeringer og gennemtænkte brandingsstrategier blevet en milliardforretning med enorm global tiltrækningskraft. Fodbold er i dag en bevægelse der griber hundrede millioner mennesker, og som ikke blot gennemsyrer den journalistiske dækning men også reklamer, mode, computerspil, film – og billedkunst.
Kunsthallen ønsker med gruppe- og temaudstillingen af give et kritisk-æstetisk indspark til den fodboldfeber, der vil rase forud for og under sommerens fodbold VM.
Udstillingens kunstnere underkaster fænomenet foldbold samtidskunstens kritiske og analytiske blik, og fælles for deres greb er, at de igennem en zoomen ind på ét eller flere isolerede aspekter af sporten og kulturen forsøger at sige noget essentielt eller noget helt nyt om en af verdens mest elskede sportsgrene.
Deltagende kunstnere er: Jeannette Ehlers (DK), Harun Farocki (CS/DE), Morten Steen Hebsgaard (DK), Amel Ibrahimovic (BA/DK), Laurent Perbos (FR), Floor Wesseling (NL) m.fl.

Moesgård Museum, Højbjerg, Århus
Til 28.11.

Perler af glas – farverige historier

Kernen i udstillingen er konservator Torben Sodes private samling af glasperler fra hele verden, som er suppleret med perler fra museets egne arkæologiske og etnografiske samlinger. Udstillingen inviterer indenfor i et skatkammer med et væld af farvestrålende glasperler fra hele verden. Man kan blandt andet se perler, der i vikingetiden har rejst fra Mellemøsten til vikingernes Aros, Yuroba-kongens magiske perlehat, Grønlandske festdragter, perler som beskytter mod onde øjne, og nogle af de mange smukke perlekæder, der er kvindernes eneste beklædning hos det isolerede Bondo-folk i Østindien.

Glud Museum, Glud, Juelsminde
Sommeren over

Tvangsindlæggelser af museumsmanden Søren Knudsen

I begyndelsen af 1900-tallet vendte malersvenden Søren Knudsen (1878-1955) fra Glud ved Horsens Fjord tilbage til hjembyen efter næsten 4 år på valsen i Tyskland, Schweiz og Frankrig. Med sig havde han ideer og inspiration fra udlandet. Han nedsatte sig som malermester og byggede villaen "Hildesheim", hvis arkitektur var stærkt inspireret af bygningsstilen i Tyskland. Få år efter sin hjemkomst grundlagde Søren Knudsen i 1912 frilands- og landsbymuseet Glud Museum. I de følgende fire årtier frem til sin død i 1955 erhvervede og genopførte han en række bygninger fra lokalområdet, der blev til en lille landsby placeret som nabo til hans egen villa. Søren Knudsen blev afholdsmand, vegetar, ikke-ryger og naturist. Han agiterede i omegnen stærkt for sine personlige overbevisninger bl.a. også imod indtagelsen af mælk. Hans til tider excentriske opførsel og stærke meninger bragte ham på kant med det omkringliggende samfund og således også med myndighederne. Resultatet udeblev ikke; Søren Knudsen blev ved flere lejligheder tvangsindlagt på sindssygehospitaler i Århus og Viborg.
I udstillingen fortælles historien om tvangsindlæggelserne, som Søren Knudsen var stærkt forbitret over og opfattede som overgreb mod ham foretaget af korrumperede myndigheder.
Udstillingen er placeret i villaen "Hildesheim", hvor museet fortæller historien om Søren Knudsen.

Karen Blixen Museet, Rungsted
Til 27.6.

"Her" – videoværk af Candice Breitz

Værket handler om Meryl Streeps 30-årige Hollywood karriere og den lange række glansroller, hun har spillet – heriblandt rollen som Karen Blixen i Sydney Pollacks Oscar præmierede film "Mit Afrika" fra 1985.
Værket er af Sveriges Riksutställningar iscenesat i en rummelig lastbil med plads til 50 personer. Lastbilen udgør det mobile udstillingsrum. Selve værket består af syv fladskærme der på en både underholdende og oplysende måde interagerer og viser billeder af Streep i forskellige roller. Samtidig iscenesætter lyden store temaer som kvinderoller, ægteskab og kvinden som kunstner, der refererer til Streeps karriere, men som også kan henvise til Blixens forfatterskab.

Vejen Kunstmuseum
Til 15.11.

Mogens Ballins Værksted

Sølv, kobber, messing, tin, bly, lapis lazuli, perlemor, rav, emalje…
På Vejen Kunstmuseum, som er specialmuseum for dansk symbolistisk kunst fra tiden omkring år 1900, kan man se et stort udvalg af arbejder fra Mogens Ballins Værksted, som var et af de førende værksteder for metalarbejder. Mogens Ballin inddrog mange dygtige kunstnere og håndværkere, bl.a.Siegfried Wagner, Georg Jensen, Gudmund Hentze, Just Andersen m.fl. hvis værker i dag handles for store summer i både ind- og udland.

Vaser i kobber med gennembrudt bort og delvist forgyld, tegnet af Mogens Ballin. Foto: Pernille Klemp.

Database med 1400 værker fra Mogens Ballins Værksted: På Kunstindustrimuseet opbevares fire vækstedsbøger, der spænder over både Mogens Ballins og H.P. Hertz' tid. Takket være god støtte fra Kulturarvsstyrelsen blev bøgerne scannet og oplysningerne er nu søgbare i en database. Den er en integreret del af Vejens Kunstmuseums hjemmeside, www.vejenkunstmuseum.dk
Udstillingen følges af en publikation – se publikationslisten.

Louisiana, Humlebæk
26.6. til 26.9.

Dansk Kunst fra Louisianas Samling

Langtidsdeponeres på 15 museer landet over.
Louisianas samling indeholder en guldgrube på 700 værker af moderne dansk kunst, men i midten af 1960'erne ændrede Louisianas grundlægger Knud W. Jensen fokus og begyndte i stedet at indkøbe og prioritere international moderne kunst til museets samling. Den righoldige samling af dansk kunst er på mange måder ikke kommet ordentlig til sin ret på Louisiana gennem de senere år, og det er derfor med stor glæde at Louisiana i et enestående samarbejde med en lang række af landets museer nu deponerer en stor del af værkerne, som dermed bliver tilgængelig for museumsbesøgende over hele landet.
Inden deponeringen finder sted, viser Louisiana over sommeren dansk kunst i museets samling – og det vil i den sammenhæng være muligt at se en del af de værker, der efterfølgende bliver deponeret på andre af landets museer.
Ideen om en deponering af en lang række værker er blevet meget positivt modtaget af landets museer, og det er Louisianas håb, at de deponerede værker dermed får mulighed for at opnå større synlighed samt at et meningsgivende supplement af værker kan bidrage til at styrke de enkelte kunstneres præsentation på andre institutioner.
Liste over de deponerede værker kan fås ved henvendelse til museumsinspektør Kirsten Degel, Louisiana.

Museum Sønderjylland. Kulturhistorie Tønder
Til 10.10.

Erik Fjeldsøe Fondens Sønderjyske Sølv

Udstilling af en privat samling af sønderjysk sølv. Samlingen er en del af en stor samling af dansk sølv tilhørende Erik Fjeldsøe Fonden. Dele af samlingen har gennem flere år været udstillet på Museet på Koldinghus, men nu har også Museum Sønderjylland fået mulighed for at vise noget af samlingen.
I Tønder har man valgt at koncentrere sig om samlingens sønderjyske sølv. Udstillingen består først og fremmest af en stor gruppe af hovedvandsæg fra de fire sønderjyske købsteder. Desuden rummer samlingen et par store, barokke lågkrus og enkelte andre eksempler på korpussølv.

Museet på Koldinghus
Til 1.8.

Nye indtryk fra Orienten

Dorte Gjerløvs malerier fra en backpackrejse i Syrien og på Java. Maleren udstiller billeder, der bringer os tæt på dagligdagen i muslimske lande.
Vi trænger til nye indtryk fra den muslimske verden. Det mener billedkunstneren Dorte Gjerløv, og derfor har hun gjort det til sit kunstneriske varemærke at rejse rundt i denne verden og male billeder on location. Dorte Gjerløv rejser altid alene, og hun forsøger altid at falde i med lokalbefolkningen for at komme så tæt på som muligt.
I efteråret 2009 drog Dorte Gjerløv til Syrien og Java – to lande, hvis befolkning forholder sig meget forskelligt til islam. Formålet med rejsen til to så forskellige lande var stilfærdigt og uden løftede pegefingre at vise mangfoldigheden og nuancerne i den religion, vi hører om og taler om – men som vi i grunden ved ret lidt om.

Sydvestjyske Museer, Esbjerg Museum
Til 4.7.

På Kanten af Vadehavet

Danske kunstnere for natur og miljø besøger Esbjerg Kommune.
Udstilling med billeder skabt af 15 kunstnere fra naturkunstnergruppen DANE, der i samarbejde med Esbjerg Kommune i oktober 2009 arbejdede en uge i den sydvestjyske natur. På en uge blev der fremstillet 200 tegninger, akvareller og malerier, hvoraf en del vises på udstillingen.
Gennem motiverne har kunstnerne indfanget kommunens landskabelige variationer og kontrasten mellem den yderst bevaringsværdige natur og de store byer på bedste vis. Målet er at skildre Danmarks natur gennem det, der med en international betegnelse kaldes *wildlifeart*. DANE ønsker at sætte fokus på ikke bare det smukke i naturen, men lige så meget rette opmærksomheden mod det ansvar vi har for vores hjemlige natur. Både den særegne og kanoniserede natur, men også hverdagsnaturen og kulturlandskabet der behøver mere opmærksomhed, hvis vores rige samfund skal kunne huse en rig natur.
Udstillerne er: Preben Andersen. Jens Frimer Andersen. Niels Peter Andreasen. Jens Bohr. Marco Brodde. Westy Esbensen. Helge Larsen. Niels Knudsen. Ulf Løbner-Olesen. Jens Chr. Friis-Nielsen. Lise Pflug. Ole Runge. Kirsten Røjle. Trine Theut. Brian Zobbe.
I forbindelse med udstillingen er udgivet en bog – se publikationslisten.

Marco Brodde.

Louisiana, Humlebæk
Til 26.9.

Sophie Calle. Louisiana Contemporary

Med fotografier, tekster, videoinstallationer som primære materialer skaber Sophie Calle virkelighedsnære fiktioner. Ofte indgår en udforskning af grænserne mellem det private og det offentlige ved utraditionelle og ganske modige, personlige metoder, der pirrer beskuerens fantasi og udfordrer vedtagne regler for det enkelte menneskes integritet. Det er typisk for kunstnerens arbejde, at hun iscenesætter værket så fysisk omfattende og præcist, at det byder sig til som sanselig virkelighed, fuld af følelser, psykologi og mere eller mindre fingeret selvbiografi. Udstillingen en række af kunstnerens centrale værker. Værker, der leger med vores virkeligheds-opfattelse, blander det private med det kollektive, gerne inddrager journalistik, antropologi eller psykoanalyse og tager afsæt i litteraturen, dagbogen eller fotonovellen. Det gælder også udstillingens hovedværk *Take Care of Yourselv*, der i 2007 var et af højdepunkterne på Venedig Biennalen, hvor det var Frankrigs bidrag på den nationale pavillon.

Udstillingen viser desuden en række af kunstnerens andre værker fra 1979-2009, bl.a. *The Sleepers*, 1979, hvor kunstneren i en periode udlåner sin egen seng til såvel bekendte som fremmede for at fotografere dem under deres søvn samt værket *Could'nt Capture Death*, 2007, hvor kunstneren filmisk følger sin mors sidste minutter.

I forbindelse med udstillingen kan det engelske katalog fra Whitechapel Gallery erhverves – se publikationsliste.

Louisiana, Humlebæk
Til 12.9.

Warhol After Munch

Det kan forekomme mærkeligt at sætte *Edvard Munch*, som de fleste opfatter som det inderste sjælelivs maler, sammen med *Andy Warhol*, der normalt rubriceres som overfladens apostel. Men der er gode grunde til at gøre det. Warhol lavede i 1984 en lang række tryk, som er kopier eller snarere versioner af fire hovedmotiver hos Munch – de ikoniske *Skriget, Madonna, Selvportræt* og *Brochen*. Både Warhol og Munch arbejdede intensivt med grafikken som medium, med begreberne kvantitet og gentagelse som pejlemærker. Begge har lavet uendelig meget grafik, og begge er de optaget af at variere detaljer fra blad til blad. Sammenstillingen af Warhol og Munch rummer en offensiv kuratorisk pointe, idet udstillingen ønsker at korrigere billedet af de to ved at vise, at Warhol er mindre overfladisk, end han ofte opfattes som, og Munch tilsvarende mere overfladisk. Med den fodnote, at begrebet overfladisk slet ikke er negativt, men angår kunstnerens interesse for kunstens kommunikerende kraft. De er begge kunstnere, som kender styrken af at have et klart kunstnerisk sprog og som ved, at dette ikke udelukker et indhold.

Udstillingen rummer et udvalg af Munchs fire grafiske hovedværker i forskellige udgaver – mellem 15 og 10 stk. – og 30 af Warhols store, farverige versioner heraf. Desuden vises 37 fotografier med selvportrætter af Andy Warhol, lånt fra The Andy Warhol Museum, Pittsburgh, og endelig suppleres udstillingen af en række Warhol-værker fra Louisianas saming.

Der udgives en bog om udstillingen – se publikationslisten.

Andy Warhol: Eva Muducci (efter Munch). 1984. Foto: Arild Bergseth.

Statens Museum for Kunst, København
Til 24.10.

Bjørn Nørgaard. Re-modelling the World

Fra samfundsrevser og hesteslagter til akademiprofessor og dekoreret hofkunstner. Grove forsimplinger er fristende, når man kigger tilbage på Bjørn Nørgaards kunstneriske virke gennem snart 50 år. Denne store udstilling graver spadestikket dybere.

Med 115 værker giver udstillingen for første gang et samlende og anskueligt billede af Nørgaards alsidige arbejde fra 1960'erne til i dag. Samtidig trækker den en rød tråd i billedhuggerens på overfladen modsætningsfyldte livsværk – fra Børs-aktionen og den berømte Hesteofring i de tidlige år til Nørgaards vidt forgrenede afsøgninger af skulpturens grammatik og hans vedvarende dialog med traditionen og globalkulturen. Fra A til Z tegner udstillingen som sådan et billede af en kompromisløs kunstner, der konstant udfordrer de gængse forestillinger om kunsten og insisterer på dens sociale relevans.

Bjørn Nørgaard (f. 1947) har været en af de mest markante skikkelser i dansk kunst siden debuten i 1965. Som en del af den eksperimenterende kunstscene gik han radikalt, provokatorisk og yderst selvbevidst til værks i omformuleringen af kunsten og særligt dens forhold til institutionerne og virkeligheden. Eksperimentet og provokationen har dog aldrig været et mål i sig selv, ligesom kunsten på intet tidspunkt var et rent internt anliggende. Kunsten skulle i stedet ned fra piedestalen og ud af isolationen. Nørgaards arbejde har lige siden vist et vedholdende engagement i forholdet mellem kunsten og verden, ikke mindst gennem talrige værker, der udfordrer og omformer det offentlige rum.

Re-modelling the World again, again, again. 2007. Foto: York Wegerhoff.

I forbindelse med udstillingen er der udgivet bog – se publikationsliste

Hørvævsmuseet på Krengerup, Glamsbjerg
Til 26.9.

Brudekjoler i sort og hvidt

Udstillingen, som er opbygget kronologisk, viser kjoler, der er indsamlet blandt museets venner, som i vid udstrækning kender kjolens historie. Kronologien fremkommer ved, at der er valgt en kjole for hvert årti, således at det bliver muligt at følge de skiftende moder.

Den ældste er en dragt fra 1853, enkelte andre er fra samme århundrede, nogle er sorte, mange er hvide og enkelte i sarte farver. De enkelte kjoler anses for at være typiske for tiden, men nærmere studier af den tilhørende historie, viser en individuel fortælling. Nogle af historierne vil kunne læses og fortæller, hvor forskelligt man trods alt tænker og handler selvom ritualer og traditioner er de samme. Med model 2010 fra 'Lilly Brudekjoler' sættes et naturligt punktum.

Udover hovedudstillingen er der hele sommeren caféudstillinger – se www.hvm-krengerup.dk

Museum Salling – Skive Museum
Til 15.8.

Skive Museum 100 år – Museet og Byen 1910-2010

Udstillingen skildrer ved hjælp af genstande og mange hundrede fotografier nogle af de væsentligste begivenheder i Skiveegnens udvikling i de sidste 100 år. Historien begynder i 1910, det årti hvor Skive Museum grundlægges, og derfra føres man gennem en labyrint op gennem det tyvende århundrede – årti for årti. Turen gennem tidslabyrinten starter i 1910'erne, hvor bilismen slår igennem, og hvor hverdagen præges af den første store verdenskrig. Derefter går man videre til mellemkrigsårene med store investeringer i tog og færger men også 1930'ernes store arbejdsløshed, der får kommunerne til at sætte gang i omfattende beskæftigelsesarbejder. 1940'erne præges af den anden store verdenskrig og mangelsituationen efter krigen – men så går det løs med forbrugsfesten i 1950'erne og 1960'erne, hvor parcelhuset, bilen, fjernsynet og ferien bliver hvermandseje, og hvor ungdommen og kvinder satte nye dagsordener for familielivet, arbejdslivet og hverdagen. 1970'erne bød på brat opbremsning med energikrise og ny stor arbejdsløshed. I 1980'erne dukker computeren op og afføder ændringer både på arbejdet og i hjemmet. I 1990'erne falder arbejdsløsheden og en ny forbrugsfest begynder. Det fortsætter i 00'erne indtil for nylig, men samtidig begynder en truende afvikling på egnen med virksomhedslukninger og nedlæggelse af offentlige virksomheder.

Men de sidste 100 år har ikke bare været arbejde, krise eller forbrugsfest. Det har også været fritid og fest, og det præger udstillingen, der viser mange fotografier, der fortæller om fritidsaktiviteter lige fra afslapning i sommerhuset til nøgenløb på skøjter, og om alle de mange fester, fra sportsfester, dyrskuer og børnehjælpsdage. Et andet tema er børn og unge fra dengang, de måtte arbejde i tørvene over perioden, hvor de blev en særlig gruppe i samfundet, 'teenagere', og til i dag, hvor dele af deres liv udspiller sig i Cyberspace med interaktive computerspil og i konstant kontakt med omverden gennem Facebook, mobiltelefonen og sms.

Odense Bys Museer, Fyns Kunstmuseum
Til 26.9.

Sanderumgaards Romantiske Have

Herregården Sanderumgaards Romantiske Have er åbnet for publikum efter en gennemgribende renovering. I den anledning viser Fyns Kunstmuseum en udstilling med de mange fornemme kunstværker, der skildrer haven eller knytter sig til herregården. Der vises bl.a. værker af Jens Juel, af C.W. Eckersberg, der i 1806-07 på bestilling udførte en suite prospekter af herregårdens dengang forholdsvis nyanlagte have i den moderne landskabelige engelske stil, samt skildringer fra kobberstikkeren J.F. Clemens hånd. Sanderumgaards daværende ejer, hofmarskal og kammerherre Johan Bülow dyrkede i oplysningstidens ånd billedkunsten, digtekunsten og videnskaben, hvilket præger stedets historie, og dette aspekt præsenteres på udstillingen i form af malerier, bogkunst, diverse dokumentarisk materiale m.v.

Eckersberg: Sanderumgaards Romantiske Have.

Museet på Sønderskov, Brørup
Til 14.11.

Spændende arkæologi – nye fund og undersøgelser i Vejen Kommune

Indenfor det seneste årti er der i Vejen kommune gjort mange interessante arkæologiske fund, som strækker sig over en periode på 14.000 år. En af landets ældste bopladser dukkede for nylig frem ved Jels Nedersø. Det drejer sig om flintredskaber, som blev fremstillet og brugt af rensdyrjægere fra jægerstenalderens Hamburg-kultur. Fra bondestenalderen en sjælden dobbeltgrav med et ægtepar fra Klelund. Manden var forsynet med stridsøkse og arbejdsøkse, mens kvinden var pyntet med 725 ravperler. Ved Askov er der udgravet hustomter med forsænkede gulve fra dolktid og den tidligste bronzealder. Gårde og landsbyer fra jernalderen er blevet undersøgt i den vestlige udkant af Vejen. Et kæmpehus fra vikingetiden er ligeledes dukket op i Vejen. Vejen bys historie kan nu rykkes længere tilbage ved udgravningen af en landsby fra tidlig middelalder. De mulige rester af et vandmøllekompleks blev trukket op nær det nu forsvundne middelalderslot Skodborghus. Det mægtige egetømmer herfra er årringsdateret til 1400-tallet.

Udvalgte fund fra disse nye udgravninger er udstillet sammen med illustrative plancher. Der er 3D animationer af det største bronzealderhus og en af de komplekse jernalderlandsbyer. Derudover kan man opleve små temaudstillinger om bronzestøbning, jernudvinding og vævning.

Hele sommeren er der forskellige arrangementer på Sønderskov – se www.sonderskov.dk

Odense Bys Museer
Hele året

Alle Tiders Museum

Odense Bys Museer har 150 års jubilæum i år. I den anledning finder mange udstillinger og arrangementer sted. Bl.a. Skiltning på historiske lokaliteter i Odense midtby. Kongegravene på Gråbrødre Plads formidles, Åben arkæologisk udgravning på Møntergården, Kulturnatsdøgnet i september m.m.m. – se www.museum.odense.dk/alletidersmuseum

Odense Bys Museer, Fyns Kunstmuseum
Til 8.8.

Fugl

Fugl er et flerstrenget kulturelt og kunstnerisk projekt der hen over sommeren indtager området omkring Odense Havn og byder på et møde med billedkunst, musik, litteratur og scenekunst. Fugl indtager også Fyns Kunstmuseum, hvor kunstneren Jens Bohr udstiller sine karakteristiske grafiske værker.

Jens Bohr: Fugl.

Odense Bys Museer, H.C. Andersens Hus og H.C. Andersens Barndomshjem
Til 29.8.

Sonia Brandes' illustrationer til "Illustreret alfabet"

Udstilling af illustrationer til bogen "Illustreret alfabet", som billedkunstneren Sonia Brandes har skabt. Bogen og billederne beskriver i vers og gådeform 28 af H.C. Andersens eventyr. Sonia Brandes har til alfabetet klippet 28 gåder til børn og voksne i papir. Også selve teksten er udformet som billeder, og ialt 57 papirklip udgør et flot og organisk hele.

Museum Sønderjylland, Kunstmuseet i Tønder
Til 29.8.

Jais Nielsen (1885-1961). Maleri og keramik

Modernismen bryder igennem i dansk kunst i 1910'erne. Den naturalistiske gengivelse af virkeligheden forkastes til fordel for et eksperimenterende nyt billedrum og en farvebrug, der især er påvirket af fransk kunst. Jais Nielsen var i direkte forbindelse med den nye franske kunst. I årene 1911 til 1914 boede han i Paris og sugede til sig af byens mange indtryk. Kubismen blev den retning, der især kom til at præge Jais Nielsens maleriske udtryk i de modernistiske år. Men det indeholdt tillige en stærk sensuel og humoristisk side. Denne er der lejlighed til at opleve på udstillingen, hvor både motiverne med mulatten Euphrasie, selvportrætterne, 'Silhouetklipperen' og 'Afgang!' er repræsenteret.

Udover de kubistiske hovedværker rummer udstillingen på over 120 værker tillige de tidlige elevværker fra perioden på Zahrtmanns Skole, croquis-tegninger fra tiden i Paris, sene lyriske værker samt et rigt og repræsentativt udvalg af den keramiske produktion.

Udstillingen er tilrettelagt i samarbejde med Bornholms Kunstmuseum og Fuglsang Kunstmuseum og ledsages af et katalog – se publikationslisten.

Kunsthallen Brandts, Odense
Til 15.8.

Det Fynske Kunstakademis Afgangsudstilling

Med afgangsudstillingen forlader endnu et hold studerende akademiets trygge rammer efter fem intense år, hvor de har udviklet sig til markante personligheder og professionelle kunstnere.

Hvert år inviterer akademiet en ekstern afgangskurator, der i samarbejde med Kunsthallen Brandts kuraterer afgangsudstillingen. Dette år er det den norske kuratorgruppe RAKETT, Åse Løvgren og Karolin Tampere, der har fulgt de studerende gennem det seneste halve år og nu præsenterer 'Afgang 2010'.

Et skabende virke vil altid finde sted i en kontekst, hvad enten den er et tyngende mareridt fra tidligere generationer eller nogle stadig flydende idealer, der nedarves og redefineres i den enkelte. Det er vigtigt for en kunstner at kunne manøvrere i sådanne bevægelser i tid, rum og kontekst. De 11 kunstnere, der tager afgang i år, er særligt kendetegnet ved, at de hovedsageligt arbejder projektbaseret og med et stort engagement i det samfund – og dermed den historie – vi lever i. Der er fokus på den personlige historie, på identitet og psyke, på samfundsmæssige dogmer og på historiske og kulturelle problemstillinger.

Deltagende kuntnere: Alen Aligrudic, Khaled Barakeh, Mie Lund Hansen, Mia Helmer, Tommy Thore Ipsen, Marie Irmgard, Phillip Drago Jørgensen, Line Elmstrøm Lund, Michael Würtz Overbeck, Palle Møller Schiødt og Mikkel Teis.

Pelle Møller: Storkene.

Trapholt, Kolding
Til 26.9.

Farvestrålende

Udstilling med kunstsamleren Erik Veistrups gave til hele Kolding. Kunstsamleren har doneret over 50 malerier til Trapholts samling, og det fejres med en farvestrålende udstilling. Størstedelen af malerier er malet af gruppen Violet Sol, der fra 1970'erne har udfyldt deres lærreder med kraftfulde penselstrøg, ekspressiv farveglæde og symbolladede motiver.

Post & Tele Museum, København
Indtil videre

Web-udstilling. 132 portrætter af dronning Margrethe

Siden 1941 er 19 forskellige malerier, tegninger og fotos af dronningen blevet til i alt 132 frimærker i en symfoni af glade farver. De små kunstværker kan nu ses i stort format på Post & Tele Museums hjemmeside, hvor alle detaljer kommer til sin ret.

Den danske dronning er efter sigende den monark i verden, der er gengivet i flest eksemplarer på frimærker. Det første frimærke udkom allerede, da prinsesse Margrethe fyldte et år. Siden er der bl.a. udkommet frimærker i anledning af hendes bryllup i 1967, prins Frederiks fødsel i 1968, regeringsjubilæer og runde fødselsdage. Disse særudgivelser er udkommet i en bestemt anledning, mens de såkaldte dagligseriemærker har været i brug i op til 10 år, hvorefter portrættet blev fornyet.

Web-udstillingen markerer Dronning Margrethe IIs 70 års fødselsdag.

Forsorgsmuseet v. Svendborg Museum
Til 31.10.

Geni eller Drukkenbolt?

Udstillingen viser omkring 60 værker af maleren Hans Peter Carlsen (1855-1950) som i mere end 50 år var indespærret på en arbejdsanstalt i Odense. Det meste af tiden i en celle så smal, at han med armene kunne nå fra væg til væg. Her malede han angiveligt over 5.000 værker.

H.P. Carlsens værker blev, på grund af hans indespærring, fremstillet af få og ringe materialer; Af indpakningspapir fra arbejdsanstalten lavet af enten hamp eller lignin, skabte han selv sine lærreder. Det dårlige papir blev nøjsomt repareret, hvor det enten var for tyndt eller havde fejl. Med lim og kridt grundede han 'lærrederne', hvorefter han ved hjælp af trækul, kridt og et skarpt redskab skabte smukke kunstværker, hovedsageligt af den natur han, lukket inde på en arbejdsanstalt, var afskåret fra at se.

Udstillingen fortæller også om H.P. Carlsens liv både på Kunstakademiet i 1870'erne, hvor venskaber med L.A. Ring og H.A. Brendekilde blev knyttet, og ind og ud af diverse arbejdsanstalter og fattiggårde.

ff vo udl Tidssk 100617
06.6
Danske museer
2010, 3
0 678 355 4 48296782 39
Fredensborg Bibliotekerne

www.danskemus